

**In *vertrouwen*
verder *bouwen***

Programmabegroting 2026 - 2029

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
Bestuurlijke samenvatting.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2026: Gemeenteraadsverkiezingen.....	4
Meerjarenperspectief.....	9
Leeswijzer	13
Programma's.....	16
1. Effectieve samenwerking tussen bestuur en omgeving	16
2. Positieve gezondheid, participatie en preventie	18
3. Betaalbaar bouwen voor verschillende groepen.....	27
4. Vitale economie, beleefbare kernen en landschap	30
5. Bereikbaar en verkeersveilig	35
6. Duurzaam en toekomstbestendig	38
7. Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten.....	43
8. Transparante en toegankelijke dienstverlening.....	47
9. Werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet.....	49
10. Financieel vitaal	51
11. Dekkingsmiddelen	54
12. Overhead.....	55

Paragrafen	56
Paragraaf Lokale Heffingen.....	57
Benchmark woonlasten Overijssel 2025	60
Paragraaf Weerstandsvermogen	69
Paragraaf Kapitaalgoederen.....	78
Paragraaf Financiering.....	83
Rente	85
Paragraaf Bedrijfsvoering	88
Paragraaf Verbonden Partijen	93
Paragraaf Grondbeleid.....	104
Paragraaf Wet open overheid	110
Financiën	113
Balansprognose	113
Reserves	118
Overzicht reserves	118
Voorzieningen.....	120
Overzicht voorzieningen	120
Baten en lasten per programma.....	121
Structureel en reëel evenwicht.....	124
Baten en lasten per taakveld	127

Bestuurlijke samenvatting

Inleiding

Aan de raad,

Op 26 juni 2025 besprak uw raad de Kadernota. Die nota was bedoeld als startdocument voor het opstellen van de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029. Daarin beschreven we de ontwikkelingen en beleidsvoornemens. Ook de financiële uitgangspunten voor het opstellen van de begroting en de meerjarenraming waren opgenomen. De raadsfracties gaven hun algemene beschouwingen over de Kadernota. Uw raad besloot:

1. De Kadernota 2026 als richtinggevend document voor de begroting 2026 vast te stellen.
2. De (financiële) uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2026-2029 vast te stellen.

Op basis van deze besluiten hebben wij de programmabegroting voor 2026 en de meerjarenbegroting 2026-2029 opgesteld.

2026: Gemeenteraadsverkiezingen

Deze begroting voor 2026 is de laatste van deze raadsperiode. Want in 2026 zijn er verkiezingen voor een nieuwe gemeenteraad.

In de afgelopen jaren hebben we hard gewerkt aan de uitvoering van het coalitieakkoord "In vertrouwen verder bouwen", dat na de vorige verkiezingen in 2022 is opgesteld. In de onzekere maatschappelijke tijd van de afgelopen jaren hebben we gewerkt voor onze inwoners en ondernemers. De samenleving stond en staat centraal staat in onze manier van werken. Onze dienstverlening hebben we daar op aangepast en verbeteringen daarin hebben continu onze aandacht.

We geven ruimte vanuit vertrouwen aan maatschappelijke en inwonersinitiatieven. Dit is in de afgelopen jaren bijvoorbeeld heel mooi tot uiting gekomen in de campagne: 'Verrijk je wijk'. Met het in deze raadsperiode vastgestelde OKO-programma (opgroeien in een kansrijke omgeving) richten we ons op en ondersteunen we het bevorderen van gezonde, gelukkige jongeren zonder middelengebruik.

We zien mooie nieuwbouwprojecten in de wijken TagWest en Hasselt om de Weede. De bereikbaarheid van bedrijventerrein Zevenhont is verbeterd en de belangstelling voor bedrijfskavels is groot.

Er was volop aandacht voor energietransitie. We noemen de lokale aanpak isolatie, energiearmoede, energiebespaarwijken en het eenvoudiger maken van het aanvragen van subsidies en financieringsmogelijkheden voor huiseigenaren.

En trots zijn wij op de ontwikkelingen rond cultuur en toerisme. Met name noemen we de realisatie en de opening door Koningin Maxima van het tapijtmuseum in Genemuiden.

Ook deze begroting is opgesteld op basis van het coalitieakkoord "In vertrouwen verder bouwen". Wij merken op dat (beleids)ontwikkelingen niet stoppen bij het einde van een raadsperiode. Een groot deel van wat in deze begroting is beschreven heeft een doorlooptijd tot na 2026 en zal ook doorgaan in een nieuwe raadsperiode. De uitkomst van de verkiezingen kunnen leiden tot andere accenten.

Beleidsontwikkelingen

In deze bestuurlijke samenvatting beschrijven wij de belangrijkste onderwerpen waaraan wij willen werken in 2026. Deze onderwerpen zijn uitgebreider beschreven in de programma's en in de paragrafen.

1. Effectieve samenwerking tussen bestuur en omgeving

De samenleving staat centraal. Dat bepaalt onze inzet. We werken zoveel als mogelijk samen met inwoners, ondernemers en organisaties. Dat doen we vanuit onze kernwaarden. Een belangrijk doel is en blijft de doorontwikkeling van kern- en gebiedswerken.

Als gemeente doen we niet alles zelf. Waar mogelijk en wenselijk werken we samen met andere overheden binnen de regio Zwolle / Overijssel. Onder andere op het gebied van economie, arbeidsmarkt, duurzaamheid, leefkwaliteit en bereikbaarheid.

2. Positieve gezondheid, participatie en preventie

Onze samenleving is veerkrachtig. Ze bestaat uit sterke gemeenschappen waarin mensen zelf verantwoordelijkheid nemen en omzien naar elkaar. Als dat niet kan of als dat niet genoeg is, bieden wij een vangnet. Met ondersteuning die past bij het opbouwen van een bestaan waarin mensen meedoen in de samenleving. We werken aan mogelijkheden, onder andere door de inzet van een gezinscoach, om ondersteuningsvragen vroegtijdig te signaleren en adequaat aan te pakken. Met het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) dragen we eraan bij dat jongeren gezond, veilig en met voldoende kansen kunnen opgroeien. We richten ons op de mensen zelf, hun veerkracht en wat nodig is om mee te doen (positieve gezondheid). Daarvoor starten we met een pilot sociaal wijkteam in Zwartsluis en we ondersteunen initiatieven gericht op ontmoeting, zoals huiskamerprojecten. We werken samen met onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp, kerken, huisartsen, zorgprofessionals, welzijn- en maatschappelijke organisaties.

De houdbaarheid en kwaliteit van het voorzieningenniveau in het Sociaal Domein staan onder druk. We krijgen te maken met een trends en ontwikkelingen die het Sociaal Domein nadrukkelijk raken. Daarover hebben wij uw raad geïnformeerd in de Kadernota 2026. In een notitie "doorontwikkeling / hervorming sociaal domein" gaan we in op de gevolgen van dat geschetste perspectief en de wijze waarop we hierop willen anticiperen.

3. Betaalbaar bouwen voor verschillende groepen

We willen voldoende woningen realiseren voor verschillende doelgroepen. Onze woningbouw is gericht op de natuurlijke groei van de kernen en voldoet aan de lokale vraag.

In 2026 maken we keuzes voor toekomstige woonlocaties. We starten met bouwrijp maken en uitgeven van gronden in het bestemmingsplan Binnenveld en werken mee aan het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) initiatief in dit gebied.

Speciale aandacht gaat in 2026 uit naar het opstellen van het wettelijk verplichte Volkshuisvestingsprogramma. Belangrijk onderdeel daarvan is een visie op wonen en zorg. Deze visie is de basis om afspraken te maken met Wetland, zo mogelijk particuliere verhuurders, zorgaanbieders (en mogelijk het zorgkantoor). Input voor deze visie vormen onder andere het Wmo-beleidsplan en de uitkomsten van het woonbehoefte-onderzoek dat in 2024 is uitgevoerd.

Ook werken we aan het realiseren van onze taakstelling voor huisvesting van asielzoekers (Spreidingswet) en statushouders. En de huisvesting van arbeidsmigranten heeft onze aandacht. De uitvoering van onze plannen is afhankelijk van de ontwikkelingen rond stikstofdepositie en net congestie.

4. Vitale economie, beleefbare kernen en landschap

We stellen een economische visie op. Daarin zetten we in op een economisch sterke gemeente die streeft naar werk voor iedereen. En er is aandacht voor de grote opgaven van de energietransitie, de circulaire economie, de net congestie en het behoud van een gezonde arbeidsmarkt.

We werken verder met plannen en subsidies aan het vernieuwen en bekend maken van cultuur- en toeristische voorzieningen. Voorbeelden daarvan zijn de ontwikkelingen met betrekking tot het Oude Stadhuis Hasselt, het museum Schoonewelle en de locatie Oude Stoomgemaal Mastenbroek. We continueren het fonds eenmalige culturele activiteiten.

Met onder andere de bouwsteen Buitengebied werken we aan beleid voor het agrarisch gebied en de invulling van vrijkomende agrarische bebouwing.

5. Bereikbaar en verkeersveilig

Bereikbaarheid, verkeersveiligheid en duurzaam vervoer zijn speerpunten van ons beleid. Dit blijkt onder andere uit ons Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, waaraan wij ook in 2026 uitvoering geven. We pakken verkeersknelpunten aan en we bieden verkeersprogramma's aan voor jong en oud.

Concrete verkeersprojecten zijn de realisatie van een veilig kruispuntplateau van de Stadsweg met de Zwartsluizerweg en de opwaardering van het fietspad vanaf de Handelskade, de herinrichting van Nieuweweg als fietsstraat in Zwartsluis en een schoolzone bij de Arembergschool. We werken verder aan plannen voor een snelle doorfietsroute langs de N759 van Genemuiden naar Hasselt.

6. Duurzaam en toekomstbestendig

We werken samen met inwoners en ondernemers aan meer energiebesparing en CO2 reductie, circulariteit (van afval naar grondstof), meer gebruik van duurzame energie en een betrouwbaarder energiesysteem. Onder andere via onze betrokkenheid bij de realisatie van windmolens in Genne-Holten en door de inzet van energiecoaches.

We maken een warmteprogramma. Dit is de wettelijk verplichte opvolger van de transitievisie warmte.

We stellen een programma op voor water, riolering en klimaatadaptatie waarin we invulling geven aan de consequenties van het veranderende klimaat en de wettelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater.

7. Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten

De leefomgeving draagt bij aan gezondheid en de zelfredzaamheid van onze inwoners. Daarom is er voldoende groen en ruimte om te sporten, te bewegen en te spelen. En zorgen we ervoor dat het onderhoud op orde is. We werken aan de uitvoering van het vervangingsplan groenvakken en het 1000-bomenplan.

We stellen een nieuw Water en rioleringsplan (WRP) op, waarin ook aandacht is voor klimaatadaptatie.

Op begraafplaats De Greente worden maatregelen uitgevoerd om ruimte voor meer graven te creëren en we starten onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden voor begraafplaats De Greente en Mastenbroek.

We zijn een veilige gemeente, waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich welkom, thuis, vertrouwd en veilig voelen. Met weinig overlast en criminaliteit. Een gemeente die de hedendaagse en complexe veiligheidsproblemen op een juiste manier het hoofd kan bieden. We houden de veiligheid in onze gemeente op orde. Daarvoor geven we uitvoering aan de door de raad vastgestelde prioriteiten (parkeren en gebruik openbare ruimte, aanpak (jeugd)overlast en aanpak ondermijning).

8. Transparante en toegankelijke dienstverlening

Onze dienstverlening gaat steeds meer in digitale vorm. Daarbij hebben we rekening te houden met wet- en regelgeving. Een groot aantal regels op het gebied van digitale dienstverlening is (ver)nieuw(d). We noemen als voorbeelden de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) en de Wet open overheid (WOO). Onze informatiehuishouding, de informatieveiligheid en het beschermen van privacy vragen om maatregelen.

Onze dienstverlening wordt ook complexer vanwege de samenhang tussen allerlei onderwerpen en/of situaties. Voor complexe casussen zijn er procesregisseurs, die zorgen voor het coördineren en begeleiden van initiatieven en casussen, voor een integrale aanpak, optimale samenwerking en communicatie tussen alle betrokken partijen.

9. Werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 ingegaan. In de implementatiefase is een omgevingsvisie opgesteld. Deze visie actualiseren we en we schrijven bouwstenen voor ontwikkellocaties, buitengebied en energietransitie.

We werken (verder) aan één integraal Omgevingsplan. Daarin worden opgenomen de gemeentelijke verordeningen en nota's (zoals het Welstandsbeleid). We houden rekening met beleidsvraagstukken waarvan we verwachten dat die andere keuzes in het plan vragen.

10. Financieel vitaal

We zijn een financieel gezonde gemeente met een goed gevulde algemene reserve. De gemeentelijke belastingen en tarieven worden met niet meer dan het inflatiepercentage verhoogd. We hebben financiële ruimte voor investeringen in de samenleving, voor het vervangingsplan groen, voor projecten in het kader van "verrijk je wijk", voor projecten in het kader van energietransitie en duurzaamheid.

Er zijn ook zorgen over de houdbaarheid van de financiën. Want de kosten voor de taken in het sociaal domein stijgen (fors). We zien dat met name in de jeugdzorg. De kosten voor (maatschappelijke) voorzieningen stijgen meer dan het inflatiepercentage. Daarbij komen de gevolgen van net congestie en het (niet) realiseren van de stikstofdoelen, waardoor investeringen moeten worden uitgesteld wat leidt tot hogere onderhouds- en instandhoudingskosten. We zien dat bijvoorbeeld bij de zwembaden. En steeds vaker geeft het rijk taken aan de gemeenten zonder voldoende budget om die taken uit te voeren.

De Kadernota schetst het volgende financiële beeld:

	2026	2027	2028	2029
Saldo Kadernota	€ 0	€ 282.000	-/- € 502.000	€ 1.098.000

Na het opstellen van de Kadernota zijn er financiële mutaties met name door de loon- en prijsontwikkelingen in de zorg en door kapitaallasten. Deze mutaties zijn toegelicht in het hoofdstuk Financiële positie.

Het financieel beeld van deze meerjarenbegroting is:

	2026	2027	2028	2029
Saldo	-/- € 133.000	€ 135.000	-/- € 461.000	€ 966.000

Rond het financiële beeld zijn er onzekerheden. Dit heeft te maken met de kosten in het sociaal domein (met name de jeugdzorg), de uitvoerbaarheid van plannen in verband met stikstofdeposito en net congestie, de voortgang van investeringen en daarmee de omvang van de te ramen kapitaallasten en van aan te trekken leningen, de renteontwikkelingen, het beleid van het rijk en de omvang van de algemene uitkering.

Wij blijven de ontwikkelingen nauwgezet volgen en houden wij u op de hoogte via onze zomernota en najaarsnota.

Financiële positie

Ons financiële beleid staat in het teken van het behoud van een financieel gezonde positie met een sluitende meerjarenbegroting. In dit hoofdstuk geven we een samenvatting van de begroting voor 2026 en van het meerjarenperspectief tot en met 2029. De uitgangspunten hiervoor staan in de Kadernota 2026-2029, die door de raad is vastgesteld op 26 juni 2025.

Uitgangspunten Meerjarenbegroting 2026-2029

- Loonontwikkeling: We houden rekening met het voorlopige werkgeversbod van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027 van een loonontwikkeling per 1-4-2025 van 2,5%, per 1-10-2025 van 1%. In 2026 stijgen de salarissen met 1,2% en in 2027 met € 1,4%.
- Subsidies gesubsidieerde instellingen: 2026-2029: volgen de loonontwikkeling van de CAO gemeenten
- Tarieven WMO en Jeugd 2026-2029: op basis van het voorlopig OVA percentage 2026 4,03%
- Kosten van derden (CEP januari 2025) 2026-2029: 3%
- Verbonden partijen (CEP januari 2025) 2026-2029: conform opgave verbonden partij (indien geen opgave dan 3%)
- Gemeentelijke belastingen 2026 (CBS-CPI januari 2025): 2,6%. Voor de jaren 2027 en verder 3%
- Gemeentelijke heffingen en leges 2026 (maar niet meer dan kostendekkend): 2,6%. Voor de jaren 2026 en verder 3%.
- Omslagrente: 0,7%

Actuele ontwikkelingen

De effecten van de Meicirculaire 2025 zijn verwerkt in de Kadernota 2026. De algemene uitkering blijft een onzekere factor. Er zal op korte termijn duidelijkheid moeten ontstaan over de op langere termijn beschikbare structurele middelen van gemeenten.

Naast de ontwikkelingen in de algemene uitkering spelen natuurlijk ook andere financiële ontwikkelingen, denk alleen al aan de inflatie en de stijgende lonen. Dit heeft een grote impact op onze begroting. We hebben zoveel mogelijk hierop geanticipeerd, maar vooruitkijken is lastig en de wereld verandert elke dag.

Op dit moment, na de mutaties in deze programmabegroting, is de begroting voor de jaren 2026 en 2028 niet sluitend. De tekorten zijn op te vangen met de reserves. Vanaf 2029 verwachten we weer een positief saldo. Landelijk worden er gesprekken gevoerd om te komen tot een herziening van de bekostiging van gemeenten.

We kiezen ervoor om realistisch te begroten en de zorgen voor de toekomstige jaren weer te geven in een realistisch meerjarenperspectief.

Meerjarenperspectief

Inleiding

Ten opzichte van de Kadernota 2026 zijn er enkele mutaties in de financiële positie. Deze mutaties komen voort uit de actuele ontwikkelingen die nog geen plek hebben gekregen in de Kadernota 2026.

Financiële mutaties

In de volgende tabel is het financiële meerjarenperspectief weergegeven. De belangrijke wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2026 zijn toegelicht.

Meerjarenbegroting	2026	2027	2028	2029	Toelichting mutatie
Uitgangspunten Kadernota 2026	0	282	-502	1.098	
Mutaties:					
<i>02 Positieve gezondheid/partic</i>					
Bijdrage theaterspektakel Ridders van het Zwartewater	-25				Het theaterspektakel sluit aan bij speerpunt 4 van het cultuurbeleid in de gemeente: erfgoed en evenementen ter versterking van de lokale identiteit. De geschiedenis van het Zwartewaterklooster is een belangrijk thema in de geschiedschrijving van de gemeente. Door te kiezen voor het historische thema Ridders van het Zwarte Water krijgt de theatervoorstelling een geheel eigen, specifieke en plaatselijke invulling van de herdenking van het 800-jarig jubileum. De eenmalige bijdrage van € 25.000 dekken we uit de algemene reserve.
Bijdrage alg. reserve voor theaterspektakel Ridders van het Zwartewater	25				Bijdrage alg. reserve voor theaterspektakel Ridders van het Zwartewater
Verhoging budgetten WMO o.b.v. voorlopig OVA percentage 2026	-82	-82	-82	-82	Het OVA percentage wordt gebruikt als basis voor de indexatie van tarieven bij de inkoop Wmo-ondersteuning en jeugdhulp. Deze percentages zijn bedoeld om de stijging van arbeidskosten en inflatie te compenseren in de tarieven die gemeenten hanteren bij zorginkoop. Het voorlopige OVA percentage voor 2026 is bepaald op 4,03%. Bij de Kadernota 2026 is gerekend met een indexatie van 3,1%. Dit betekent een bijstelling van 0,93%. Daarnaast vindt nog een bijstelling plaats o.b.v. het definitieve percentage over 2025. Deze bedraagt 5,09% en is 1,15% hoger dan het gehanteerde

percentage van 3,94%.

Verhoging budgetten Jeugd o.b.v. voorlopig OVA percentage 2026	-168	-168	-168	-168	Het OVA percentage wordt gebruikt als basis voor de indexatie van tarieven bij de inkoop van jeugdhulp en WMO-ondersteuning. Deze percentages zijn bedoeld om de stijging van arbeidskosten en inflatie te compenseren in de tarieven die gemeenten hanteren bij zorginkoop. Het voorlopige OVA percentage voor 2026 is bepaald op 4,03%. Bij de Kadernota 2026 is gerekend met een indexatie van 3,1%. Dit betekent een bijstelling van 0,93%. Daarnaast vindt nog een bijstelling plaats o.b.v. het definitieve percentage over 2025. Deze bedraagt 5,09% en is 1,15% hoger dan het gehanteerde percentage van 3,94%.
Inzet stelpost tbv OVA indexatie 2026		90	227	227	Inzet stelpost tbv OVA indexatie 2026
Indexatie bijdrage regio Zwolle voor Veilig Thuis	-15	-15	-15	-15	Uit de meest recente begroting van regiogemeente Zwolle voor maatschappelijke en vrouwenopvang (veilig thuis) blijkt een verhoging van onze gemeentelijke bijdrage. Dit is het gevolg van een indexering van 3,22% ten opzichte van 2025.

09 Werken volgens Omgevingswet

Meeropbrengst leges omgevingsvergunningen	170	170	170	170	In 2025 heeft er een uitgebreide analyse plaatsgevonden van de processen rondom de berekeningen van de bouwleges. Dit heeft geleid tot gewijzigde aantallen voor de te verwachten aanvragen en de benodigde capaciteit. Dit leidt tot een meeropbrengst van de leges bouwvergunningen. Het jaar 2026 gebruiken we om te toetsen of de nieuwe aannames overeenkomen met de werkelijkheid zodat we in de toekomst nog betere inschattingen kunnen maken.
---	-----	-----	-----	-----	---

10 Financieel Vitaal

Verhogen budget accountantskosten	-14	-14	-14	-14	De overeenkomst met BDO accountants is, na afronding van de jaarrekeningcontrole 2024, met ingang van 1 juli 2025 beëindigd. Via een Europese openbare aanbesteding hebben wij Flynth Audit BV geselecteerd voor de uitvoering van de accountantsdiensten met ingang van 1 juli 2025. De prijs van Flynth advies voor de werkzaamheden is € 109.750. daarnaast ramen we een bedrag van € 15.000 voor advies naar behoefte. Een totaal budget van € 125.000. We stellen de begroting hierop bij.
Toekomstige kapitaallasten			-33	-177	Voor de jaarschijven 2027 t/m 2029 is in de vorige begrotingen nog geen rekening gehouden met de jaarlijkse stijging van kapitaallasten van de beheerkredieten. Ieder jaar is bijv. voor het GRP, tractieplan, wegen, kunstwerken, verlichting en spelen opnieuw een krediet beschikbaar. Dit betekent dat in iedere nieuwe jaarschijf in de begroting een verhoging van de kapitaallasten moet worden geraamd. Echter, deze verhogingen in de laatste jaarschijf hebben niet plaatsgevonden in de laatste 2 begrotingen en verwerken we nu alsnog.

11 Dekkingsmiddelen

Meicirculaire 2025: gevolgen voor MJB 2026-2029	-24	-129	-44	-73	Meicirculaire 2025: gevolgen voor MJB 2026-2029
Saldo programmabegroting 2026-2029	-133	135	-461	966	

Belastingtarieven en heffingen

Ons uitgangspunt is dat belastingverhoging in principe beperkt blijft tot de inflatiecorrectie. In deze begroting gaan we uit van indexatie van de belastingtarieven met 2,6%. Dat is ook het inflatiecijfer dat we toepassen op de budgetten.

Onroerende zaak belasting

De definitieve tarieven voor de onroerende zaakbelastingen 2026 worden in de raadsvergadering van december 2025 vastgesteld. Op dat moment zijn de gevolgen van de jaarlijkse hertaxatie van de onroerende zaken duidelijk en worden de tarieven bepaald. Uitgangspunt is dat de gemiddelde waardeschommelingen worden geneutraliseerd in de tarieven. Bij een gemiddelde waardestijging stijgt de te betalen OZB met 2,6% in 2025.

Afvalstoffenheffing

In 2026 blijft het tarief voor vastrecht afvalstoffenheffing ongewijzigd op € 211,00 per huishouden. Dit is mogelijk door de inzet van € 17.250 uit de voorziening afvalstoffenheffing.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing blijft hetzelfde. Voor een eenpersoonshuishouden is het tarief € 275,00 en voor een meerpersoonshuishouden € 335,00. Het tarief voor niet-woningen bedraagt € 3,22 per m³ waterverbruik, met een minimaal aanslagbedrag van € 335,00. Bij toepassing van deze tarieven en de begrote baten en lasten voor riolering in 2026 wordt een bedrag van € 288.000 aan de voorziening toegevoegd.

Tarieven voor de rioolheffing 2026:

Tarief meerpersoonshuishouden:	€ 335,00
Tarief één persoonshuishouden:	€ 275,00

De ontwikkelingen met betrekking tot de belastingtarieven en heffingen beschrijven we uitgebreid in de paragraaf lokale heffingen.

Leeswijzer

Inleiding

De Programmabegroting geeft inzicht in de belangrijkste beleidsontwikkelingen en in de financiële positie en van de gemeente. In de leeswijzer worden de verschillende onderdelen van de Programmabegroting geïntroduceerd.

Begrotingsprogramma's

De programma-indeling ziet er als volgt uit:

1. Effectieve samenwerking tussen bestuur en omgeving
2. Positieve gezondheid, participatie en preventie
3. Betaalbaar bouwen voor verschillende groepen
4. Vitale economie, beleefbare kernen en landschap
5. Bereikbaar en verkeersveilig
6. Duurzaam en toekomstbestendig
7. Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten
8. Transparantie en toegankelijke dienstverlening
9. Werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet
10. Financieel Vitaal
11. Dekkingsmiddelen
12. Overhead

Alle programma's hebben dezelfde indeling:

- Wat we willen bereiken
- Wat onze agenda is
- Welke activiteiten we gaan uitvoeren
- Hoe we dat meten (indicatoren)
- Wat het mag kosten

Indicatoren

De indicatoren kunnen worden gesplitst in twee soorten, namelijk verplichte indicatoren en vrijwillige indicatoren.

De verplichte indicatoren zijn indicatoren die wettelijk zijn aangegeven om op te nemen. De meeste van deze indicatoren worden jaarlijks gepubliceerd op de website: 'Waarstaatjegemeente.nl'. Deze indicatoren zijn niet altijd actueel.

De vrijwillige indicatoren zijn door ons gekozen om de ontwikkeling van te behalen doelen te volgen. Uitgangspunten bij het formuleren van deze indicatoren zijn:

- het gaat om een beperkt aantal voortgangsindicatoren per programma, die iets laten zien over de ontwikkeling van het onderwerp/het te behalen doel
- voor het verkrijgen van informatie over de indicator wordt bij voorkeur gesteund op reeds beschikbare gegevensbronnen en registratiesystemen, die actuele informatie bevatten.

De komende jaren monitoren we de voortgang op de indicatoren (grafisch) zodat de ontwikkeling van de indicator over meerdere jaren inzichtelijk wordt. Dit onderdeel is nog in ontwikkeling.

Paragrafen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) zijn acht paragrafen in de begroting opgenomen. De paragrafen vormen op het desbetreffende onderwerp een dwarsdoorsnede van de begroting.

1. Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de begroting daarvoor moet worden bijgesteld. Daarmee geeft het weerstandsvermogen aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. De paragraaf geeft inzicht in mogelijke risico's waarvoor weerstandsvermogen aangesproken dient te worden. Ook geeft de paragraaf inzicht in de samenstelling en het tot stand komen van de omvang van het weerstandsvermogen van onze gemeente.

3. Kapitaalgoederen

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen komt in de verschillende begrotingsprogramma's terug. In deze paragraaf wordt het gevoerde beleid met betrekking tot het beheer en onderhoud als een "dwarsdoorsnede" vanuit de programma's aangegeven. De kapitaalgoederen worden onderverdeeld in de categorieën: wegen, riolering, water, groen en gemeentelijke gebouwen.

4. Financiering

In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente wordt omgegaan. Het gaat hier om renteontwikkelingen en ontwikkelingen ten aanzien van de wet- en regelgeving. Deze technische financieringsparagraaf is samen met de financiële verordening en het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

5. Bedrijfsvoering

Deze paragraaf gaat in op allerlei interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie. Bedrijfsvoering is erop gericht de primaire processen optimaal te ondersteunen waardoor de dienstverlening aan inwoners en bedrijven van goede (op het door de raad vastgestelde niveau) kwaliteit is.

6. Verbonden partijen

De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang in de samenwerking heeft spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen en het beleid dat met deze verbonden partijen wordt uitgevoerd nader toegelicht.

7. Grondbeleid

De gemeente speelt (soms) een actieve rol in het kopen en verkopen van gronden. Grondbeleid wordt ingezet als sturingsinstrument om verschillende beleidsdoelen te realiseren, zoals het voorzien in behoefte aan bouwgrond voor woningbouw, bedrijven, kantoren, winkels, horeca en overige bestemmingen. Er zijn echter ook forse investeringen en risico's met grondbeleid gemoeid. In deze paragraaf wordt op het actuele grondbeleid van de gemeente ingegaan, zodat de raad ook op dit beleidsterrein de kaderstellende rol goed kan invullen.

8. Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze nieuwe wet is een belangrijke stap gezet naar een opener overheid. De Woo vergroot voor iedereen de toegang tot overheidsinformatie, bevordert de actieve openbaarmaking en actualiseert de regels voor openheid en openbaarheid. De verplichting tot actieve openbaarmaking wordt gefaseerd ingevoerd (bij Koninklijk Besluit), om organisaties de tijd te geven de openbaarmaking van deze categorieën in te richten. In

de Woo is opgenomen dat alle overheidsinformatie uiteindelijk verplicht gepubliceerd moet worden op het landelijke platform PLOOI.

Financiën

Als onderdeel van de uiteenzetting van de financiële positie moeten gemeenten en provincies, sinds 2017, een balansprognose opnemen in hun begroting.

Ook een prognose van het EMU saldo is hierin een verplicht onderdeel.

Het inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie wordt voor raadsleden vergroot als de balansprognose aansluit op de laatst vastgestelde balanscijfers. Dat betekent concreet dat de balansontwikkeling (inclusief prognose) voor tenminste zes jaar op rij wordt weergegeven. Daardoor kunnen trends inzichtelijk gemaakt worden.

Het onderdeel financiën bevat de volgende onderdelen:

1. geprognosticeerde balans en EMU-saldo
2. meerjarig beeld van de reserves en voorzieningen
3. overzicht van baten en lasten ingedeeld naar taakvelden

Programma's

1. Effectieve samenwerking tussen bestuur en omgeving

Wat we willen bereiken

In onze manier van werken staat de samenleving centraal. We voelen ons betrokken bij onze omgeving en stellen ons verbindend op. We geven ruimte vanuit vertrouwen aan maatschappelijke en inwonersinitiatieven. Deze dragen onder andere bij aan de leefbaarheid, de veiligheid in wijk of buurt en positieve gezondheid. Vooruitgang boeken op deze thema's kunnen we alleen samen. Onze kerntaken vervullen we dus ten dienste van en mét de samenleving. Deze betrekken we vroegtijdig bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen. Waarbij we vanaf het begin duidelijk zijn over het samenspel en de ruimte die er is voor participatie.

Als overheid nemen we het voortouw in de grote opgaven die op ons af komen. Of het nu gaat om de energietransitie, het opvangen van crises of het vlottrekken van de woningbouw. We nemen verantwoordelijkheid in het maken van goede procesafspraken en het zorgvuldig, integer en integraal afwegen van belangen. De vereiste integrale blik versterken we door in de toekomst het gebiedsgericht werken te versterken. Dit doen we op de schaal van kern en buurt, maar ook bij de combinatie van opgaven die zich voordoen op bovenlokale en regionale schaal.

De uitvoering van het Rijksbeleid verloopt steeds vaker via regionale samenwerkingsverbanden. De komst van krachtige regio's vraagt van ons een zorgvuldige positiebepaling. We zijn attent op een goede inrichting van de governance van deze samenwerkingsvormen. Ons uitgangspunt is dat de democratische legitimiteit van te nemen besluiten voor de deelnemende overheden behouden blijft. Met name in de Regio Zwolle gaan grote geldstromen om en worden beslissingen voorbereid met merkbare gevolgen voor de regionale economie en leefomgeving. Deze vergen een zorgvuldige weging van de participerende overheden. Onze gemeenteraad dient goed te zijn aangehaakt. We ondersteunen slimme samenwerking om gezamenlijke doelen te bereiken. Tegelijk blijven we dicht bij onze lokale identiteit, ambities en doelen.

Onze organisatie is dienstbaar aan het uitvoeren van de steeds complexer wordende taken voor onze samenleving. De alom aanwezige schaarste op de arbeidsmarkt doet zich ook bij ons gelden. We willen een aantrekkelijk werkgever zijn en blijven investeren in onze organisatie. Onder andere als het gaat om het benutten en ontwikkelen van talent en de vereiste competenties. Het goed inrichten van de mogelijkheden om plaats- en tijdonafhankelijk te werken draagt bij aan onze attractiviteit als werkgever.

Wat is onze agenda

1. We werken professioneel samen

We blijven ons professionaliseren op de wijze waarop we samenwerken met onze omgeving, lokale en regionale partners. We maken hierbij gebruik van de reeds opgedane ervaringen met participatie.

- We nemen deel aan programma's van de Regio Zwolle: economie, arbeidsmarkt, duurzaam groeien & leefkwaliteit en versterken bereikbaarheid.
- In de samenwerking met de inwoners, ondernemers en organisaties willen we werken aan een doorontwikkeling van kern-/gebiedsgericht werken.

In onze aanpak versterken we het principe 'integraal en gebiedsgericht werken', waarbij het vraagstuk het gebied bepaalt. Binnen deze processen spelen onze inwoners een onmisbare rol.

- We geven uitvoering aan het project gebiedsgericht werken

We betrekken onze jongeren concreet bij het democratisch proces van de gemeenteraad en informeren onze inwoners hier actief over.

- Samen met de jongerenraad maken we een jaarprogramma, waarmee we hun inzet borgen en benutten.

We investeren in onze organisatie om te kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen en maatschappelijke opgaven die op ons af komen én om tegemoet te komen aan de wijze waarop wij onze inwoners en bedrijven willen bedienen.

- We geven uitvoering aan onze taken vanuit de kernwaarden die we hebben vastgesteld (menselijke maat, oog en oor voor iedere stem, sterkere samenwerking, kwaliteit en dienstbaarheid).
- We maken een start met het duurzaam, toegankelijker en toekomstbestendig maken van ons gebouw voor onze medewerkers en inwoners.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Formatie (toegestaan)	fte per 1.000 inwoners	2026	8,70	Ja
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2026	7,74	Ja
Apparaatskosten	kosten per inwoner	2026	1044	Ja
Externe inhuur	kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2026	12,6	Ja
Overhead	% van totale lasten	2026	13,9	Ja
Demografische druk	%	2025	81,5	Ja
Aantal bijeenkomsten van de jongerenraad	aantal	2025	0	Nee
Aantal keren waarop het burgerpanel is ingezet	aantal	2025	3	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
01 Eff.samenw. bestuur&omgevin	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bestuur						
Lasten	1.555	1.540	1.560	1.556	1.567	1.572
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.555	1.540	1.560	1.556	1.567	1.572
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.555	1.540	1.560	1.556	1.567	1.572

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

Dit thema bevat met name de (salaris)lasten voor het bestuur (raad, college van B&W en de griffie). Daarnaast verantwoorden we hier de bijdragen aan de VNG en andere bestuurlijke samenwerkingen.

2. Positieve gezondheid, participatie en preventie

Wat we willen bereiken

Positieve gezondheid, zelfredzaamheid en volwaardig mee kunnen doen raakt onze inwoners. We stimuleren de zelfregie en eigen kracht van mensen. Met maatschappelijke partners, werkgevers, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen staan we inwoners hierin ter zijde. Dit gebeurt in de vorm van voorlichting en preventie, vroeg-signalering en het verlenen van (thuisnabije) zorg als dit nodig is. Het gebieds- of kerngericht werken versterken we, zodat we dichtbij onze inwoners en hun leefomgeving ondersteuningsvragen snel kunnen signaleren en adequater aan kunnen pakken. Iedereen mag er zijn en vanuit goed burgerschap wordt daar verantwoord, respectvol en gewetensvol mee omgegaan.

Samen richten we ons op de pijlers die bijdragen aan de kwaliteit van leven en een betekenisvol bestaan.

Wat is onze agenda

1. Inwoners zien naar elkaar om

We ondersteunen vrijwilligers en mantelzorgers bij de uitvoering van hun taak. We ontwikkelen voldoende mogelijkheden voor respijtzorg.

- Op basis van gesprekken en ontmoetingsmomenten met jonge mantelzorgers (tot 18 jaar) is duidelijk geworden dat er behoefte is aan een mantelzorgcoach, die jonge mantelzorgers adviseert en begeleidt. Dit is aanvullend op de algemene informatie- en adviesfunctie van het Steunpunt Mantelzorg.
- We werken aan het versterken van de sociale basis. Daarmee vergroten we de invloed van beschermende of versterkende factoren in de omgeving van onze inwoners. Een investering in de sociale basis is gericht op de positieve ontwikkeling van alle inwoners, met name voor het opgroeiende kind.
- Als vervolg op het verkennend onderzoek welzijnswerk gaan we aan de slag met het ontwikkelen van een toekomstvisie, de rol van de gemeente en de organisatie van het welzijnsveld.

We zorgen ervoor dat in iedere kern locaties beschikbaar zijn waar activiteiten gericht op ontmoeting voor verschillende doelgroepen mogelijk zijn. We ondersteunen initiatieven gericht op ontmoeting, zoals huiskamerprojecten.

- We ondersteunen initiatieven gericht op ontmoeting, zoals Buurtkamer Plus. We kijken of de ontmoetingsactiviteiten voldoende toegankelijk en laagdrempelig zijn en of de verschillende doelgroepen er ook gebruik van maken. Ook zullen we daarbij steeds afwegen of daarvoor een ander ontmoetingsmoment of een andere ontmoetingsplek nodig is.

Via de sociale kaart stimuleren we de ontmoeting tussen inwoners. De informatie op de gemeentelijke website en sociale kaart blijft actueel en toegankelijk.

- We willen de zelfredzaamheid van inwoners versterken. Daarvoor gaan we de algemene en collectieve voorzieningen (zoals een bibliotheek en een vrijwilligerssteunpunt) meer en effectiever inzetten. Die voorzieningen kunnen worden ingezet bij lichte ondersteuningsvragen op het gebied van onder andere (mantel)zorg, financiële vragen en eenzaamheid. Een toegankelijke en actuele sociale kaart is daarbij een belangrijk hulpmiddel.

Door de coronacrisis is de eenzaamheid onder jongeren en ouderen toegenomen. Hier zetten we extra op in.

- We ontwikkelen een Plan van aanpak Eenzaamheid. In dit plan van aanpak richten we ons op verschillende doelgroepen, waaronder jongeren. Het plan wordt geschreven met inbreng van de netwerkpartners, het onderwijs en jongeren zelf.

Er blijft structureel overleg tussen kerken en de gemeente (pastoresoverleg). De samenwerking tussen diaconieën en de gemeente wordt, indien nodig, versterkt.

- We hebben periodiek contact met een afvaardiging van de kerken. Zij zijn een belangrijke partner in het (tijdig) signaleren van de behoefte aan preventieve maatregelen.

We stimuleren de vroegtijdige integratie van arbeidsmigranten en statushouders en de positieve verbinding tussen hen en onze samenleving. We signaleren zorgaspecten en geleiden deze door naar de daartoe geëigende instanties.

- We sluiten aan bij de periodieke evaluaties van de Regionale Opvanglocatie Zwolle en de voorinburgering.
- We voeren een marktconsultatie uit voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders.
- We zetten in op kwaliteitsverhoging van de Nederlandse lessen voor Oekraïners en bewoners die de inburgeringscursus hebben afgerond.
- Via de contacten met het bedrijfsleven (werkgevers) willen we de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning/voorzieningen voor arbeidsmigranten inzichtelijk maken.

2. Inwoners participeren naar vermogen

Vanuit de Lokale Inclusie Agenda en het arbeidsparticipatiebeleid werken we aan een integraal participatiebeleid. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan bij lokale (participatie)mogelijkheden en initiatieven.

- We implementeren de nieuwe Participatiewet in Balans, waarbij eenvoud, vertrouwen en de menselijke maat centraal staan. Naast re-integratie naar werk ligt de focus op maatschappelijke participatie.
- We evalueren de pilot Nazorg, die gericht is op inwoners die vanuit de uitkering uitstromen naar werk of met pensioen gaan.
- We continueren een toegankelijk beweegaanbod via 'Samen sterker in beweging' en zetten daarbij in op verbreding van de doelgroep.
- We evalueren de Lokale Inclusie Agenda.
- We nemen deel aan de Week van de toegankelijkheid en stimuleren (maatschappelijke) partners om activiteiten te organiseren. Hiermee vragen we extra aandacht voor de toegankelijkheid van de samenleving voor mensen met een beperking.

We geven uitvoering aan het plan van aanpak wet inburgering en spannen ons samen met de woningcorporatie ervoor in te voldoen aan de taakstelling voor huisvesting.

- We zetten ons in om de taakstelling voor de huisvesting van de statushouders te realiseren. Dat doen we in nauwe samenwerking met Wetland Wonen.
- We voeren de pilot kamerbewoning voor alleenstaande statushouders uit en evalueren deze na één jaar.

3. Inwoners zijn lichamelijk, mentaal en sociaal gezond

Na het vaststellen van de preventienota 0 - 100 jaar gaan we aan de slag met de implementatie van de daarin opgenomen (sub)doelen en instrumenten.

- We geven uitvoering aan het programma 'Maak je har(d)t voor je relatie'. Om complexe scheidingen met vaak ingrijpende maatschappelijke en financiële gevolgen voor ouders en kinderen zoveel mogelijk te voorkomen.
- We geven uitvoering aan het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Met dit programma dragen we eraan bij dat jongeren gezond, veilig en met voldoende kansen kunnen opgroeien.
- We werken aan bewustwording van de eigen verantwoordelijkheid of zelfredzaamheid: het 'normaliseren'.
- In 2026 starten we met een interne opleiding in het kader van de Doorbraakmethode, welke in 2025 is gestart.
- We willen (nog) meer en eerder in contact komen met jongeren. Om eventuele problemen vroegtijdig te signaleren. Daarvoor gaan we gezinscoaching en het jongerenwerker gericht(er) inzetten.
- We continueren de uitvoering van de preventieactiviteiten vanuit het GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) en IZA (Integraal ZorgAkkoord) en maken daarbij gebruik van de beschikbare middelen voor 2026.

Het samenwerkingsverband Samen Zwartewaterland verbinden we nog meer met de doelen en uitvoering van onze preventie-agenda (eigenaarschap).

- We continueren de samenwerking met onze maatschappelijke partners binnen het samenwerkingsverband Samen Zwartewaterland en stimuleren de verbinding met bestaande en nieuwe initiatieven vanuit gedeeld eigenaarschap.
- Samen met onze partners starten we met een (kwalitatieve) tussentijdse evaluatie van het preventiebeleid.

Door de inzet van een sociaal wijkteam (pilot) in één van de drie kernen ervaren we of we in staat zijn om dichtbij onze inwoners en hun leefomgeving, ondersteuningsvragen vroegtijdig te signaleren en adequater aan te pakken.

- De voorbereiding van de ontwikkeling van de pilot sociaal wijkteam in Zwartsluis is in samenwerking met maatschappelijke organisaties eind 2025 afgerond. De uitvoering van de pilot start in het eerste kwartaal van 2026.

We geven uitvoering aan het sport- en beweegakkoord en creëren een aantrekkelijk sportaanbod. Samen met partners werken we aan een gecombineerde leefstijlinterventie.

- We geven uitvoering aan het Zwartewaterlandse Sport- en beweegakkoord.

4. Inwoners ontwikkelen zich kansrijk op alle leefgebieden

We zorgen voor ondersteuning van voorschoolse voorzieningen, onderwijs, sportverenigingen en kerken als het gaat om vroeg-signalering.

- Samen met o.a. het onderwijs en partijen uit het voorliggend veld wordt het thema 'normaliseren' verder uitgewerkt. Daarnaast is er blijvend aandacht voor het vroeg signaleren van problemen. Dit draagt bij aan het versterken van de pedagogische basis, want kansrijk opgroeien en sterk ouderschap is een gezamenlijke opgave.

We stimuleren en ondersteunen initiatieven rondom relatie toerusting om daarmee echtscheidingen zoveel mogelijk te voorkomen.

- Het project 'maak je Har(d)t voor je relatie' wordt gecontinueerd.

Samen met onze partners uit het onderwijs, de kinderopvang en jeugdhulp geven we invulling aan het onderwijskansenbeleid.

- We hopen na de zomer 2025 te starten met een lokale deeltijd taalvoorziening voor 1 dag in de week in de kernen Genemuiden en Hasselt en evalueren en mogelijk continueren we dit in 2026.
- De huidige LEPA (Lokale Educatieve en Preventieve Agenda) loopt t/m 2026. In 2026 gaan we, samen met onze partners, het beleid voor de periode 2027 tot en met 2030 ontwikkelen. Dit proces starten we met de evaluatie van het huidige beleid. Eind 2026 beginnen we met de ontwikkeling van een uitvoeringsprogramma van de LEPA voor de jaren 2027 en 2028.

We bevorderen het taalniveau en de digitale vaardigheden van onze inwoners via het taalpunt, WEB lessen en inburgering.

- We zorgen voor voldoende bibliotheekvoorzieningen met de volgende 5 functies:
 1. kennis en informatie beschikbaar stellen,
 2. mogelijkheid voor ontwikkeling en educatie,
 3. stimuleren van lezen,
 4. organiseren van ontmoetingen en debat en
 5. kennismaking met kunst en cultuur.

Via het integraal huisvestingsplan (IHP) dragen we als gemeente bij aan het duurzaam maken van de schoolgebouwen voor de toekomst. Waar mogelijk voegen we andere functies toe (zoals bijvoorbeeld dagopvang voor ouderen).

- In 2026 verwachten we de gerenoveerde scholen AreMBERG en De Vogelaar weer in gebruik te nemen.
- Overeenkomstig de planning van het IHP bereiden we andere projecten voor en geven hier uitvoering aan.

5. Inwoners zijn financieel zelfredzaam

We geven uitvoering aan het beleidsplan voor aanpak armoede en schulden 2022 – 2026. Inclusief de regeling voor kinderen en volwassenen om deel te kunnen nemen aan sportieve en culturele activiteiten.

- We gaan door met het aanbieden van geldlessen in het onderwijs aan leerlingen.
- In samenwerking met Geldfit organiseren wij spreekuren voor financiële vragen en problemen.
- We zetten in op de doorontwikkeling van de vroegsignalering en schulddienstverlening aan inwoners en ondernemers.
- Naar aanleiding van het onderzoek monitoring minimabeleid en het rekenkameronderzoek naar financiële zelfredzaamheid van inwoners maken we een plan van aanpak.

Met de huidige hoge energiekosten zijn we extra alert op energiearmoede.

- We volgen de ontwikkelingen van de energiemarkt in 2026. Mede afhankelijk van het Rijksbeleid stemmen we ons beleid voor energiearmoede hierop af.

6. Inwoners voelen zich veilig, thuis en in hun netwerk

We zorgen voor de decentralisatie van Beschermd Wonen, waarbij onze ambitie is dat inwoners zelfstandig in de eigen buurt kunnen wonen met passende ondersteuning.

- Versterking van passende huisvesting is noodzakelijk. We kijken hoe dit vormgegeven kan worden.
- In 2025 is er een aanbesteding geweest voor onder meer beschermd thuis. De nieuwe overeenkomsten gaan in op 1 januari 2026. De monitoring hiervan wordt in 2026 verder ontwikkeld.

Met onderwijsinstellingen werken we aan het aanbieden van een preventief programma in het kader van sociale media, alcohol, roken en / of drugs.

- We geven uitvoering aan het programma Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO). Met dit programma dragen we eraan bij dat jongeren gezond, veilig en met voldoende kansen kunnen opgroeien. Daarnaast willen we zoveel als mogelijk voorkomen dat zij middelen gebruiken, zoals alcohol, drugs en tabak en aandacht vragen voor de risico's van sociale media.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners	2024	530	Ja
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	9	Ja
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	1,2	Ja
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren 12 tot 23 jaar	2024	0,2	Ja
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2023	1	Ja
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	2023	898,2	Ja
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2023	1	Ja
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2024	129,1	Ja
Lopende reïntegratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2024	239,8	Ja
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2023	2	Ja
Deelnemers leerlingenvervoer	aantal			Nee
Niet-sporters	%	2024	51,7	Ja
Vroegtijdig schoolverlaters	% deelnemers aan het zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2022	1,4	Ja
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzicht van de beroepsbevolking	2024	78	Ja
Realisatie van de taakstelling huisvesting statushouders	%	2025	77	Nee
% netwerkpartners conformeert zich aan preventieakkoord	%	2026	83	Nee
Absoluut verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2023	5,6	Ja

Relatief verzuim	aantal per 1.000 leerlingen	2023	25	Ja
------------------	--------------------------------	------	----	----

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
02 Positieve gezondheid/partic	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Openbaar basisonderwijs						
Lasten	26	54	55	56	57	58
Baten	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting						
Lasten	1.183	1.388	1.456	1.560	1.559	1.560
Baten	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzkn						
Lasten	1.883	1.731	1.655	1.207	1.208	1.208
Baten	823	666	586	131	131	131
Sportbeleid en activering						
Lasten	1.575	1.426	1.403	1.361	1.372	1.383
Baten	170	189	176	181	181	181
Cult.-pres./productie/paticip.						
Lasten	127	190	175	153	153	153
Baten	45	49	49	49	49	49
Media						
Lasten	482	535	535	435	435	435
Baten	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticip.						
Lasten	3.651	5.273	1.560	1.511	1.529	1.548
Baten	5.587	3.583	69	0	0	0
WMO Toeg. eerstelijnsvoorz.						
Lasten	1.054	1.107	1.123	1.137	1.159	1.182
Baten	64	0	0	0	0	0
Jeugd Toeg. eerstelijnsvoorz.						
Lasten	376	556	576	577	478	480
Baten	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen						
Lasten	6.053	5.251	5.351	5.481	5.630	5.641
Baten	4.485	4.250	4.389	4.522	4.658	4.658
WSW en beschut werk						
Lasten	1.094	1.369	1.121	1.151	1.101	1.105
Baten	9	0	0	0	0	0

Arbeidsparticipatie						
Lasten	1.068	855	1.020	1.074	1.085	1.097
Baten	336	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorz. (WMO)						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	2	9	9	9	9	9
WMO Hulpmiddelen & diensten						
Lasten	1.741	1.703	1.658	1.669	1.686	1.704
Baten	39	34	33	33	33	33
WMO Huishoudelijke hulp						
Lasten	1.541	1.633	1.641	1.632	1.632	1.632
Baten	133	123	123	123	123	123
WMO Begeleiding						
Lasten	1.239	1.399	1.400	1.400	1.400	1.400
Baten	0	0	0	0	0	0
WMO Dagbesteding						
Lasten	332	446	447	447	447	447
Baten	0	0	0	0	0	0
WMO overige maatwerkarg.						
Lasten	0	0	82	82	82	82
Baten	0	0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-						
Lasten	3	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal						
Lasten	6.788	7.066	7.435	7.275	7.275	7.275
Baten	0	79	79	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf reg.						
Lasten	307	344	344	344	344	344
Baten	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf land.						
Lasten	20	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
WMO PGB						
Lasten	147	139	142	142	142	142
Baten	0	0	0	0	0	0
Jeugd PGB						
Lasten	151	156	156	156	156	156

Baten	0	0	0	0	0	0
Ge-escaleerde zorg 18+						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
WMO Beschermd wonen						
Lasten	164	897	885	885	885	885
Baten	1.212	1.321	829	829	829	829
WMO maatschap. en vrouwen opv.						
Lasten	34	60	110	60	60	60
Baten	0	0	0	0	0	0
WMO maatschap. en vrouwen opv.						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	71	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming						
Lasten	462	461	462	462	462	462
Baten	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering						
Lasten	92	95	95	95	95	95
Baten	0	0	0	0	0	0
Jeugd Coördinatie en beleid						
Lasten	0	-217	20	170	169	169
Baten	0	0	0	0	0	0
Volksgezondheid						
Lasten	1.868	1.978	1.956	1.739	1.748	1.757
Baten	568	296	224	0	0	0
Saldo	19.920	25.297	26.296	26.383	26.336	26.446
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	750	857	57	57	57	57
Onttrekkingen reserves	671	2.381	182	157	57	57
Resultaat na bestemming	20.000	23.774	26.171	26.283	26.336	26.446

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

Alle lasten en baten met betrekking tot Participatiewet, WMO, jeugd, sport, onderwijs, volksgezondheid en inburgering zijn in dit thema opgenomen.

Mutaties programma

02 Positieve gezondheid/partic	Bedrag	I/S	Toelichting
Bijdrage theaterspektakel Ridders van het Zwartewater	-25.000	I	Het theaterspektakel sluit aan bij speerpunt 4 van het cultuurbeleid in de gemeente: erfgoed en evenementen ter versterking van de lokale identiteit. De geschiedenis van het Zwartewaterklooster is een belangrijk thema in de geschiedschrijving van de gemeente. Door te kiezen voor het historische thema Ridders van het Zwarte Water krijgt de theatervoorstelling een geheel eigen, specifieke en plaatselijke invulling van de herdenking van het 800-jarig jubileum. De eenmalige bijdrage van € 25.000 dekken we uit de algemene reserve.
Bijdrage alg. reserve voor theaterspektakel Ridders van het Zwartewater	25.000		Bijdrage alg. reserve voor theaterspektakel Ridders van het Zwartewater
Verhoging budgetten WMO o.b.v. voorlopig OVA percentage 2026	-82.000	S	Het OVA percentage wordt gebruikt als basis voor de indexatie van tarieven bij de inkoop Wmo-ondersteuning en jeugdhulp. Deze percentages zijn bedoeld om de stijging van arbeidskosten en inflatie te compenseren in de tarieven die gemeenten hanteren bij zorginkoop. Het voorlopige OVA percentage voor 2026 is bepaald op 4,03%. Bij de Kadernota 2026 is gerekend met een indexatie van 3,1%. Dit betekent een bijstelling van 0,93%. Daarnaast vindt nog een bijstelling plaats o.b.v. het definitieve percentage over 2025. Deze bedraagt 5,09% en is 1,15% hoger dan het gehanteerde percentage van 3,94%.
Verhoging budgetten Jeugd o.b.v. voorlopig OVA percentage 2026	-168.000		Het OVA percentage wordt gebruikt als basis voor de indexatie van tarieven bij de inkoop van jeugdhulp en WMO-ondersteuning. Deze percentages zijn bedoeld om de stijging van arbeidskosten en inflatie te compenseren in de tarieven die gemeenten hanteren bij zorginkoop. Het voorlopige OVA percentage voor 2026 is bepaald op 4,03%. Bij de Kadernota 2026 is gerekend met een indexatie van 3,1%. Dit betekent een bijstelling van 0,93%. Daarnaast vindt nog een bijstelling plaats o.b.v. het definitieve percentage over 2025. Deze bedraagt 5,09% en is 1,15% hoger dan het gehanteerde percentage van 3,94%.
Indexatie bijdrage regio Zwolle voor Veilig Thuis	-15.000		Uit de meest recente begroting van regiogemeente Zwolle voor maatschappelijke en vrouwenopvang (veilig thuis) blijkt een verhoging van onze gemeentelijke bijdrage. Dit is het gevolg van een indexering van 3,22% ten opzichte van 2025.

3. Betaalbaar bouwen voor verschillende groepen

Wat we willen bereiken

Onze inwoners hebben een sterke binding met de plaats en de gemeenschap waarin zij leven. Kunnen wonen in een goed en betaalbaar huis in de eigen omgeving is voor veel mensen belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is echter niet vanzelfsprekend. We willen voldoende woningen realiseren voor verschillende doelgroepen. Dit doen we door een evenwichtig woningaanbod te creëren, met een goede verhouding tussen huur- en koopwoningen en verschillende prijsklassen. We kijken ook naar alternatieve (tijdelijke) woonvormen. We voorzien daarbij in een divers aanbod voor onder andere starters, doorstromers, sociale huur, senioren, levensloopbestendig en beschermd wonen, statushouders en arbeidsmigranten. We werken op dit vlak samen met de woningcorporatie Wetland Wonen. Dit doen we aan de hand van prestatieafspraken.

We willen het karakter van onze kernen behouden, met inachtneming van de groeiambities van de Regio Zwolle. Onze woningbouw is gericht op de natuurlijke groei van de kernen en voldoet aan de lokale vraag.

Bij de bouw van nieuwe woningen streven we naar kwaliteit, duurzaamheid, voldoende groen en een goede en veilige inrichting van de wijk. Onze kernen zijn gelegen in een waardevol landschap. Door uit te breiden waar dit nodig is en in te breiden waar het kan, behouden we een goede balans. Woonvormen met thuisnabije zorg en participatiemogelijkheden in de eigen leefomgeving zijn belangrijk voor onze inwoners. Het bouwen voor speculanten en als belegging willen we tegengaan.

Wat is onze agenda

1. We spelen in op de lokale woonbehoefte

We geven uitvoering aan de bouwsteen wonen

- We stellen een huisvestingsverordening op. Onderdeel daarvan is een urgentieregeling voor specifieke aandachtsgroepen die in de wet worden genoemd.
- We werken samen met Wetland Wonen overeenkomstig de prestatie-afspraken die we in november 2025 hebben ondertekend.
- In geval van nieuwbouw geven we een woningprogramma mee (programma van eisen, waarbij voldoende rekening wordt gehouden met energietransitie-ontwikkelingen)
- We geven uitvoering aan de Bouwsteen Wonen en richten onze aandacht expliciet aan het formuleren van doorstromingsbeleid en het toevoegen van woonlagen aan bestaande woningen.
- We stellen het volkshuisvestingsprogramma op. De woonzorgvisie maakt daar onderdeel van uit.

We versnellen de zoektocht en ontwikkeling van woonlocaties voor onze kernen. Met extra aandacht voor Zwartsluis.

- In de bouwsteen grootschalige ontwikkellocaties zullen in 2026 keuzes gemaakt worden voor toekomstige woonlocaties

Met de grote uitbreidingslocaties in Hasselt om de Weede en Tag-West kunnen wij tempo maken met de geplande woningbouw. Naast de ontwikkeling van Tag-West is de ambitie om de locatie Binnenveld in Genemuiden te ontwikkelen.

- We starten met het bouwrijp maken en uitgeven van gronden in het bestemmingsplan Binnenveld.
- We werken mee aan het Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) initiatief in Binnenveld
- In Hasselt Om de Weede gaan we initiatieven voor Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ook mogelijk maken.
- Wij onderzoeken van de haalbaarheid van de realisatie van betaalbare woningen; daarbij worden de financiële gevolgen voor de gemeente nadrukkelijk betrokken.

In het gebied Hasselt Overwaters zoeken we zorgvuldig naar een goede middenweg tussen de kwetsbare natuur en de hier beoogde kleinschalige woningbouwontwikkeling.

- We werken aan een ruimtelijk plan waarin een goede afweging wordt gemaakt tussen kwetsbare natuur, kleinschalige woningbouwontwikkeling en de wateropgave.

We onderzoeken de mogelijkheid om van bestaande grote woningen meerdere woningen te maken.

- Overeenkomstig het woningsplitsingsbeleid, dat in 2025 is vastgesteld, werken we mee aan particuliere verzoeken.

De leefbaarheid van het platteland vereist een visie op hoe we omgaan met bestaande vrijkomende agrarische erven. Nieuwe erven in het buitengebied zijn niet wenselijk.

- We geven uitvoering aan het beleid dat in 2025 in de bouwsteen visie buitengebied is vastgelegd

We ontwikkelen beleid waar het gaat om mantelzorg- en pré mantelzorgwoningen, zowel binnen de bebouwde kom als in het buitengebied. Om vertrouwde zorg in de eigen omgeving te kunnen bieden.

- We nemen dit mee in de woonzorgvisie die onderdeel wordt van het volkshuisvestingsprogramma.

2. De huisvesting van arbeidsmigranten is goed georganiseerd

We houden meer grip op de huisvesting van arbeidsmigranten om onder andere overlast te voorkomen. Dit doen we door het vastgestelde beleid uit te voeren. We verbeteren het inzicht in de huisvesting, de aantallen, de inleners en de werkgevers.

- We voeren het vastgestelde huisvestingsbeleid met betrekking tot de arbeidsmigranten uit en passen dit eventueel aan na de uitgevoerde evaluatie.
- Vanuit het programma Huisvesting Vluchtelingen, statushouders en arbeidsmigranten benaderen we de huisvestingsmogelijkheden voor deze aandachtsgroepen. We doen dat mede op basis van de verschillende taakstellingen.
- We zoeken naar een meer middenschale locatie voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Mogelijk kan dit in combinatie met huisvesting van statushouders, asielzoekers of Oekraïners.
- We faciliteren degenen die de huisvesting goed organiseren en pakken de huisvesters aan die dit niet doen.

Principeverzoeken om nieuwe huisvesting toe te staan, toetsen we aan de opgestelde beleidsregels.

- We werken in 2026 in overeenstemming met het geëvalueerde beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Functiemenging	%	2023	58,7	Ja
Aantal nieuw verleende startersleningen	aantal	2026	15	Nee
Aantal gerealiseerde woningen	aantal	2026	90	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
03 Betaalbaar bouwen	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Grondexpl. (niet bedrijven)						
Lasten	4.851	2.895	2.899	2.903	2.909	2.915
Baten	5.875	2.831	2.831	2.831	2.831	2.831

Wonen en bouwen						
Lasten	611	369	385	382	386	393
Baten	14	2	2	2	2	2
Saldo	-427	431	450	451	461	475
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	1.559	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	32	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.099	431	450	451	461	475

[Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen](#)

Dit thema omvat de grondexploitaties, ontwikkelplannen en volkshuisvesting.

4. Vitale economie, beleefbare kernen en landschap

Wat we willen bereiken

Ondernemers willen we zoveel mogelijk behouden voor Zwartewaterland. Onze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid, dragen bij aan de sociale structuur en ondersteunen tal van activiteiten. De Topwerklocatie is in economisch opzicht van belang. Bij de doorontwikkeling van bedrijvigheid willen we een duurzaam evenwicht vinden tussen mens, milieu, landschap en economie. Dit vragen wij ook van onze ondernemers. Samen met hen dragen we zorg voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Waarbij ruimte is voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en leerwerk-plekken.

Met inwoners en (vrijwilligers)organisaties zetten we in op een bloeiende vrijetijdseconomie en de uitvoering van de leefbaarheidsplannen. Hierdoor worden onze centra, de kernen en het buitengebied nog aantrekkelijker voor onze inwoners en toeristen. We werken aan goede informatievoorziening, het optimaliseren van voorzieningen, arrangementen en activiteiten waarin de identiteit van onze plaatsen tot uitdrukking komt.

We stimuleren de samenwerking tussen de detailhandel, horeca en cultuur. Meer en langer bezoek zorgt voor meer besteding. Dit helpt om de (winkel)voorzieningen voor onze eigen inwoners in stand te houden. Met ondernemers werken we aan toekomstbestendige winkelgebieden. Vrijkomende winkelpanden kunnen onder voorwaarden een andere invulling krijgen.

Elke gemeente mag volgens de wet zelf bepalen hoeveel koopzondagen er zijn. Een 24-urseeconomie heeft tot gevolg dat er te weinig sprake is van een collectief rustmoment. De collectieve rustdag op zondag komt een vitale samenleving ten goede en is van grote waarde.

Samen met maatschappelijke en culturele organisaties versterken we het verhaal en het verbinden van onze cultuurhistorische parels. Zowel in de gebouwde omgeving als in het landelijk gebied. Door te beschikken over een goed netwerk van wandel- en fietspaden, wordt onze natuur beter toegankelijk voor recreatie en beleving.

De agrarische sector is onmisbaar voor ons buitengebied. De agrarische ondernemers hebben een belangrijke rol bij het duurzaam beheer van het gebied en het behoud van de karakteristiek van een open polderlandschap. In ons veenweidegebied spelen diverse opgaven zoals de bodemdaling en het beperken van milieubelastende stoffen. Deze vergen een integrale benadering. We zetten in op een toekomstbestendige inrichting en landgebruik. Waarbij een goed perspectief voor onze agrariërs behouden blijft.

Wat is onze agenda

1. Onze economie is vitaal

We faciliteren het tapijtcluster met voldoende ruimte voor ondernemen en bereikbaarheid.

- We werken intensief samen met de ondernemers, de provincie en de regio Zwolle aan de toekomstbestendigheid van het cluster. Verduurzaming en aanpak van netcongestie zijn belangrijke speerpunten. In samenspraak met de ondernemers, Enexis en de provincie streven we naar een efficiënt gebruik van de beschikbare netcapaciteit.
- Samen met ondernemers, Hynetwork services en de provincie verkennen we de mogelijkheden voor infrastructurele aanpassingen om het gebruik van waterstof in Genemuiden te bevorderen.
- De inzet van subsidiemogelijkheden wordt samen met het bedrijfsleven en verschillende overheden doorgezet.

We werken intensief samen met ondernemers en provincie aan de toekomstbestendigheid hiervan. Duurzame opwek van energie, circulariteit en profilering zijn belangrijke focuspunten.

- In samenwerking met netbeheerders en provincie proberen we de impact van netcongestie te beperken. We stimuleren het gebruik van alternatieve energiebronnen.
- We motiveren bedrijven om via de regiodeal op zoek te gaan naar middelen voor duurzame opwek van energie en efficiënter gebruik daarvan en de mogelijkheden van E- hubs en gemeenschappelijke transportovereenkomsten.
- In samenwerking met de verschillende ondernemerskringen zetten we onze activiteiten ten aanzien van de sprintsessies voort. We betrekken PM energieregie actief bij het zetten van vervolgstappen.

Het ondernemersloket blijft een belangrijke faciliteit in onze ondernemersdienstverlening.

- We continueren de werkwijze van het ondernemersloket. We brengen het ondernemersloket voortdurend onder de aandacht van de ondernemers via de gemeentelijke website en door het loket te benoemen in de bijeenkomsten bij de diverse ondernemerskringen.
- We onderzoeken regelmatig de ondernemerstevredenheid ten aanzien van de ondernemersdienstverlening vanuit de gemeente via een ondernemerstevredenheidsonderzoek.

We bereiden enkele uitbreidingen van bedrijventerreinen voor. Deze worden naar verwachting in deze bestuursperiode ontwikkeld.

- Het planologisch onderzoek en het ontwerpplan voor het bedrijventerrein de Euroweg is in de loop van 2026 afgerond.
- We stimuleren ondernemers om onder andere klimaatadaptatiemaatregelen te treffen.
- Wij stimuleren de industrie om de grond zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Inbreiding en revitalisering gaan voor uitbreiding.
- In de bouwsteen ontwikkellocaties zal de ontwikkeling van nieuwe bedrijfslocaties aan de orde komen

Met de ondernemers besteden wij aandacht aan de kwaliteit van de bedrijventerreinen. Met aandacht voor een schone, veilige, duurzame en klimaatbestendige inrichting.

- We blijven zoeken naar mogelijkheden voor een betere afwatering van de bedrijventerreinen met name in Genemuiden. We zorgen ervoor dat deze thema's onderdeel zijn van de gebiedsvisies welke onderdeel zijn van de omgevingsvisie.
- Het traject met platform veilig ondernemen voor een veilig bedrijventerrein in Hasselt zetten we door.

Binnen de Regio Zwolle werken we via de Human Capital Agenda (HCA) samen aan een wendbare en toekomstbestendige arbeidsmarkt, waarin iedereen mee kan doen en zijn of haar talenten kan inzetten.

- We bereiden ons voor op de komst van een Regionaal Werkcentrum waar werkzoekenden, werkenden en werkgevers terecht kunnen voor uiteenlopende vragen over werk, loopbaanvraagstukken, (arbeidsmarktgerichte) scholing en personeelsvraagstukken. De partijen die samenwerken in het Regionaal Werkcentrum behouden hun zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor de eigen dienstverlening.
- We brengen de mogelijkheden voor om her- en bijscholing via Groei Vooruit en Upgrade jezelf actief onder de aandacht bij inwoners en (samenwerkende) werkgevers.

We stimuleren het bedrijfsleven om samen met het (beroeps)onderwijs in te zetten op een goede afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

- We brengen de mogelijkheden voor omscholing, herscholing en bijscholing via Groei Vooruit en Upgrade jezelf actief onder de aandacht bij inwoners en (samenwerkende) werkgevers.

2. We beschikken over beleefbare kernen en een bloeiende vrijetijdseconomie

We continueren onze leefbaarheidsplannen en onze inzet voor cultuur en de vrijetijdseconomie.

- We werken aan consumentgerichte upgradering van culturele en toeristische voorzieningen. In 2026-2027 stimuleren en faciliteren wij de (door)ontwikkeling van het Oude Stadhuis Hasselt, het museum Schoonewelle, de locatie Oude Stoomgemaal Mastenbroek. We ondersteunen het initiatief voor een onderkomen voor het verhaal van het "Joodse leven in Zwartewaterland".
- Samen met onze inwoners hebben we mooie dingen bereikt in de afgelopen jaren. Denk hierbij aan het verhogen van de toegankelijkheid van onze kernen, het beleefbaar maken van de centrumgebieden, maar ook de bereikbaarheid over het water. Dit succes geven we in 2026 een vervolg met een nieuwe ronde van "Verrijk je Wijk".

We laten bij gezichtsbepalende dagrecreatievoorzieningen het aanbod beter aansluiten op de wensen van de bezoeker.

- We stimuleren dat de drie TIP's in de diverse kernen producten aanbieden die passen bij het profiel van onze gemeente.
- We maken een overkoepelende website die het totale toeristische aanbod van de gemeente in beeld brengt.
- Op basis van de uitkomsten van een onderzoek naar de toeristische ontwikkeling van de Mastenbroekerpolder maken we een plan.

We onderhouden en breiden ons fiets- en wandelnetwerk in de landelijke omgeving uit en realiseren veilige wandel- en ontmoetingsmogelijkheden voor jong en oud in de kernen.

- We nemen deel aan de regionale samenwerking voor het beheer en onderhoud van het fiets- en wandelnetwerk. We realiseren in totaal een drietal E-hubs in onze kernen.

We ontwikkelen recreatief-toeristische producten, arrangementen, ommetjes en activiteiten in het buitengebied.

- Als er subsidie vanuit de Regiodeal Zwolle beschikbaar wordt gesteld, gaan we het project 3e Waterverhaal uitvoeren.

We rollen het uitvoeringsprogramma voor de Olde Maten en Zwartewatersklooster uit, waarin we een koppeling beogen met het Masterplan Hooibergenterrein. We geven invulling aan Zwartsluis als poort tot de Weerribben-Wieden.

- De locatie Zwartewatersklooster maken we recreatief toeristisch beleefbaar.
- Samen met de gemeente Staphorst faciliteren wij het nieuwe bestuur van de locatie Olde Maten tot nieuwe productontwikkeling.
- We geven uitvoering aan de nieuwe Hanzestedevisie "Vol Vertrouwen".

We voeren de speerpunten van het cultuurbeleid uit zoals deze zijn vastgelegd in de nota 'nieuwe Kansen voor cultuur'.

- We continueren het fonds eenmalige culturele activiteiten en houden dit zoveel mogelijk toegankelijk.

We ontwikkelen de maatschappelijke, culturele en educatieve rol van onder andere de bibliotheken en scholen verder.

- We ronden de uitvoering van de activiteiten af die voortkomen uit het project Toekomstkracht (provinciale subsidie) en uit de specifieke uitkeringen voor lokale bibliotheekvoorzieningen (onder andere uitbreiding openingstijden).
- Samen met de bibliotheek bereiden we ons, met behulp van een decentralisatie-uitkering van het rijk, voor op het van kracht worden van de wettelijke zorgplicht per 2027. We stellen hiervoor een gezamenlijk meerjarig beleidsplan op.

3. De agrarische sector is toekomstbestendig

Bij het opstellen van de visie op het buitengebied zetten we in op een toekomstbestendige agrarische sector. Agrariërs zorgen voor ons buitengebied en het landschap

Thema (€ x1.000)	Rekening	Begroting				
04 Vitale econ./kernen/landsch	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Beheer ov. gebouwen en gronden						
Lasten	230	150	150	150	146	146
Baten	390	416	316	316	316	316
Economische ontwikkeling						
Lasten	504	604	486	494	500	506
Baten	0	45	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur						
Lasten	6.119	7.497	7.499	7.501	7.504	7.507
Baten	6.363	7.413	7.413	7.413	7.413	7.413
Bedrijfsloket en bedr.regeling						

Lasten	211	269	272	274	281	288
Baten	36	40	40	40	40	40
Economische promotie						
Lasten	390	270	215	217	218	219
Baten	28	24	28	28	28	28
Cult.-pres./productie/paticip.						
Lasten	85	15	11	11	11	11
Baten	0	0	0	0	0	0
Musea						
Lasten	230	182	132	136	136	136
Baten	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed						
Lasten	58	56	63	64	64	64
Baten	0	0	0	0	0	0
Media						
Lasten	20	18	18	18	18	18
Baten	0	0	0	0	0	0
Openbaar groen en opl recr.						
Lasten	10	10	10	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticip.						
Lasten	268	244	438	338	113	113
Baten	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening						
Lasten	618	85	65	65	64	64
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.927	1.462	1.561	1.471	1.258	1.275
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	210	560	110	10	10	10
Onttrekkingen reserves	636	764	377	267	42	42
Resultaat na bestemming	1.501	1.258	1.293	1.214	1.225	1.242

[Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen](#)

De nadruk ligt in dit thema op de ontwikkeling van bedrijventerreinen en ruimtelijke ontwikkelprojecten. Daarnaast zijn hier de burgerinitiatieven en leefbaarheidsplannen opgenomen en ook de lasten en baten met betrekking tot gemeentelijke gronden en gebouwen.

5. Bereikbaar en verkeersveilig

Wat we willen bereiken

De bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van onze kernen is belangrijk. Iedereen moet van de aanwezige voorzieningen in de kernen gebruik kunnen blijven maken. Dat geldt voor zowel de stadskernen en het buitengebied als bedrijventerreinen. Het hoofddoel is daarom het realiseren van een veilig, betrouwbaar en duurzaam verkeers- en vervoerssysteem voor iedereen en voor alle modaliteiten. Dit betekent dat de openbare ruimte zodanig ingericht moet zijn dat iedereen zich kan verplaatsen zonder dat het leidt tot onveilige situaties. Hierbij hebben we in het bijzonder oog voor de kwetsbare verkeersdeelnemers bij de vormgeving van ons verkeersbeleid.

Verkeersveiligheid is een complex samenspel van gedrag, kennis en een begrijpelijke inrichting van de weg. Samen met andere organisaties stimuleren we verkeersveilig gedrag en verkeerseducatie bij zowel jonge als oude doelgroepen. Verder werken we continu aan een begrijpelijke en passende inrichting van de openbare ruimte door de weginrichting aan te laten sluiten bij de functie van de weg. Hierbij volgen we de nieuwste landelijke inzichten, waarbij extra aandacht uitgaat naar de omgeving van scholen en van andere openbare voorzieningen.

We streven er naar onze gemeente zo goed mogelijk bereikbaar te houden en willen tenminste het niveau op peil houden. We stimuleren de verduurzaming van het vervoer door de plaatsing van openbare laadpalen. Doorgaande verkeersstromen willen we zoveel mogelijk buiten de woonkernen houden door slimme routing. Daarnaast vinden we het van wezenlijk belang dat onze kernen en bedrijventerreinen goed toegankelijk zijn met het OV en de fiets. Betere fietsverbindingen tussen de kernen en realisatie van voldoende fietsenstallingen zijn belangrijke uitgangspunten in de planning voor de komende jaren.

Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingen die haaks staan op onze wensen ten aanzien van verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Zo neemt het aantal auto's per huishouden toe en dat leidt tot een hogere parkeerdruk en verminderde leefbaarheid. In de winkelgebieden en woonwijken vraagt deze trend daarom om extra inzet op parkeren. Naast betere zichtbaarheid van handhaving in gereguleerde gebieden is ontwikkeling van centrale parkeervoorzieningen buiten de stadskernen een ingezette lijn. Bij reconstructie of rioleringswerkzaamheden proberen we, integraal en in samenwerking met bewoners, meer (fiets)parkeerplaatsen te creëren in straten met een hoge parkeerdruk—waarbij we rekening houden met ruimte voor voldoende groen. We blijven handelen vanuit de overtuiging om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van onze kernen hoog houden en waar mogelijk te verbeteren.

Wat is onze agenda

1. Verkeersveiligheid en leefbaarheid

Verkeersveiligheid is de basis van ons Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP). We voeren het bijbehorende uitvoeringsprogramma uit.

- We werken aan een duidelijke weginrichting gebaseerd op landelijke richtlijnen en passende ontwerpen, heldere verkeersbesluiten en correcte bebording.
- We werken aan veilige schoolomgevingen door de inrichting van zogeheten 'schoolzones'. In 2026 krijgt de Arembergsschool een schoolzone inrichting in de bestrating na de verbouwing.

We stellen een risicogestuurd activiteitenplan verkeersgedrag en -educatie op en gaan hierbij in gesprek met de strategische partners (scholen, VVN, oudere fietsers, jongere automobilisten en politie).

- We werken aan het verkeersbewustzijn van jongere inwoners door het aanbieden van educatieprogramma's aan voor scholieren (zoals Streetwise, Veilig Omgaan met Landbouwverkeer, VVN verkeersexamens).
- Voor oudere verkeersdeelnemers is het landelijk programma 'Doortrappen' ingevoerd en hierbij zijn we aangesloten. Denk hierbij aan (driewiel)fietstrainingen en voorlichtingsbijeenkomsten over veilig op- en afstappen van e-bikes.

We gaan door met de aanpak van verkeersknelpunten. Onze projecten combineren we waar mogelijk met beheer- en onderhoudswerkzaamheden en beschikbare subsidies voor verkeer. We stellen een prioriteitenlijst op voor verkeersveiligheid en -knelpunten.

- Twee concrete verkeersprojecten zijn:
- de realisatie van een veilig kruispuntplateau van de Stadsweg met de Zwartsluizerweg;
- de opwaardering van het fietspad vanaf de Handelskade en de herinrichting van Nieuweweg als fietsstraat in Zwartsluis.

We optimaliseren de openbare ruimte zódanig dat iedereen veilig kan deelnemen aan het verkeer. Hierbij besteden wij met name aandacht aan de toegankelijkheid voor ouderen, slechthorenden en mensen die gebruik maken van een rolstoel of rollator.

- De werkgroep Inclusie geeft adviezen bij grotere verkeersprojecten in de (oude) kernen. Er komt geen apart beleid voor mensen met een beperking.

2. Bereikbaarheid en duurzame mobiliteit

Met het oog op de bereikbaarheid en verkeersveiligheid maken we ons hard voor een goede verkeersontsluiting van het bedrijventerrein, zoals- Zevenhont in Genemuiden.

- We realiseren de ontsluiting van het Bedrijventerrein in Genemuiden met het openbaar vervoer. In het vervoersplan 2026 van EBS is routing over het bedrijventerrein van Genemuiden opgenomen. Er worden twee haltes gerealiseerd.

We zetten ons in voor het optimaliseren van de verkeerssituatie in de centra van Genemuiden, Hasselt en Zwartsluis.

- Om te voldoen aan de wettelijke taak onderzoeken we de doelmatigheid van de verkeersborden en doen waar nodig aanpassingen om verkeerssituaties in de centra te verbeteren.

We leggen snelle en veilige fiets- en wandelroutes aan van en naar scholen, tussen de kernen, naar bedrijventerreinen en buurgemeenten. We zorgen voor een fiets veilige ontsluiting van nieuwe woonkernen.

- In afstemming met de gemeente Staphorst wordt de aanleg van een fiets- voetpad ter hoogte van de Veldschuur aan de Stadsweg gerealiseerd.
- Met de herinrichting van de Nieuweweg in Zwartsluis met fietspad en fietsstraat gaan we in 2026 inzetten op uitvoer.
- We werken aan de opwaardering van de Havendijk tot een volwaardige parkeer- en mobiliteitshub.
- We werken verder aan het realiseren een snelle doorfietsroute langs de N759 van Genemuiden naar Hasselt. Dit is een meerjarenproject.

We stimuleren het gebruik van elektrisch vervoer en realiseren hiervoor voldoende oplaadpunten in de openbare ruimte, bij voorkeur aan de randen van wijken of geclusterd op parkeerterreinen.

- Op verzoek en proactief plaatsen we laadpalen conform de concessieovereenkomst in GO-RAL.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Toename aantal laadvoorzieningen	aantal laadpalen	2026	25	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
05 Bereikbaar & verkeersveilig	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verkeer en vervoer						
Lasten	197	455	396	369	369	369

Baten	54	30	30	30	30	30
Parkeren						
Lasten	78	102	104	106	108	111
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	221	527	470	444	447	450
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	12	112	12	12	12	12
Resultaat na bestemming	209	415	458	432	435	438

[Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen](#)

Dit thema omvat de lasten met betrekking tot de verkeersveiligheid en het verkeersbeleid.

6. Duurzaam en toekomstbestendig

Wat we willen bereiken

Onze aarde willen we met een duurzaam perspectief doorgeven aan toekomstige generaties. We werken daarom op een verantwoorde manier toe naar een energiesysteem van volledig hernieuwbare energie. Als overheid spelen we een essentiële rol in deze energietransitie. Ook als het gaat om de haalbaarheid en betaalbaarheid en dat iedereen meekan in de overstap. Voor zon en wind zorgen we voor een goede ruimtelijke inpassing, mede vanwege onze ligging in het Nationaal Landschap. Bij zonne-energie spreken we een voorkeur uit voor zon op dak. We zijn kritisch op het gebruik van kostbare landbouwgrond. Indien vanwege de opgave zon op land nodig is, hechten we aan multifunctioneel ruimtegebruik. Naast de inpassing van grootschalige opwek hebben we ook aandacht voor kleinere initiatieven. Inwoners worden nauw betrokken bij de plannen. Zij profiteren zoveel mogelijk van de voordelen.

Stapsgewijs nemen we afscheid van aardgas. Het belang van het drastisch terugschroeven van het gebruik van vervuilende fossiele brandstoffen, wordt nog eens onderstreept door de wereldwijde onzekere energiemarkt. Inwoners en bedrijven spelen een belangrijke rol in deze maatschappelijke opgave. We stimuleren hen energie te besparen, duurzaam te wonen en te werken, afval te beperken, te scheiden en circulair te produceren. Als gemeente nemen we de verantwoordelijkheid voor onze eigen gebouwen en bedrijfsvoering.

We spelen in op de veranderingen in het klimaat. Met onze maatregelen beperken we de gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en de kans op overstromingen. Ruimte voor water, vergroening en vergroting van de biodiversiteit staan hoog op de agenda, zowel in de bestaande kernen, de uitbreidingslocaties als in het buitengebied. De stikstofproblematiek vergt een integrale aanpak.

Wat is onze agenda

1. Samen zorgen we voor energiebesparing, duurzame opwek en circulariteit

We voeren ons aandeel in het aanbod van de Regionale Energie Strategie (RES) uit. Verschuivingen tussen zon en wind zijn hierbij mogelijk.

- We monitoren de voortgang van de Regionale Energiestrategie (RES). En bespreken via de Energietafel West-Overijssel (opvolger van de RES) de regionale versnellingsagenda voor de energietransitie. De voortgangsmonitor en voor onze gemeente relevante projecten komen periodiek bestuurlijk aan de orde.
- In 2025 heeft de provincie besloten wie er in het gebiedsproces Genne-Holten (samen met Zwolle) windmolens mag bouwen. De Provincie is bevoegd gezag. Wij nemen vanaf 2026 plaats in de begeleidingscommissie en rapporteren over de voortgang van het proces.
- We denken mee over de aanvoer van duurzaam opgewekte energie voor onze energie-intensieve industrie (bedrijven 6e Cluster Energie Strategie).
- We monitoren de voortgang van de activiteiten uit de sprintsessies die op de verschillende bedrijventerreinen zijn gehouden (voor energietransitie, netcongestie, klimaatadaptatie). Wanneer acties ruimtelijke besluitvorming vragen bereiden we dit voor.

We dragen bij aan circulariteit

- In samenwerking met hogeschool Windesheim nemen we deel aan een RAAK-onderzoek, waarin we verkennen hoe circulariteit concreet toepasbaar is binnen onze gemeentelijke praktijk.
- We werken aan een beleidsnota circulariteit. Deze wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad, met als doel het vaststellen van een ambitieniveau/richting voor Zwartewaterland.
- We inventariseren waar de veel- en nul-aanbieders van afval zich bevinden in onze gemeente. Veel-aanbieders zijn inwoners die heel veel afval aanbieden. Nul-aanbieders zijn juist huishoudens of bedrijven die niet of nauwelijks afval aanbieden voor inzameling. We willen hier inzicht in krijgen waar de aanbieders zich bevinden en hoe het komt dat deze adressen veel dan wel niet of nauwelijks afval aanbieden. Op basis van deze informatie kunnen we effectiever monitoren en inzetten op bewustwording.
- We onderzoeken samen met ROVA technieken om de zuiverheid van het ingezamelde afval van zo hoog mogelijke kwaliteit te laten zijn. Voorbeelden zijn het wegen van afvalcontainers om vervuiling te voorspellen en kunstmatige intelligentie inzetten om soorten afval te herkennen. Ook het inzetten van een grondstoffen inleverpunt (GRIP)-wagen wordt onderzocht.
- We dragen actief bij aan het circulaire netwerk 'WaardeRing'. De doelstelling is afvalstromen omzetten in waardevolle grondstoffen en een regionaal circulair netwerk creëren.

Als gemeente denken we mee in mogelijke oplossingen voor duurzame opwekking, waaronder het initiatief van de Ondernemerskring Genemuiden.

- We denken mee in mogelijk oplossing voor de aanvoer van duurzaam opgewekte energie voor onze energie-intensieve industrie.

We participeren in gesprekken met netbeheerders om tot de gewenste aanpassingen en versnelde verzwaring van het netwerk voor ons gebied te komen.

- In de buurten Dedemsvaart en Dedemsvaart Zuid start Enexis het plaatsen van nieuwe elektriciteitshuisjes en het verzwaren van het laagspanningsnetwerk. Dit bereiden we gezamenlijk voor. Daarnaast hebben we potentiële locaties voor de elektriciteitshuisjes in beeld voor de hele gemeente en kunnen we snel handelen bij ieder verzoek van de netbeheerder.
- We zetten in op het slimmer gebruiken van het netwerk en geven sturing aan de verduurzaming mobiliteit laad infra en monitoren de voortgang. We kijken specifiek naar de kansen binnen de huidige netwerkbeperkingen voor laadinfrastructuur voor vrachtwagens binnen de gemeente.
- We willen de besluitvorming omtrent de uitbreiding van het hoogspanning- en middenspanningsstation (HSMS) Zwartsluis afronden.
- We bereiden samen met de netbeheerder de besluitvorming over uitbreiding en verzwaring van het middenspanningsnet voor. Het betreft naar verwachting 3 middenspanningsstations en alle daaraan gekoppelde leiding tracés.
- We onderzoeken wat de consequenties zijn van nieuwe oplossingen voor netcongestie, zoals energieopslag en netwerk balancerend, voor bijvoorbeeld de openbare ruimte.
- We verwerken de uitgangspunten / doelstellingen vanuit de Provinciale Energievisie in onze eigen omgevingsvisie.

We gaan aan de slag met de vastgestelde transitievisie warmte en starten met de wijkuitvoeringsplannen.

- Het warmteprogramma is de wettelijk verplichte opvolger van de transitievisie warmte. We nemen een besluit over het warmteprogramma in 2026.
- We delen informatie over de uitvoeringsvoortgang van de reeds bestaande 'wijkuitvoeringsplannen.
- We zoeken bij het uitvoeren van de wijkuitvoeringsplannen naar koppelkansen die bijdragen aan zowel de warmtetransitie als aan klimaatadaptatie.
- We delen informatie over de invoering van de warmtewet en de daarmee samenhangende vereiste vaststellingsplicht afkoppel moment van aardgas.

Bij het verduurzamen van de bestaande bouw is de woningcorporatie een belangrijke partner. Wij werken nauw samen met Wetland Wonen en maken prestatieafspraken over de verduurzaming van de woningvoorraad.

- De prestatie afspraken zijn in 2025 geactualiseerd. Daarin zijn afspraken vastgelegd omtrent verduurzaming, circulariteit en het aardgasvrij maken (afkoppeling gas) van bestaande sociale huurwoningen. We monitoren de voortgang van het nakomen van de afspraken en werken samen aan het ondersteunen van de huurders.

Gebouweigenaren en -gebruikers staan we bij met informatie over energiebesparende maatregelen, subsidies en leningen via onder andere het energieloket, sociale media en energie adviesgesprekken door de energiecoach.

- We faciliteren energiecoaches voor advies en klussers voor het aanbrengen van energiebesparende maatregelen bij particulieren (huurders en woningeigenaren). Daarmee geven we uitvoering aan de specifieke uitkering energiearmoede.
- We geven via een specifieke doelgroepen benadering uitvoering aan het Nationaal Isolatie Programma (NIP) met behulp van de Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie (SPUK-LAI). Denk hierbij aan de volgende benaderingen: isolatiesubsidie, ontzorgingsaanpak, doe-het-zelf aanpak, monumenten aanpak, VVE aanpak.

2. Samen passen we ons aan op het veranderende klimaat

We geven uitvoering aan ons vastgestelde Groenbeleid- en beheerplan, de bouwsteen Klimaatadaptatie en de bijbehorende uitvoeringsagenda's. Nieuwe ontwikkelingen richten we klimaat-robust in.

- In 2026 steken we vanuit klimaatadaptatie in op voldoende ruimte voor waterberging binnen zowel bestaand als nieuw stedelijk gebied. Plus het vergroenen van de openbare ruimte, tuinen en bedrijventerreinen. Daarnaast integreren we de principes "water bodem sturend" en "maatlat groene gebouwde omgeving" in de processen van de organisatie.

We stimuleren ondernemers en inwoners om bij te dragen aan klimaatadaptatie (bijvoorbeeld door hemelwater af te koppelen en verstening tegen te gaan door het gebruik van minder verharding en meer groen).

- We werken samen met het waterschap een Klimaatadaptatie Strategie uit voor Zevenhont.
- Met de inzet van een klimaatsubsidie stimuleren we inwoners en bedrijven om op privaat terrein te vergroenen, te ontstenen en wateropvang te vergroten.
- In 2026 treffen we op het industrieterrein Zevenhont samen met ondernemers maatregelen om de afvoer van hemelwater te vertragen om hemelwaterafvoer in heel Genemuiden beter te reguleren.
- We betrekken inwoners bij klimaat adaptieve maatregelen in gemeentelijk projecten en stimuleren (daarmee) het nemen van maatregelen op eigen terrein.

In het samenwerkingsverband RIVUS werken we aan de hand van het nieuwe Bestuursakkoord en het Regionale uitvoeringsprogramma aan de bovenlokale opgave op het gebied van water en klimaat.

- Bij het opstellen van de planning omtrent de werkzaamheden aan bijvoorbeeld riolering en gasinfrastructuur bij een wijkuitvoeringsplan (WUP) stemmen we zoveel mogelijk af met de wijk (om kosten en overlast te beperken).
- Vergroening kan, waar het relevant is, een onderdeel zijn van het wijkuitvoeringsplan, bijvoorbeeld extra schaduw creëren zodat de behoefte aan koeling in de woning beperkt kan worden..
- In 2026 onderzoeken wij de effecten van hoge temperaturen bij specifieke voorzieningen (verzorgingstehuizen, scholen, kinderdagverblijf) en welke inrichtingsmaatregelen eventueel in openbare ruimte genomen kunnen worden om dit te verbeteren. Zoals voldoende schaduwplekken langs wandel- en fietsroutes van en naar deze voorzieningen. Daar waar koppelkansen liggen met de wijkuitvoeringsplannen worden deze opgepakt.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
------------------------	---------	------	-----------	-----------

Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	14,6	Ja
Omvang huishoudelijk restafval	kg/inwoner	2023	50	Ja
Realisatie RES bod	aantal GWh	2026	24	Nee
Energie advies gesprekken	aantal	2026	80	Nee
Verleende subsidies voor het verduurzamen van woningen (DEFG-labels)	aantal	2026	244	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
06 Duurzaam&toekomstbestendig	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Treasury						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	102	100	100	100	100	100
Afval						
Lasten	2.019	2.027	2.046	2.052	2.056	2.061
Baten	476	364	393	393	393	393
Milieubeheer						
Lasten	1.218	3.523	1.683	1.751	1.790	1.830
Baten	645	1.703	314	314	314	314
Saldo	2.014	3.383	2.922	2.997	3.040	3.084
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	80	475	0	40	40	40
Resultaat na bestemming	1.934	2.907	2.922	2.957	3.000	3.044

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

Duurzaamheid, energiestrategie en klimaatadaptatie zijn naast afvalinzameling de belangrijkste onderwerpen in dit thema. De € 100.000 baten onder treasury betreft de dividendinkomsten van de ROVA die we betrekken bij de berekening van het afvaltarief.

7. Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten

Wat we willen bereiken

Het is belangrijk dat inwoners zich veilig en prettig voelen in hun wijk of buurt. Mensen hechten veel waarde aan de kwaliteit van hun woon- en leefomgeving. De inrichting van de publieke ruimte, het toezicht hierop en het onderhoud krijgen in onze gemeente dan ook veel aandacht. Als het gaat om de kwaliteit van de openbare ruimte hebben we in de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. Het beheer en onderhoud is op orde en onze kernen hebben een goede uitstraling. Dit willen we vasthouden in de komende periode.

Onze buitenruimte richten we zo in dat er sprake is van voldoende groen, met aandacht voor het veranderende klimaat. Inwoners en bezoekers voelen zich uitgenodigd om er in te verblijven en elkaar te ontmoeten. Door vaker het buurtperspectief als uitgangspunt te nemen, kunnen we uitvoeringsmaatregelen in de leefomgeving combineren.

De samenleving speelt een belangrijke rol in de ervaren kwaliteit van de leefomgeving en het gevoel van veiligheid. We werken op dit vlak dan ook veel samen met inwoners, partnerorganisaties en ondernemers. Onze openbare ruimte richten we zo veilig mogelijk in. Door middel van preventie voorkomen we zoveel mogelijk dat handhaving nodig is.

Wanneer er sprake is van overlast of criminaliteit, wordt deze aangepakt. We stellen ons te weer tegen elke vorm van geweld, uitbuiting en ondermijning. Hiervoor slaan we ook in regionaal verband de handen ineen.

Wat is onze agenda

1. Ons onderhoud is op orde

We onderhouden onze kapitaalgoederen zoals wegen, fiets- en voetpaden, bruggen, oeverconstructies en begraafplaatsen op de afgesproken onderhoudsniveaus.

- Het gemeentelijk rioleringsprogramma (GRP) heeft een looptijd tot en met 2026. De huidige uitvoeringsagenda klimaatadaptatie heeft een looptijd tot en met 2025. We stellen een nieuw Water en rioleringsplan (WRP) op. Klimaatadaptatie wordt hierin als volwaardig onderdeel opgenomen en vervangt daarmee de bestaande uitvoeringsagenda klimaatadaptatie
- We zorgen voor voldoende capaciteit om te kunnen blijven begraven. Op begraafplaats de Greente worden maatregelen uitgevoerd om ruimte voor meer graven te creëren en we starten onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden voor begraafplaats De Greente en Mastenbroek
- We stellen een beheerplan op voor de havens in de gemeente. De prioriteit hierbij ligt op de industriehaven in Genemuiden.
- We evalueren en updaten het groenbeheerplan.
- We voeren inspecties uit en stellen het jaarlijks integraal uitvoeringsprogramma Werken & Projecten vast.
- We onderhouden de weg Cellemuiden zodat de weg veilig gebruikt kan worden totdat totale reconstructie van de weg in het kader van het HWBP plaatsvindt.

We geven uitvoering aan het buitenruimteplan, gericht op bewegen, ontmoeten, sporten en spelen.

- We geven uitvoering aan het beheerplan BOSS.

We maken de slag naar een meerjarige onderhoudsprogrammering. Dit maakt het gemakkelijker om verschillende opgaven in de uitvoering te combineren, bijvoorbeeld wegonderhoud met verkeersveiligheid, leefbaarheid en / of energietransitie.

- Het MJOP Sportvelden is vastgesteld in 2024 en de uitvoering vindt plaats vanaf 2025 en wordt in 2026 verder uitgewerkt
- We geven uitvoering aan het vervangingsplan groenvakken
- We geven uitvoering aan de 1000 bomen ambitie. In 2026 planten we extra bomen in de kern Hasselt. We maken hierbij ook een inhaalslag op de bomen die de afgelopen jaren zijn uitgevallen en waar nog geen herplant voor heeft plaatsgevonden
- Actualisatie beheerplan civieltechnische kunstwerken
- We actualiseren jaarlijks het meerjarenplan wegen, waarbij we aandacht hebben voor de industriewegen en de wegen in het buitengebied. Dit wordt meegenomen in het uitvoeringsprogramma werken.

2. Onze wijken en buurten zijn veilig

We zetten in op het behoud van wijkagenten en voldoende toezicht en handhaving, waarbij de aandacht evenwichtig verdeeld wordt over de kernen, het buitengebied en de bedrijventerreinen.

- We voeren het toezicht & handavingsplan uit aan de hand van de door de raad vastgestelde prioriteiten en het op te stellen uitvoeringsprogramma: 1. Parkeren en gebruik openbare ruimte 2. (jeugd)overlast, 3. Ondernijning, bijzondere APV wetten
- Op de piekmomenten tijdens de zomermaanden huren we (extra) toezichtscapaciteit in. Hierdoor blijft het mogelijk om naast de inzet bij evenementen en jeugdoverlast ook aandacht te houden voor reguliere (parkeer)problematiek

We investeren in een goede relatie tussen de politie, inwoners en ondernemers en het verhogen van de bereidheid tot aangifte. We betrekken inwoners bij de veiligheid van hun wijk.

- We continueren de campagne om aangiftebereidheid te vergroten
- We zetten toezichthouders in bij overlast situaties in de wijk en verbeteren integrale samenwerking
- Bij het herinrichten van de openbare ruimte nemen we de aspecten van sociale veiligheid mee (bijvoorbeeld zichtlijnen, materiaalkeuze)
- We maken inwoners weerbaarder tegen langdurige maatschappelijke verstoringen

We stellen een plan van aanpak op naar aanleiding van de risico's die voor onze gemeente naar voren zijn gekomen uit het Ondernijningsbeeld en de internationale ontwikkelingen. De aanbevelingen voeren we uit.

- We stellen een jaarlijks uitvoeringsprogramma veiligheid op
- Ten aanzien van het thema Ondernijning ligt volgend jaar de focus meer op externe communicatie (bewustwording en weerbaarheid van onze inwoners en ondernemers)
- Gelet op de verslechterende internationale veiligheidssituatie investeren we in weerbaarheid tegen maatschappelijke verstoringen.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2024	64	Ja
Geweldmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2024	1,9	Ja
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2024	1,1	Ja
Verwijzingen Halt	aantal per 1.000 jongeren	2024	13	Ja
Aantal bomen per inwoner	aantal	2024	0,33	Nee
Minimaal openbaar groen per woning in nieuwe wijken	m ²	2024	75	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
07 Onderh.op orde&veilige wijk	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Beheer ov. gebouwen en gronden						
Lasten	196	339	344	349	358	367
Baten	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer						
Lasten	1.816	1.978	2.062	2.062	2.062	2.062
Baten	3	5	5	5	5	5
Openbare orde en veiligheid						
Lasten	1.243	890	920	936	955	975
Baten	7	3	3	3	3	3
Verkeer en vervoer						
Lasten	3.770	3.944	4.269	4.449	4.492	4.557
Baten	187	23	23	23	23	23
Recreatieve havens						
Lasten	146	86	88	90	91	91
Baten	179	120	122	123	123	123
Econom. havens en waterwegen						
Lasten	300	395	402	409	510	514
Baten	213	173	174	176	176	176
Economische ontwikkeling						
Lasten	31	38	38	39	40	41
Baten	91	31	43	43	43	43
Bedrijfsloket en bedr.regeling						
Lasten	0	3	3	3	3	3
Baten	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties						
Lasten	571	606	692	699	732	735
Baten	215	206	206	206	206	206
Openbaar groen en opl recr.						
Lasten	2.154	1.962	2.021	2.069	2.004	2.019
Baten	57	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticip.						
Lasten	579	465	469	473	472	472
Baten	392	362	362	362	362	362
Riolering						
Lasten	2.932	2.896	3.173	3.219	3.231	3.248

Baten	147	16	16	16	16	16
Begraafplaatsen en crematoria						
Lasten	482	441	446	452	459	467
Baten	30	30	30	30	30	30
Wonen en bouwen						
Lasten	563	709	773	819	856	856
Baten	339	276	276	276	276	276
Saldo	12.925	13.505	14.440	14.804	15.002	15.144
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	792	460	460	460	460	460
Onttrekkingen reserves	1.194	618	516	516	516	516
Resultaat na bestemming	12.522	13.348	14.384	14.748	14.946	15.089

[Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen](#)

Dit thema is veelomvattend. De grootste posten betreffen de bijdrage aan de Veiligheidsregio, onderhoud wegen en openbaar groen, veiligheid en het beheer van de begraafplaatsen.

8. Transparante en toegankelijke dienstverlening

Wat we willen bereiken

Als gemeente zijn we goed bereikbaar voor onze inwoners, organisaties en ondernemers. Onze dienstverlening is servicegericht en toegankelijk. We houden rekening met inwoners die niet of minder digitaal vaardig zijn. De informatie die we geven is actueel en transparant. We gaan zorgvuldig om met persoonsgegevens en minimaliseren het risico van verkeerd gebruik. Dit gebeurt onder andere door de beveiliging van onze gegevens en het bestrijden van digitale dreigingen en aanvallen. We spannen ons in voor vlotte afhandeltijden. Brieven en mails worden binnen de daarvoor geldende termijn beantwoord.

Wat is onze agenda

1. Onze dienstverlening is professioneel, laagdrempelig en veilig ingericht

We communiceren eenduidige, herkenbare en begrijpelijke informatie, met behulp van toegankelijke (digitale) middelen beschikbaar gemaakt.

- De website biedt duidelijke informatie voor inwoners en ondernemers.
- We kijken naar de standaardbrieven en versimpelen deze waar dat kan. Waar mogelijk vervangen we tekst door plaatjes en is ons taalgebruik nooit ingewikkelder dan B1.

We richten ons op een meer procesmatige inrichting van onze werkwijze. We hebben hierbij aandacht voor het slim en zorgvuldig gebruiken van gegevens (met inachtneming van de AVG).

- We zorgen dat we goed zichtbaar zijn in de kernen zodat inwoners ons goed weten te vinden.
- Groter(e) onderwerpen pakken we in samenhang opgavegericht aan.
- Vaste regisseurs behandelen complexe casuïstiek en zorgen voor de communicatie met inwoners en ondernemers.

We besteden aandacht aan de omgang met (digitale) informatie in de organisatie.

- We bieden medewerkers trainingen aan voor digitale vaardigheden besteden aandacht aan informatiebeveiliging en privacy.

We verbeteren de digitale toegankelijkheid, onder meer met het implementeren van een aantal ingrijpende wetten op dit gebied.

- We sluiten aan bij landelijke ontwikkelingen voor een overheidsbrede loketfunctie (digitale inclusie).
- We zorgen voor invoering van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Deze wet regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch toe te sturen. Daarnaast verbetert hun rechtspositie in het digitale contact met de overheid.
- We zorgen voor verdere invoering van de Wet Open Overheid (Woo). Deze Wet regelt sinds 2022 dat en hoe burgers en bedrijven openbare informatie bij gemeenten kunnen opvragen en legt sinds 2024 daarnaast de nadruk op actieve openbaarmaking door de gemeenten.

We gaan door met de professionalisering van ons informatiemanagement.

- We gaan door met het verstevigen van de basis in de informatiehuishouding.
- We onderzoeken samenwerkingsmogelijkheden met onze ketenpartners.
- We richten een nieuw werkgebied (data management) in waarbinnen we zorgen dat hoge kwaliteit data kan worden gebruikt voor data analyse.

We zorgen voor een goede inrichting van de crisisorganisatie voor informatie-beveiligingsincidenten.

- Het businesscontinuïteitsplan wordt geactualiseerd. Daarin wordt rekening gehouden met fysieke en digitale beveiligingsonderwerpen.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
------------------------	---------	------	-----------	-----------

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
08 Transparant & toegankelijk	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Burgerzaken						
Lasten	1.092	1.413	1.291	1.311	1.325	1.340
Baten	480	468	461	461	461	461
Ruimtelijke ordening						
Lasten	129	120	121	122	122	122
Baten	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen						
Lasten	39	78	78	78	78	78
Baten	0	2	2	2	2	2
Saldo	780	1.141	1.026	1.047	1.061	1.076
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	90	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	780	1.051	1.026	1.047	1.061	1.076

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

Dit thema heeft de focus op de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, denk aan het KCC, burgerzaken en de ondersteuning hiervan door middel van de basisregistraties (grootschalige topografie, GEO informatie en de adressen en gebouwen).

9. Werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet

Wat we willen bereiken

De Omgevingswet geeft ons meer ruimte om samen met inwoners en ondernemers lokaal beleid te ontwikkelen ten aanzien van de gewenste inrichting van de leefomgeving. Verschillende opgaven die spelen kunnen we door de komst van deze wet beter in hun onderlinge samenhang beoordelen. Om op deze wijze tot kern- of gebiedsgerichte afwegingen en keuzes te komen.

Vroegtijdig samenwerken met de omgeving is een uitnodiging die in de wet besloten ligt: onze inwoners, ondernemers en belangenorganisaties kunnen inbreng hebben bij de totstandkoming van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en grote projecten. Hiermee hopen we de kwaliteit van de besluitvorming te vergroten. Initiatiefnemers krijgen meer verantwoordelijkheid om draagvlak te verwerven voor nieuwe ontwikkelingen. Met de aanvraag van vergunningen streven we op onze beurt een snellere besluitvorming na.

De komende periode passen we de gemeentelijke dienstverlening en onze werkprocessen aan. Dit geldt ook voor onze informatievoorziening. We sluiten aan op het landelijke digitale stelsel DSO. Dit wordt het centrale loket waar inwoners en ondernemers informatie vinden over de mogelijkheden die er zijn voor ontwikkelingen en de regels die gelden voor verschillende gebieden. Ook dienen initiatiefnemers hier hun aanvragen voor vergunningen en meldingen in. Ons streven is om op de landelijke invoeringsdatum van de Omgevingswet te voldoen aan de wettelijke minimumeisen die daaraan worden gesteld. Daarnaast hebben we het voornemen het tijdelijk omgevingsplan ruim voor de wettelijke deadline van 2030 om te zetten naar een volwaardig en integraal omgevingsplan.

Wat is onze agenda

1. We voldoen aan de eisen van de Omgevingswet

We actualiseren onze omgevingsvisie en nemen hierin de 'bouwsteen Wonen', de zoekgebieden voor zon- en windenergie en de 'visie op het buitengebied' op.

- We stellen de Bouwsteen ontwikkellocaties wonen en bedrijvigheid op. Het doel van deze bouwsteen is dat we voldoende locaties aanwijzen om tot (minimaal) 2040 in de woon- en werkbehoefte van onze inwoners en ondernemers te kunnen voorzien.
- We stellen de Bouwsteen buitengebied op. Daarin beschrijven we de waarden van ons landschap, geven we aan waar we kansen zien en waar we (groei)ruimte willen geven aan functies.
- We stellen de Bouwsteen energietransitie op. Daarin beschrijven we onze energieopgave en ambitie.

We werken toe naar één integraal gebiedsdekkend omgevingsplan. We starten met een beleid-neutrale omzetting. Daarna volgt in fasen de omzetting naar het definitieve omgevingsplan.

- We werken (verder) aan het Omgevingsplan. Zoals het opnemen van (losse) gemeentelijke verordeningen en nota's (zoals het Welstandsbeleid) en het bepalen van de nieuwe regelopzet. We houden rekening met beleidsvraagstukken waarvan we verwachten dat die andere keuzes in het plan vragen.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
"Standaard" vergunningen binnen een termijn van 8 weken afgerond	Percentage	2026	80%	Nee
"Complexe" vergunningsaanvragen met advies met instemming binnen een termijn van 14 weken afgerond	Percentage	2026	75%	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
09 Werken volgens Omgevingswet	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ruimtelijke ordening						
Lasten	1.140	1.386	716	711	562	568
Baten	38	5	5	5	5	5
Wonen en bouwen						
Lasten	1.780	1.891	1.493	1.571	1.608	1.622
Baten	882	1.058	1.078	1.078	1.078	1.078
Saldo	1.999	2.214	1.126	1.199	1.088	1.107
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	523	1.139	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	1.476	1.075	1.126	1.199	1.088	1.107

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

In het thema 'werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet' zijn de onderdelen bestemmingsplannen, omgevingsvergunningen, invoering Omgevingswet en de bijdrage aan de Omgevingsdienst opgenomen.

Mutaties programma

09 Werken volgens Omgevingswet	Bedrag	I/S	Toelichting
Meeropbrengst leges omgevingsvergunningen	170.000	S	In 2025 heeft er een uitgebreide analyse plaatsgevonden van de processen rondom de berekeningen van de bouwleges. Dit heeft geleid tot gewijzigde aantallen voor de te verwachten aanvragen en de benodigde capaciteit. Dit leidt tot een meeropbrengst van de leges bouwvergunningen. Het jaar 2026 gebruiken we om te toetsen of de nieuwe aannames overeenkomen met de werkelijkheid zodat we in de toekomst nog betere inschattingen kunnen maken.

10. Financieel vitaal

Wat we willen bereiken

In financieel opzicht zijn we een gezonde gemeente en willen we dit blijven. Dit is belangrijk om onze plannen in de toekomst te kunnen uitvoeren. Onze inkomsten en uitgaven zijn in balans, onze reservepositie is op orde en onze schuldenlast is afgenomen. Deze stevige financiële basis willen we de komende periode behouden. Als een goede rentmeester willen we de beschikbare middelen beheren en benutten. We bouwen daarbij voort op de bestaande ambities. Onze begroting is structureel sluitend.

Onze financiën zijn transparant. We zijn duidelijk over onze inkomsten en uitgaven en we geven inzicht in de financiële mogelijkheden. De financiële risico's zijn toegenomen. De lange termijn effecten van de Coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn onbekend. De inflatie is hoog waardoor de kosten voor producten en diensten sterk stijgen. Verder is er voor gemeenten al een reeks van jaren onzekerheid omtrent de hoogte van de Algemene Uitkering van het gemeentefonds, terwijl er een aantal langjarige maatschappelijke opgaven bij zijn gekomen. Vanaf 2026 ziet ook onze gemeente de Rijksinkomsten fors teruglopen. We stellen de gemeenteraad telkens in staat de verschillende ambities, urgenties en belangen af te wegen en bij tegenvallende inkomsten prioriteiten te stellen binnen het beschikbare financiële kader. Het ambitieniveau waarmee we uitvoering kunnen geven aan grote landelijke opgaven is mede afhankelijk van de budgetten die het rijk hiervoor ter beschikking stelt. Bij een samenloop van initiatieven uit de samenleving die ambtelijke ondersteuning vergen, maken we keuzes, zodat we onze kerntaken kunnen blijven vervullen. We respecteren waar dit kan de al gemaakte afspraken met partijen met wie we samenwerken.

Wat is onze agenda

1. We behouden onze stevige financiële basis

We zijn terughoudend met belastingverhoging.

- De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen en rechten verhogen wij met de nationale Consumenten Prijsindex (CPI) van januari 2025.

Onze tarieven voor rioolrecht, afvalstoffenheffing en dergelijke zijn kostendekkend.

- Voor de jaren 2026 en verder rekenen we met 3%. De werkelijke stijging van de tarieven is afhankelijk van de ontwikkeling van de kosten.

Bij het bepalen van de tarieven voor begraafrechten houden we rekening met de betaalbaarheid voor onze inwoners.

- We maken inzichtelijk wat het kostendeckingspercentage is en hoe dat percentage zich verhoudt tot andere gemeenten.

Inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen ontvangen kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

- We passen de kwijtscheldingsregels toe, die zijn vastgesteld in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid Belastingen.

We stellen opnieuw middelen beschikbaar voor de leefbaarheidsplannen en inwonersinitiatieven.

- Een nieuwe ronde van Verrijk je Wijk wordt gefinancierd uit de reserve Oekraïne(vluchtelingen) (€400.000).

De ontwikkeling van de inkomsten van het Rijk volgen we nauwgezet. Indien tegenvallende inkomsten nopen tot het bijstellen van onze ambities, treden we hierover tijdig in overleg met de raad.

- We informeren de raad over ontwikkelingen in de rijksbijdragen. We doen dit in de financiële (voortgangs)rapportages en na het verschijnen van de mei- en de septembercirculaire.

In onder andere VNG-verband dringen wij aan op een stabiele ontwikkeling van de inkomsten van het Rijk, passend bij onze taken en bijdragen die we leveren aan overheidsbrede opgaven.

- We nemen actief deel aan het platform VNG-financiën en de K80.

We zijn attent op het verkrijgen van cofinanciering als we hierdoor meer armslag krijgen bij het uitvoeren van onze lokale plannen en projecten.

- We maken zoveel als mogelijk gebruik van subsidiemogelijkheden van het rijk en de provincie en van bijdragen uit de Regiodeal.

Indicatoren

Omschrijving indicator	Eenheid	Jaar	Indicator	Verplicht
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	x 1.000 euro	2023	298	Ja
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€	2025	848	Ja
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2025	933	Ja
Verhouding inkomsten Rijk t.o.v. % totale inkomsten gemeente		2026	57,94	Nee

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
10 Financieel Vitaal	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bestuur						
Lasten	128	108	125	129	129	129
Baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat rek. baten en lasten						
Lasten	2.586	-15	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Treasury						
Lasten	17	24	24	25	24	24
Baten	246	244	244	244	244	244
Overige baten en lasten						
Lasten	345	340	363	444	627	621
Baten	93	0	0	0	0	0
Saldo	2.737	212	268	353	535	529
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	2.282	1.000	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	181	0	501	0	0	0
Resultaat na bestemming	4.838	1.212	-233	353	535	529

Toelichting lasten en baten op hoofdlijnen

Onder financieel vitaal vinden we onder meer de stelposten onvoorzien en prijsindexatie, de kosten van de accountant en treasury activiteiten. Ook de dividendopbrengsten zijn hier opgenomen.

Mutaties programma

10 Financieel Vitaal	Bedrag	I/S	Toelichting
Verhogen budget accountantskosten	-13.667	S	De overeenkomst met BDO accountants is, na afronding van de jaarrekeningcontrole 2024, met ingang van 1 juli 2025 beëindigd. Via een Europese openbare aanbesteding hebben wij Flynth Audit BV geselecteerd voor de uitvoering van de accountantsdiensten met ingang van 1 juli 2025. De prijs van Flynth advies voor de

werkzaamheden is € 109.750. daarnaast ramen we een bedrag van € 15.000 voor advies naar behoefte. Een totaal budget van € 125.000. We stellen de begroting hierop bij.

11. Dekkingsmiddelen

De dekkingsmiddelen hebben betrekking op de ontwikkelingen van de inkomsten uit het gemeentefonds, de dividenden en gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkering

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de uitvoering van de Jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten met een circulaire over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk (meicirculaire)
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk (septembercirculaire)
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk (decembercirculaire)

Conform de regelgeving baseren we de Programmabegroting op de meicirculaire. De omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds ontwikkelt zich volgens een normeringssystematiek. Daarnaast voegt het Rijk geld toe of onttrekt geld als er gemeentelijke taken van rijkswege bij komen of juist worden afgeschaft. De normeringssystematiek houdt in dat het gemeentefonds als het ware meebeweegt met een groot gedeelte van de rijksuitgaven, volgens het principe 'samen de trap op en samen de trap af'. Op deze manier bepaalt het Rijk het jaarlijkse groeipercentage (het accres) van het gemeentefonds.

Belastingen

In de paragraaf Lokale heffingen geven we een toelichting op het beleid en op de opbrengsten van de diverse belastingen en heffingen. De kosten voor het invorderen van belastingen en de waardebeoordeling van de onroerende zaken zijn geraamd in het programma Dienstbaar Zwartewaterland.

Dividend

Vanuit diverse verbonden partijen ontvangen we als gemeente jaarlijkse dividenden. De paragraaf Verbonden Partijen gaat in op de doelstellingen en activiteiten waarin onze gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft.

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Begroting Rekening			Begroting			
11	2024	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Dekkingsmiddelen							
Lasten	607	794	573	351	423	546	549
Baten	56.972	57.291	59.935	60.586	62.167	62.405	64.396
Saldo	-56.365	-56.498	-59.362	-60.235	-61.745	-61.859	-63.846
Reservemutaties							
Toevoegingen reserves	0	0	886	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	70	70	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	-56.435	-56.568	-58.476	-60.235	-61.745	-61.859	-63.846

12. Overhead

In de programma's worden alleen nog de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

De toerekening van overheadkosten bij het bepalen van tarieven voor heffingen en leges gebeurt buiten de begroting om.

Met het apart opnemen van overhead winnen begroting en verantwoording aan transparantie en kan beter worden gestuurd op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een landelijk voorgeschreven systematiek een goede vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Overhead wordt gedefinieerd als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces' en bevat naast personele kosten ook een aantal andere kostenposten.

In de regelgeving is de overhead verdeeld in vier hoofdgroepen.

1. *Loonkosten overhead*

Het gaat hier om de loonkosten van:

1. Leidinggevenden in het primaire proces
2. Financiën, toezicht en controle
3. P&O
4. Inkoopfunctie
5. Communicatiefunctie
6. Juridische zaken
7. Informatievoorziening en automatisering
8. Documentaire informatie voorziening (DIV) / informatiebeheer
9. Facilitaire Zaken en huisvesting
10. Managementondersteuning in het primaire proces

2. *ICT-kosten*

Dit zijn bijvoorbeeld de computers, intranet, applicatiebeheer en de Windows software.

3. *Huisvestingskosten*

De onderhoudskosten en kapitaallasten (rente en afschrijving) van bijvoorbeeld het gemeentehuis en de gemeentewerf horen hier ook bij.

4. *Uitbestedingskosten bedrijfsvoering*

Het gaat hier om uitbesteding van reguliere overheadtaken (bijvoorbeeld schoonmaak) of inhuur van overheadpersoneel.

Wat mag het kosten?

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
12 Overhead	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Overhead						
Lasten	11.996	12.317	11.961	11.760	12.055	12.254
Baten	845	405	405	405	405	405
Saldo	11.152	11.912	11.556	11.355	11.650	11.849
Reservemutaties						
Toevoegingen reserves	41	41	41	41	41	41
Onttrekkingen reserves	565	812	401	41	41	41
Resultaat na bestemming	10.627	11.141	11.196	11.355	11.650	11.849

Paragrafen

Paragraaf Lokale Heffingen

Inleiding

In deze paragraaf staat het beleid van de gemeente Zwartewaterland voor de lokale heffingen 2026 beschreven. De kaders waarbinnen dit beleid zich moet bevinden zijn de Gemeentewet en Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ).

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV), artikel 10, bevat de paragraaf lokale heffingen ten minste:

- de geraamde inkomsten
- het beleid voor de lokale heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt:
 - de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, waarbij de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden
 - de beleidsuitgangspunten die ten grondslag liggen aan deze berekeningen
 - de uitgangspunten die bij de tariefstelling worden gehanteerd
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Conform BBV nemen gemeenten in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten van kostendekkende onderdelen op.

Begripsbepaling

De gemeentelijke belastingen bestaan uit algemene belastingen, bestemmingsheffingen en retributies.

- De algemene belastingen komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalt waarvoor deze opbrengsten worden ingezet. Onder de algemene belastingen vallen (onder andere) de onroerende zaakbelastingen, hondenbelasting, (water)toeristenbelasting, forensenbelasting en de precariobelasting.
- De afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn zogenaamde bestemmingsheffingen. Voor deze heffingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de begrote kosten die gedekt worden met de heffing.
- De belangrijkste retributies zijn de leges, vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst. Zo betalen inwoners een bijdrage voor het aanvragen van een paspoort of een (omgevings)vergunning. Ook voor de leges geldt dat deze niet meer dan kostendekkend mogen zijn.

Beleidsuitgangspunten

In het coalitieprogramma is onder meer opgenomen:

- We zijn terughoudend met belastingverhoging. De lokale lastendruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie. De huidige negatieve ontwikkeling van de koopkracht van inwoners, de hoge energieprijzen en het onzekere herstel van bedrijven na de Coronacrisis onderstrepen het belang hiervan.
- Onze tarieven voor rioolheffing, afvalstoffenheffing en dergelijke zijn kostendekkend.
- Bij het bepalen van de tarieven voor begraafrechten houden we rekening met de betaalbaarheid voor onze inwoners.
- Inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen ontvangen kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen.

Gemeentelijke belastingen

Onroerende zaakbelastingen

De definitieve tarieven voor de onroerende zaakbelastingen 2026 worden in de raadsvergadering van november/december 2025 vastgesteld. Op dat moment zijn de gevolgen van de jaarlijkse hertaxatie van de onroerende zaken duidelijk en worden de tarieven bepaald. Uitgangspunt is dat de gemiddelde waarde schommelingen worden geneutraliseerd in de tarieven.

Bij een gemiddelde waarde stijging stijgt de te betalen OZB met 2,6% in 2026. De overige belastingen hondenbelasting, (water)toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting indexeren we ook met 2,6%.

Afvalstoffenheffing

Het tarief voor het vastrecht afvalstoffenheffing blijft € 211,00. Dit is mogelijk door € 17.250 uit de voorziening in te zetten.

De variabele tarieven worden op advies van ROVA verhoogd.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing blijft hetzelfde. Voor een eenpersoonshuishouden is het tarief € 275,00 en voor een meerpersoonshuishouden € 335,00. Het tarief voor niet-woningen bedraagt € 3,22 per m³ waterverbruik, met een minimaal aanslagbedrag van € 335,00. Bij toepassing van deze tarieven en de begrote baten en lasten voor riolering in 2026 wordt een bedrag van € 288.000 aan de voorziening toegevoegd.

Een nadere onderbouwing is opgenomen onder 'overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen'.

Bestemmingsheffingen en leges

Beleidsuitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de verschillende heffingen en leges. Vanwege de (landelijk) wettelijk verplicht vastgestelde tarieven voor identiteitsbewijzen en rijbewijzen kan bij deze heffingen dat uitgangspunt niet worden gehanteerd.

Tarieven

In de volgende overzichtstabel wordt de ontwikkeling van de gemeentelijke heffingen weergegeven over de periode 2022 – 2026:

Overzicht tarieven gemeentelijke belastingen	2022	2023	2024	2025	2026
Onroerende zaakbelastingen*					
Eigenaren woningen	0,0985%	0,0889%	0,0908%	0,0885%	0,0813%
Eigenaren niet-woningen	0,2429%	0,2449%	0,2602%	0,2626%	0,2603%
Gebruikers niet-woningen	0,1809%	0,1824%	0,1938%	0,1956%	0,1939%
Afvalstoffenheffing					
Vastrecht	€ 182,00	€ 184,00	€ 198,00	€ 211,00	€ 211,00
Lediging 240 liter container RST	€ 10,60	€ 10,60	€ 10,60	€ 10,60	€ 11,00
Lediging 140 liter container RST	€ 6,50	€ 6,50	€ 6,50	€ 6,50	€ 6,75
Aanbieding ondergrondse container RST	€ 1,80	€ 1,80	€ 1,80	€ 1,80	€ 1,90
Rioolheffing					
Meerpersoonshuishouden	€ 277,00	€ 285,00	€ 314,00	€ 335,00	€ 335,00
Eenpersoonshuishouden	€ 227,00	€ 234,00	€ 258,00	€ 275,00	€ 275,00
Niet-woningen per m3 water	€ 2,67	€ 2,75	€ 3,03	€ 3,22	€ 3,22

* Bij de berekening van de tarieven OZB is rekening gehouden met de voorlopige waarde stijgingen/waardedalingen.

Woonlastenontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten (lokale lastendruk) voor een (gemiddeld) huishouden:

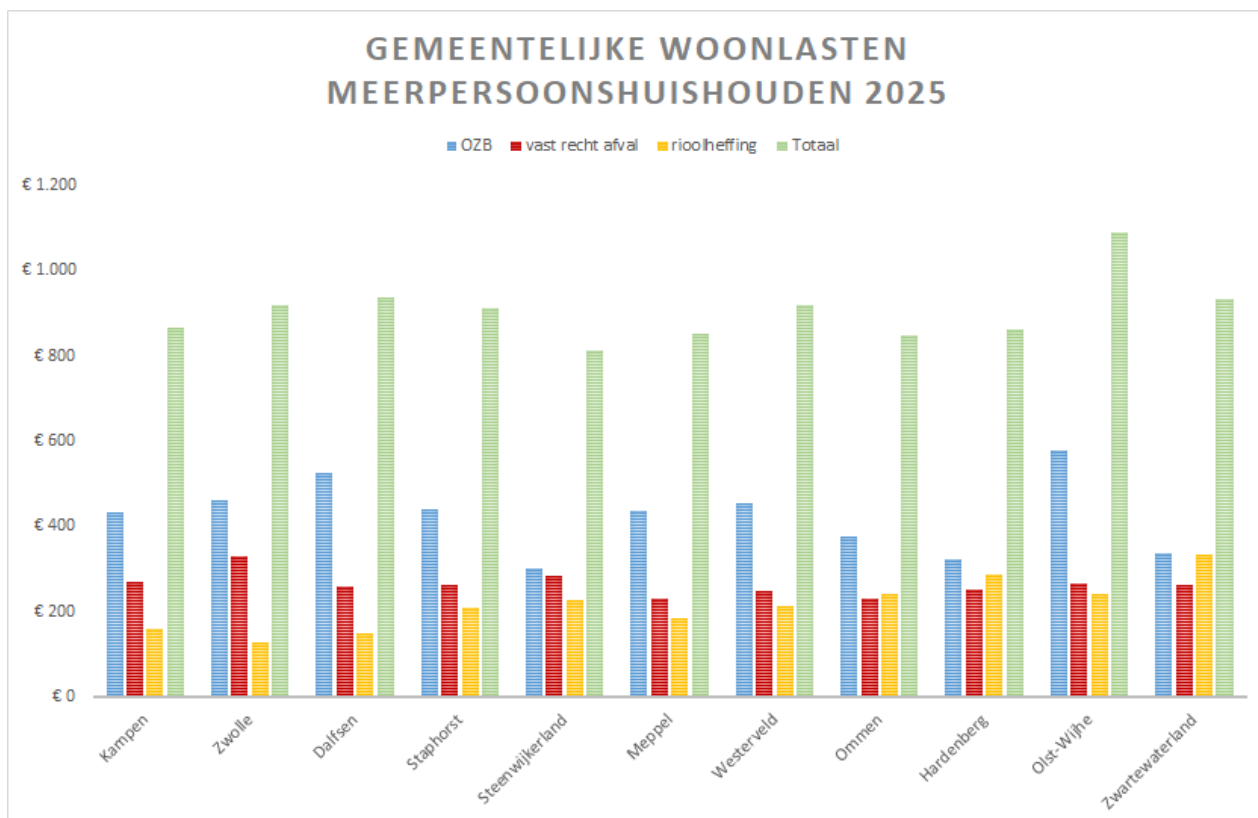
Bedragen in €	2024	2025	2026	Stijging tarief €	Stijging %
Koopwoning éénpersoons- huishouden	€ 358.000	€ 370.000 (5,50% waardestijging)	€ 424.000 (11,68% waardestijging)		
OZB	325,00	336,20	344,94	8,74	
Vastrecht afval	198,00	211,00	211,00		
Rioolheffing	258,00	275,00	275,00		
Totaal*	781,00	822,20	830,94	8,74	101,06%
Koopwoning meerpersoons- huishouden	€ 358.000	€ 370.000 (5,50% waardestijging)	€ 424.000 (11,68% waardestijging)		
OZB	325,00	336,20	344,94	8,74	
Vastrecht afval	198,00	211,00	211,00		
Rioolheffing	314,00	335,00	335,00		
Totaal*	837,00	882,20	890,94	8,74	100,99%
Huurwoning éénpersoons- huishouden					
Vastrecht afval	198,00	211,00	211,00		
Rioolheffing	258,00	275,00	275,00		
Totaal*	456,00	486,00	486,00		0%
Huurwoning meerpersoons- huishouden					
Vastrecht afval	198,00	211,00	211,00		
Rioolheffing	314,00	335,00	335,00		
Totaal*	512,00	546,00	546,00		0%

* woonlasten exclusief variabele aanbiedingen afval

Gemeentelijke woonlasten regio-gemeenten

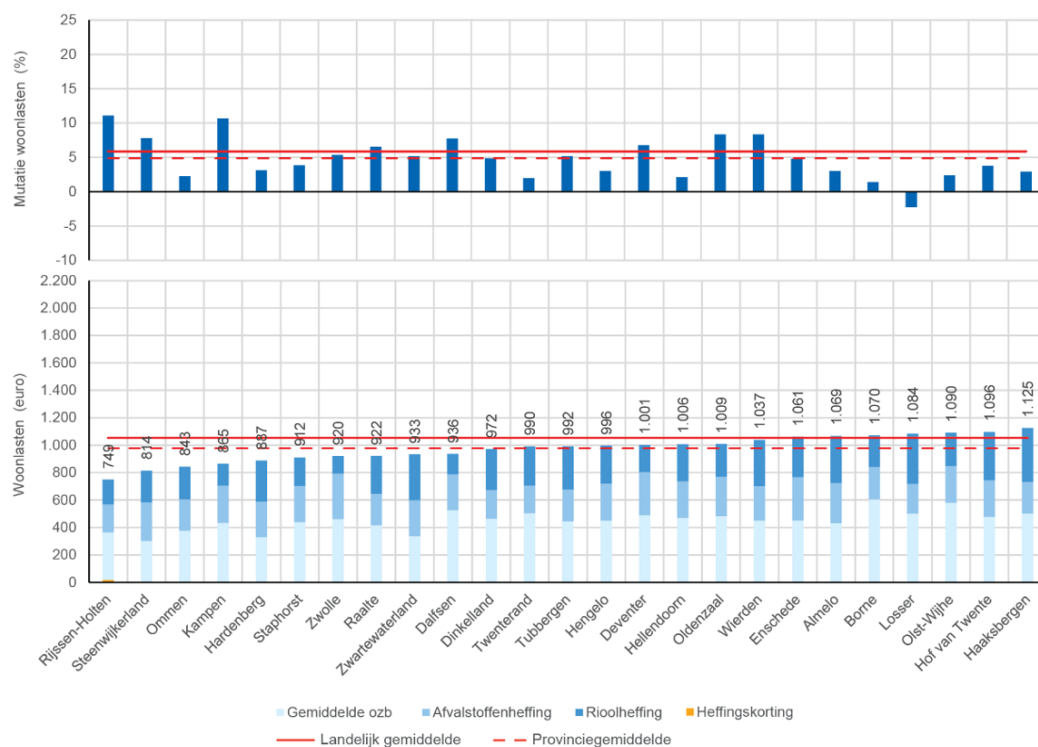
In onderstaande grafiek geven wij u inzicht in de gemeentelijke woonlasten (van een meerpersoonshuishoudens met een koopwoning) van regio gemeenten.

Er is rekening gehouden met de gemiddelde WOZ-waarde van de desbetreffende gemeente, het vastrecht afvalstoffenheffing (inclusief een gemiddeld aantal ledigingen) en de rioolheffing.

Benchmark woonlasten Overijssel 2025

(bron: COELO Atlas Lokale Heffingen 2025)

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB. Onze gemeente hanteert als kwijtscheldingsnorm het wettelijk maximum (uw inkomen is lager of gelijk aan de bijstandsnorm die op uw huishouden van toepassing is). Ook is het mogelijk om voor gedeeltelijke kwijtschelding in aanmerking te komen.

Voor de afvalstoffenheffing verlenen we beperkt kwijtschelding (een gemiddeld aantal aanbiedingen) zodat ook huishoudens met een laag inkomen worden geprikkeld zorgvuldig met huishoudelijke afvalstoffen om te gaan. Het maximaal kwijt te schelden bedrag voor de aanbiedingen van het restafval is zodanig vastgesteld dat dit bij 'normaal' afvalgedrag toereikend is.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

De WOZ-waarden dienen als grondslag voor de onroerende zaakbelasting(en). De WOZ-waarden voor 2026 bepalen we naar waardepeildatum 1 januari 2025. In de berekening voor de tarieven is rekening gehouden met een (voorlopige) waardestijging van 11,68% voor woningen en 3,5% voor niet-woningen. De definitieve waardeontwikkeling tussen waardepeildatum 1 januari 2024 en 1 januari 2025 is (nu) nog niet bekend.

Bij de berekening van de voorlopige tarieven is rekening gehouden met een indexering van 2,6%.

Dit resulteert (voorlopig) in de volgende OZB-tarieven 2026:

- OZB eigenaren voor woningen: 0,0813%
- OZB eigenaren voor niet-woningen: 0,2603%
- OZB gebruikers voor niet-woningen: 0,1939%

Afvalstoffenheffing

We gebruiken omgekeerd inzamelen met Diftar, waarbij de afvalstoffenheffing bestaat uit een vast en een variabel tarief. Het vaste tarief is voor alle huishoudens gelijk en de hoogte van het variabele tarief hangt af van het aantal keren dat restafval wordt aangeboden. We streven naar 100% dekking op de afvalbegroting. Dit betekent dat de inkomsten afvalstoffenheffing gelijk zijn aan de kosten afvalbeheer. Het tarief voor het vastrecht afvalstoffenheffing blijft € 211,00. Dit is mogelijk door € 17.250 uit de voorziening in te zetten. De variabele tarieven worden op advies van ROVA verhoogd.

De variabele tarieven worden op advies van ROVA:

- Ondergrondse restafvalcontainer, per aanbieding: € 1,90
- 240 liter restafvalcontainer : € 11,00
- 140 liter restafvalcontainer : € 6,75

De belangrijkste reden dat het vastrecht niet is verhoogd, is de vergoeding die de gemeente ontvangt voor de apart ingezamelde afvalstromen zoals plastic, metalenverpakkingen en drankenkartons (PMD), glas en papier en de ontvangen vergoeding die producenten betalen voor gebruik van eenmalige verpakkingen.

Op basis van de huidige kennis stijgen de inkomsten naar € 394.495. Omgerekend levert dit een voordeel op per huishouden van ca. € 42,00, dit was € 38,00 in 2025. Het "voordeel" is het bedrag dat een huishouden minder hoeft te betalen dankzij de inkomsten uit de afvalvergoedingen.

De vergoedingen die de gemeente ontvangt wordt enerzijds bepaald door de markt en anderzijds door afspraken met de producenten. De hoogte van de vergoeding wordt sterk beïnvloed door de kwaliteit van deze afvalstromen. Voor PMD geldt de vuistregel: hoe zuiverder het wordt ingezameld, hoe hoger de vergoeding. Inkomsten van PMD zijn ongeveer de helft van de totale vergoeding die wij als gemeente ontvangen voor alle ingezamelde afvalstromen. Door de nieuwe ketenovereenkomst met

Verpact is er een staffel voor PMD vastgesteld. Zwartewaterland valt in de laagste categorie (vergoeding 60% van de maximale vergoeding).

Zuiverheid afvalstroom PMD	Maatregel / actie	Vergoeding 100%	Vergoeding 85%	Vergoeding 70%	Vergoeding 60%
100% - 85%	Behouden	€ 325			
85% - 75%	Optimalisatie		€ 277		
75% - 65%	Optimalisatie			€ 228	
< 65%	Transitie				€ 195

Om gemeente te stimuleren om hun afvalscheiding te verbeteren wordt het vergoedingspercentage per jaar verlaagd door Verpact. Dit vormt een risico voor de tariefontwikkeling van het vastrecht. Als de kwaliteit niet verbetert en vergoeding daalt zal dit gecompenseerd moeten worden met een tariefsverhoging.

Uit data van ROVA blijkt dat onze inwoners afvalinzameling serieus nemen. Het scheidingspercentage is 81% in 2025 (79% is het ROVA-gemiddelde), en de hoeveelheid restafval 60 kilo (73 is ROVA-gemiddelde). De afkeur van vrachten is voor PMD gedaald van 12,7% naar 5,7%, maar de vervuiling in gewicht is 41,5% (op basis van 5 sorteeranalyses). Dit geeft aan dat er veel goed PMD wordt ingezameld, maar de vervuiling in gewicht hoog is. Dit betekent dat een inwoner over het algemeen de PMD-container vult met goed PMD, maar door volle Yoghurt pakken is de vervuiling in gewicht hoog en wordt daardoor het ingezamelde PMD soms afgekeurd.

Om de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen met name PMD te waarborgen en de bijbehorende vergoeding te behouden of te verhogen, wordt in 2027 vooral ingezet op:

- Inzet van de weegauto voor PMD om de kwaliteit van het ingezamelde PMD te verbeteren;
- Voorlopers op PMD en GFT;
- Voorlichting en communicatie richting inwoners.

Jaarlijks keert ROVA dividend uit aan de deelnemende gemeente. Het gemeentelijk beleid is dat de eerste € 100.000 ten goede aan de algemene reserve. Alle dividendbaten boven de € 100.000 komen ten gunste komen van het product afval. ROVA heeft voor 2026 aangekondigd dat het uit te keren dividend € 100.000 zal zijn. Dit betekent dat er gelijk aan voorgaande jaren geen extra middelen te gunste van de afvalstoffenheffing gebracht worden (zie "inzet (extra) dividend ROVA" in de tabel opbouw kosten afvalstoffenheffing per huishouden).

Afschaffing plastic heffing heeft invloed op de lokale heffingen

De voorgenomen landelijke plastic heffing is vervallen, waardoor het Rijk een begrotingstekort van € 567 miljoen moet opvangen. Er is besloten om dit bij de afvalverwerker neer te leggen. Deze kosten worden vanaf 2027 geleidelijk doorbelast via hogere afvalverbrandingsheffingen. Voor onze gemeente leidt dit naar verwachting tot een stijging van de afvalstoffenheffing met ca. € 10 per huishouden. In 2026 zullen we samen met ROVA de gevolgen van dit besluit uitwerken.

Opbouw kosten afvalstoffenheffing (per huishouden)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kosten afvalinzameling door ROVA	159	166	169	184	191	197
Kosten gemeente	37	38	40	41	43	43
BTW	34	36	37	41	43	44
Inzet reserve afvalinzameling	- 2	- 7	- 7	- 5		- 2
Deel ontvangen vergoeding Nedvang	- 25	- 19	- 23	-35	- 38	- 42
Inzet (extra) dividend ROVA	- 4	- 4	- 4		0	
<i>Totale kosten per huishouden</i>	199	210	212	226	239	240

Af: gemiddelde variabele kosten voor aantal ledigingen per huishouden (difftar)	28	28	28	28	28	29
Tarief vastrecht (totale kosten -/- variabele kosten	€ 171	€ 182	€ 184	€ 198	€ 211	€ 211

Het totaal beeld omtrent de kosten, baten en de kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	2.045.819	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-392.745	
Netto kosten taakveld	1.653.074	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	115.854	
BTW	393.919	
Totale kosten	2.162.847	
Opbrengst heffingen	-2.162.847	
Dekkingspercentage		100%

Rioolheffing

Uitgangspunt bij het riooltarief is 100% kostendekkendheid. Om dat te bereiken is het niet nodig de tarieven in 2026 te verhogen.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat er in de begroting 2026 aanzienlijk minder energiekosten zijn begroot dan in 2025. De budgetten die voor energie in 2025 zijn begroot zijn nog gebaseerd op de tarieven medio 2024 en voor de begroting van 2026 baseren we ons op de huidige tarieven en algemene kostenontwikkeling van energietarieven die in de markt worden verwacht voor 2026.

Daarnaast zien we aan de inkomstenkant dat meer rioolheffing van niet-woningen (bedrijven) wordt geheven. Deze trend zagen we al in de jaarrekening 2024 en in de aanslagoplegging van 2025 zien we dat dit een structureel effect is. Bij toepassing van de riooltarieven van 2025 in 2026 en bij de begrote kosten en opbrengsten van de rioolheffing wordt er in 2026 incidenteel € 288.000 aan de voorziening rioleringsvergoeding toegevoegd.

Tarieven voor de rioolheffing 2026:

Tarief meerpersoonshuishouden:	€ 335,00
Tarief één persoonshuishouden:	€ 275,00
Tarief niet-woningen (bedrijven):	€ 3,22 per m2 waterverbruik met een minimum van € 335,00.

Kostendekkendheid rioolheffing 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	2.733.667	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-3.200	
Netto kosten taakveld	2.730.467	

Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	339.463	
BTW	447.983	
Totale kosten	3.805.913	
Opbrengst heffingen	-3.818.760	
Dekkingspercentage		100%

Begraafrechten

Begraafrechten is een bestemmingsheffing. De opbrengsten van de begraafrechten dienen te worden gebruikt om deze uitgaven te bekostigen. Bij de berekeningen voor de begraafrechten maken we gebruik van gewogen gemiddelden over de afgelopen 3 jaar.

De gemeenteraad heeft ervoor gekozen om de belevingswaarde van groen te kwantificeren en er voor te kiezen om deze voor de helft van het bedrag (€ 30.000) niet toe te rekenen aan de tarieven voor het recht tot begraven (volwassene en kind). De raad heeft besloten om deze kosten ten laste te brengen van het budget onderhoud groen.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij het bepalen van de tarieven voor begraafrechten er rekening wordt gehouden met de betaalbaarheid voor onze inwoners. De tarieven voor de begraafrechten zijn geïndexeerd met 2,6%. Het dekkingspercentage is 94%.

Tarieven begraafrechten 2026:

- Recht tot begraven volwassene	€ 1.490,00
- Nieuw graf voor 40 jaar	€ 3.211,00
- Nieuw graf voor onbepaalde duur	€ 6.420,00

Kostendekkendheid begraafrechten 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	446.274	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	- 30.000	
Netto kosten taakveld	416.274	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	121.560	
BTW (niet toe te rekenen)		
Totale kosten	537.834	
Opbrengst heffingen	-503.286	
Dekkingspercentage		94%

Marktgelden

Marktgelden is een bestemmingsheffing. De opbrengsten van de marktgelden dienen te worden gebruikt om deze uitgaven te bekostigen. Zowel de inkomsten als de uitgaven van de marktgelden zijn cijfermatig aangepast op basis van de trendmatige gegevens over de afgelopen jaren. De tarieven voor de marktgelden zijn geïndexeerd met 2,6%. Het dekkingspercentage is 48%.

Volgens regelgeving BBV zijn de kosten en opbrengsten van de standplaatsen (vergunningen buiten de reguliere marktdagen om) geen onderdeel van de kostendekkendheid marktgelden. Deze opbrengsten zijn onderdeel van de precariobelasting (algemeen dekkingsmiddel). De kosten en opbrengsten worden - net als de opbrengsten van de weekmarkt - wel verantwoord op het taakveld 'bedrijvenloket en bedrijfsregelingen'.

Ook de kosten en opbrengsten van de kermis tijdens de jaarmarkt Genemuiden maken geen deel uit van de berekening kostendekkendheid. De tarieven hiervoor zijn niet opgenomen in de verordening marktgelden. Hiervoor zijn privaatrechtelijke overeenkomsten/afspraken gemaakt.

Kostendekkendheid marktgelden 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	43.318	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-12.833	
Netto kosten taakveld	30.485	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	24.550	
BTW	2.688	
Totale kosten	57.723	
Opbrengst heffingen	-27.600	
Dekkingspercentage		48%

Havengelden

Havengelden is een bestemmingsheffing. De opbrengsten van de havengelden dienen te worden gebruikt om deze uitgaven te bekostigen. Zowel de inkomsten als de uitgaven van de havengelden zijn cijfermatig aangepast op basis van de trendmatige aantallen ladingen/lossingen over de afgelopen jaren.

De tarieven voor de havengelden zijn geïndexeerd met 2,6%. Het dekkingspercentage is 87%.

Volgens regelgeving BBV moeten de uitgaven en inkomsten voor woonschepen verantwoord worden op het taakveld 'wonen en bouwen'. De tarieven voor woonschepen zijn opgenomen in de verordening havengelden en daardoor onderdeel van de berekening kostendekkendheid havengelden.

Kostendekkendheid havengelden 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	256.738	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-24.920	
Netto kosten taakveld	231.818	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	63.890	
BTW	24.624	
Totale kosten	320.332	
Opbrengst heffingen	-278.004	
Dekkingspercentage		87%

Leges

Voor een aantal leges geldt dat hiervoor uitsluitend bij wet- en regelgeving vastgestelde bedragen in rekening kunnen worden gebracht. De Rijksoverheid stelt de maximum tarieven vast voor reisdocumenten en rijbewijzen. Ook het tarief voor het afgeven van een uittreksel Burgerlijke stand wordt vastgesteld door de Rijksoverheid. Deze tarieven zijn niet kostendekkend.

Daarnaast mogen, op basis van wetgeving, geen kosten in rekening worden gebracht voor het opmaken van akten van overlijden, geboorten, erkenning enzovoort.

Verder moeten gemeenten, op grond van de wet, op twee momenten per week de gelegenheid bieden voor een kosteloze huwelijksvoltrekking. Het is de verwachting dat van de 104 huwelijken er 55 kosteloos worden voltrokken.

Uitgangspunt - voor zover niet wettelijk bepaald - voor de overige leges is 100% kostendekkendheid.

Kostendekkendheid burgerzaken 2026 (inclusief Rijksleges)		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	489.915	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	489.915	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	225.774	
BTW	18.889	
Totale kosten	734.578	
Opbrengst heffingen	-461.467	
Dekkingspercentage		63%

Vanaf 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. De Legesverordening heeft toen een nieuwe indeling en onderverdeling gekregen. In hoofdstuk 2 zijn de tarieven opgenomen voor Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet (Omgevingsvergunningen). De werkwijze voor het aanvragen en het verlenen van een omgevingsvergunning zijn toen ook gewijzigd.

Er heeft in 2025 een analyse plaatsgevonden van de processen en de bijbehorende leges.

De uitkomsten hiervan zijn vertaald in nieuwe kengetallen en een rekenmodel.

Het jaar 2026 gebruiken we om te toetsen of de nieuwe aannames overeenkomen met de werkelijkheid met als doel om de raming van o.a. de benodigde capaciteit en het aantal aanvragen verder te verbeteren.

We streven conform voorgaande jaren nog steeds naar 100% kostendekkendheid. Daarnaast was het uitgangspunt dat de tariefontwikkeling van de leges in lijn zou liggen en met de gemeentelijke tariefontwikkeling.

Kostendekkendheid omgevingsvergunning 2026		
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	604.814	
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	604.814	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead inclusief (omslag)rente	523.242	
BTW	18.027	
Totale kosten	1.146.083	
Opbrengst heffingen	-1.078.823	

Dekkingspercentage	94%
--------------------	-----

Begroting Legesverordening 2026			
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			
	Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid
P 1.1 Burgerlijke stand	36.832	-36.922	100%
P 1.2 Reisdocumenten en identiteitskaart	284.386	-142.469	50%
P 1.2 Rijksleges reisdocumenten	132.476	-132.476	100%
P 1.3 Rijbewijzen	164.024	-95.394	58%
P 1.3 Rijksleges rijbewijzen	36.262	-36.262	100%
P 1.4 Verstrekkingen BRP	67.962	-3.150	5%
P 1.7 Overige publiekszaken	2.685	-4.841	180%
P 1.7 Rijksleges VOG	1.354	-1.54	100%
P 1.7 Rijksleges Naturalisatie	8.598	-8.598	100%
	734.578	-461.467	63%
P 1.8 Gemeentearchief	1.289	-760	59%
P 1.9 Bijzondere wetten (leegstand)	-	-	
P 1.9 Bijzondere wetten (kansspelen)	521	-113	22%
P 1.9 Bijzondere wetten (telecommunicatie)	53.383	-43.253	81%
P 1.9 Bijzondere wetten (wegenverkeerswetgeving)	30.247	-6.638	22%
P 1.10 Diversen			
Totaal	819.718	-512.231	62%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet			
	Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid
Overige Kosten	85.844		
Loonkosten Vergunningverlening	510.690		
Kosten milieuleges (extracomptabel)	8.280		
Overhead	523.242		
Toe te rekenen BTW	18.027		
Opbrengsten Omgevingsvergunningen		-1.078.823	
Totaal	1.146.083	-1.078.823	94%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2			
	Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid
P 3.1 Horeca	3.441	-1.018	30%
P 3.4 Evenementen	27.338	-545	2%
P 3.7 Niet benoemd besluit	2.868	-220	8%
Totaal	33.697	-1.783	5%
Totaal	€ 1.999.798	€ -1.592.837	80%

Ontwikkelingen gemeentelijke belastingen en heffingen

Ontwikkelingen opbrengsten heffingen en belastingen (bedragen x € 1.000)					
	Begroting 2026	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2024	Rekening 2023
Leges burgerzaken	461	468	385	474	284
Leges Omgevingsvergunningen	1.078	909	908	874	2.213
Instemmingsbesluiten (CAI)	43	31	36	91	74
Markten	40	40	38	36	35
Havengelden	303	300	290	398	328
Grafrechten	503	507	468	434	458
Afvalstoffenheffing	2.163	2.140	2.011	2.009	1.869
Rioolheffing	3.806	3.619	3.329	3.496	3.170
OZB	6.710	6.241	6.011	6.028	5.546
Hondenbelasting	60	60	60	59	57
Forensenbelasting	15	15	15	18	20
Toeristenbelasting	91	91	91	93	88
Precariobelasting	18	18	18	32	25
Totaal opbrengsten	15.291	14.439	13.660	14.042	14.167

Paragraaf Weerstandsvermogen

Inleiding

In deze paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geven we informatie over:

- ons beleid met betrekking tot de weerstandscapaciteit, het weerstandsvermogen en de risico's
- een overzicht van de risico's
- een berekening van de weerstandscapaciteit
- de verplicht op te nemen kengetallen (de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit)
- een beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Met de informatie in deze paragraaf geven wij uitvoering aan artikel 11 lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Ons beleid

De *weerstandscapaciteit* is in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) omschreven als "de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken".

De beschikbare weerstandscapaciteit berekenen wij op basis van:

- De omvang van de algemene reserve (vrij aanwendbaar gedeelte);
- De omvang van stille reserves (indien aanwezig);
- De ruimte in de structurele begroting;
- De eventueel ongebruikte belastingcapaciteit.

Het uitgangspunt voor ons *weerstandsvermogen* is:

'Wij streven naar weerstandsvermogen dat minimaal gelijk is aan de omvang van de risico's. Daarvoor willen we inzicht in de risico's en de mogelijkheden om de risico's te beheersen. Ook willen we een goede balans tussen de bestuurlijke ambitie en de daarmee gepaard gaande risico's'.

Onze doelstelling is:

- het handhaven van een gezonde financiële positie;
- het voorkomen dat ingrijpende beleidswijzigingen noodzakelijk worden bij niet afgedekte risico's.

Een *risico* definiëren wij als: een kans op een gebeurtenis dat een nadelig effect kan hebben op de organisatie, de doelen die zijn gesteld en / of de financiële positie.

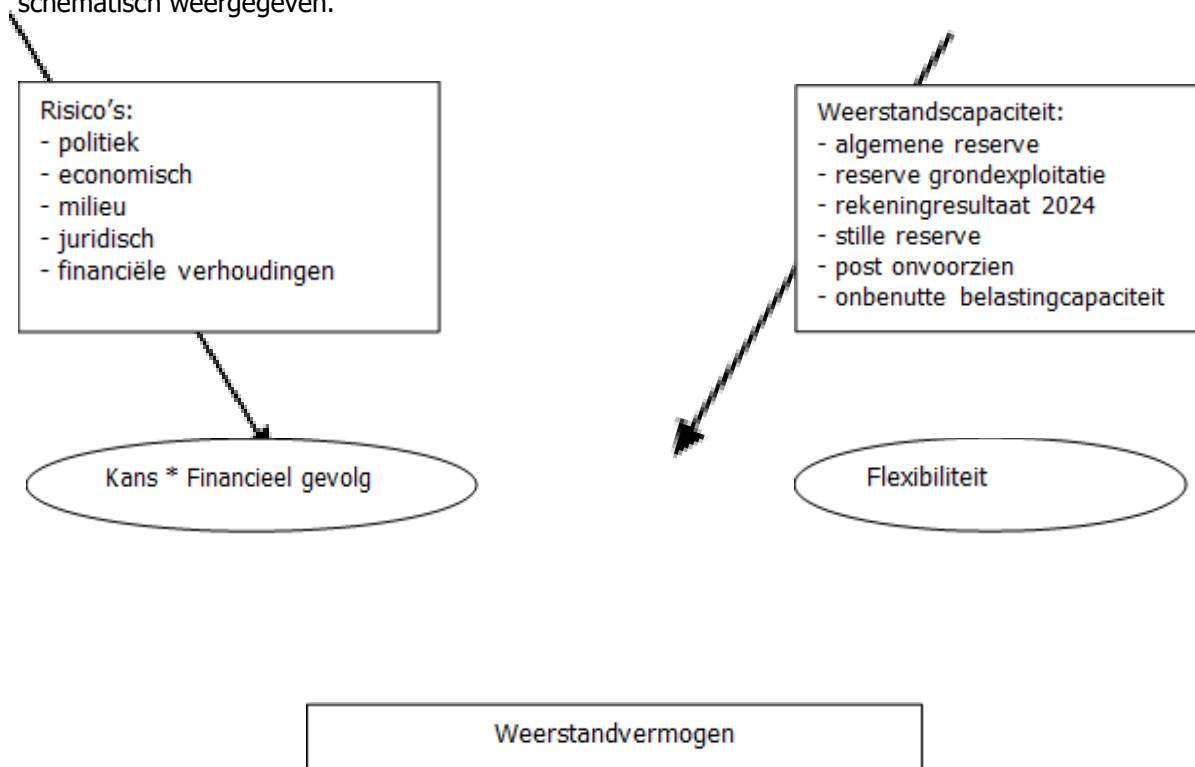
Er zijn drie categorieën van risico's:

- Mogelijke financiële tegenvallers die samenhangen met de uitvoering van bepaalde activiteiten. Voorbeelden zijn het ondernemersrisico bij grondexploitaties en het risico op overschrijding van budgetten bij open einde-regelingen.
- Voorzienbare tekorten op reguliere budgetten. De tekorten zijn min of meer duidelijk.
- Zeker waar de tekorten een structureel karakter hebben, heeft het vanuit bedrijfseconomisch oogpunt de voorkeur dit op te lossen binnen de exploitatie.
- (Ongewenste) schommelingen van budgetten, waardoor behoefte ontstaat in egalisatie van jaarlasten. Riolerings- en wegen zijn hiervan de belangrijkste voorbeelden. Als de noodzakelijke onderhoudslasten structureel in de begroting zijn geraamd is er geen sprake van een risico dat relevant is voor het weerstandsvermogen.

Voor de berekening van de benodigde omvang van het weerstandsvermogen is alleen de eerste categorie van belang. We houden daarbij rekening met andere mogelijkheden om de gevolgen van risico's op te vangen. We denken dan aan het aanpassingsvermogen van de organisatie, extra inkomsten en de kans dat risico's zich gelijktijdig voordoen.

Beoordeling weerstandsvermogen

Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen vergelijken we de beschikbare weerstandscapaciteit met de omvang van het bedrag dat nodig is om de risico's af te dekken. Dit is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Met de beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we "de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken". Deze uitleg staat in het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 11.1).

De beschikbare weerstandscapaciteit om eenmalige gevolgen van risico's op te vangen is:

Beschrijving	Bedrag per 31-12-2024	Verwacht per 31-12-2025	Toelichting
De algemene reserves	€ 32.093.000	€ 31.527.000	Deze reserve is gevormd uit exploitatie-overschotten en heeft geen specifieke bestemming.
Reserves grondexploitatie	€ 3.061.318	€ 5.739.760	De omvang van de gebonden reserve wordt jaarlijks vastgesteld op basis van het actuele risicoprofiel van de grondexploitaties. De vrije algemene reserve is gevormd uit resultaten uit grondexploitaties.
Rekeningresultaat (niet bestemde deel)	€ 2.586.000	€ 457.000	Het exploitatieresultaat na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en na aftrek van resultaatbestemmingen.
De stille reserves (activa die tegen een lagere waarde of nul zijn gewaardeerd en direct verkoopbaar zijn)	€ 1.260.000	€ 1.260.000	De waarde van gemeentelijke gebouwen die niet meer nodig zijn voor de bedrijfsuitoefening (€ 250.000) en de waarde van pachtgronden (€ 1.010.000).
Totaal	€ 39.000.318	€ 38.983.760	

De beschikbare weerstandscapaciteit om structurele gevolgen van risico's op te vangen is:

Beschrijving	Begroting 2026	Toelichting
De ongebruikte belastingcapaciteit	€ 930.000	Het positieve verschil in opbrengst tussen de gemeentelijke OZB-tarieven en de OZB-tarieven bij toepassing van artikel 12 van de Gemeentewet.
Het budget voor onvoorzien in de begroting	€ 56.000	Het is verplicht voor onvoorziene uitgaven een (vrij te bepalen) bedrag op te nemen in de begroting. In de meerjarenbegroting is een bedrag opgenomen van € 56.000.
De structurele ruimte in de meerjarenbegroting	€ -133.000	Dit betreft het verwachte rekeningresultaat 2026
Totaal	€ 853.000	

Benodigde weerstandscapaciteit

Risicoprofiel

Wij hebben de mogelijke risico's, inclusief hun oorzaken en gevolgen in beeld gebracht. We hebben 14 risico's met een financieel gevolg. De risico's hebben we ingedeeld. Daarbij zijn we uitgegaan van de mogelijke omvang van een risico en de kans dat een risico zich voordoet. In de figuur ziet u de verdeling van de risico's.

Impact					
Enorm	> 1 miljoen		1	1	1
Substantieel	> 250.000 en < 1 miljoen			2	1
Matig	> 100.000 en < 250.000		3	1	
Gering	> 50.000 en < 100.000		1		
Minimaal	> 0 en < 50.000	1	1		
Kans		Onwaarschijnlijk	Mogelijk	Aannemelijk	Waarschijnlijk
		1	2	3	4

De totale omvang van de risico's bedraagt bruto € 10 miljoen. Dit is vergelijkbaar met de vorige risico-inventarisatie (in de jaarrekening 2024).

Voor de berekening van het benodigde weerstandsvermogen houden we rekening met de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en het financieel gevolg van een gebeurtenis (= kans * financieel gevolg). Niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in dezelfde omvang voor doen. Het resultaat is, dat met een beschikbare weerstandscapaciteit van € 6,3 miljoen, het voor 90% zeker is dat de risico's zijn afgedekt.

Toelichting risico's

Op de 14 risico's geven we een toelichting. (De kleuren verwijzen naar de figuur hiervoor).

Risico	Toelichting	Bruto Financieel Maximum	Financiële impact	Kans	Netto financieel
Algemene uitkering	De gevolgen van de overgang naar een nieuwe financieringssysteem met ingang van 2026 is nog niet	€ 1.500.000	5	4	€ 1.050.000

	volledig duidelijk. En over de financiering van de uitvoering van de Hervormingsagenda is nog veel onzekerheid.				
Dividenduitkeringen	De uitkering van dividenden is afhankelijk van de financiële resultaten van ondernemingen.	€ 330.000	4	2	€ 99.000
Leges bouwvergunningen	De gevolgen van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen voor (het aantal) vergunningaanvragen zijn onzeker.	€ 400.000	4	3	€ 200.000
Rentelasten	Stijging van de rentepercentages op leningen.	€ 250.000	3	3	€ 125.000
Personeel	Er is krapte op de arbeidsmarkt. Daardoor is het lastig om voldoende en gekwalificeerd personeel te vinden. Daardoor hebben we meer inhuurkosten en is de kans hoog dat wij voor goed en gekwalificeerd personeel meer moeten betalen.	€ 500.000	4	4	€ 350.000
Energielasten	De energieprijzen zijn onstabiel.	€ 500.000	4	4	€ 350.000
Jeugdzorg	De Jeugdwet is een openeinderegeling. Het aantal mensen dat zorg nodig heeft, kan toenemen. Wij hebben de plicht inwoners te ondersteunen. Een overschrijding van het budget in de begroting is geen reden om deze ondersteuning niet te bieden. Als meer zorg nodig is, stijgen de kosten. Wij werken aan maatregelen om de stijging van de kosten te beheersen en zo mogelijk kosten te verlagen.	€ 1.500.000	5	5	€ 1.350.000
Participatiewet	Wij ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Wij zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid rondom de uitkeringen en de loonkostensubsidie, en voor de uitvoering ervan. De financieringsystematiek sluit hierbij aan. Het Rijk stelt jaarlijks een macrobudget vast dat volgens een vaste verdeelsystematiek onder de gemeenten wordt verdeeld. Dat budget is niet geoormerkt: een gemeente mag	€ 100.000	4	3	€ 50.000

	een overschot vrij besteden en moet een tekort zelf opvangen.				
Wmo	De Wet maatschappelijke ondersteuning is een openeinderegelung. Het aantal mensen dat zorg nodig heeft, kan toenemen. Wij hebben de plicht inwoners te ondersteunen. Een overschrijding van het budget in de begroting is geen reden om deze ondersteuning niet te bieden. Als meer zorg nodig is, stijgen de kosten. Wij werken aan maatregelen om de stijging van de kosten te beheersen en zo mogelijk kosten te verlagen.	€ 300.000	4	4	€ 210.000
Kapitaalgoederen	Openbaar groen: boomziekten (eikenprocessierups, japanse duizendknoop, reuzenbereklaauw), droge en natte perioden. Wegen: schade als gevolg van een strenge winter en/of stormschade.	€ 250.000	3	3	€ 125.000
Gewaarborgde geldleningen woningbouw	Via de regelingen Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de gemeente voor substantiële bedragen garant. WSW en NHG hebben met het Rijk en de gemeenten (de 'achtervangers') de afspraak dat WSW, indien nodig, kan beschikken over renteloze leningen. De gemeente is achtervang voor 50% van de gewaarborgde geldleningen. Uitgaan van een lening van 5% van de totale waarborgsom, een rentepercentage voor aan te trekken geldleningen van 2,5% en een looptijd van de lening van 10 jaar. De berekening is dan: (€ 19.325.000) * 5% * 2,5% * 10 jaar.	€ 242.000	3	1	€ 24.200
Informatiesystemen	We werken met waardevolle en privacygevoelige informatie, die steeds meer tijd- en plaats onafhankelijk beschikbaar moet zijn. Daarvoor gebruiken we allerlei systemen. Door maatschappelijke- en technologische ontwikkelingen is het belangrijk de risico's op uitval en van de veiligheid van informatie onder ogen te zien. We zorgen voor bewustwording van de risico's en nemen beheersmaatregelen.	€ 3.000.000	5	3	€ 1.500.000

	Desondanks blijft het risico dat onze systemen uitvallen. Door cybercrime of een technische storing. Als vervanging of herstel van systemen nodig is buiten de reguliere vervangingsperiode zijn extra investeringen nodig. In de berekening van het benodigde weerstandsvermogen hebben we dit risico voor 50% meegenomen.				
Gegevensbescherming (AVG)	Niet aantoonbaar voldoen aan borging en uitvoering van maatregelen uit AVG. De Autoriteit Persoonsgegevens kan boetes opleggen. In het ergste geval kan er een boete opgelegd worden door de Autoriteit Persoonsgegevens van max 20 miljoen euro.	€ 100.000	2	2	€ 30.000
Grondexploitatie (GREX)	Er zijn 4 verschillende scenario's doorgerekend om te zien welk risico er is en hoeveel geld er eventueel extra nodig is. Met een risico-inschatting is bepaald welk scenario wordt gebruikt voor de berekening van het weerstandsvermogen.	€ 817.000	5	5	€ 817.000
TOTAAL		€ 9.789.000			€ 6.280.200

In deze opsomming van risico's en in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen is geen rekening gehouden met de risico's door:

- Netcongestie (waardoor bedrijven en woningen niet aangesloten kunnen worden op het elektriciteitsnetwerk);
 - Uitspraken van de rechter over stikstofbeleid (waardoor de voortgang van bouwprojecten en het uitvoeren van werken in de openbare ruimte wordt belemmerd);
 - De actualisatie van het toekomstscenario voor de zwembaden;
 - Stijging van de rentekosten.
- De omvang van de rentekosten wordt bepaald door de omvang van de leningenportefeuille en het rentepercentage. Omdat nog onvoldoende zicht is op het doorgaan van voorgenomen investeringen is nog niet duidelijk wat de werkelijke liquiditeitsbehoefte is. Hoewel de ECB onlangs een renteverlagingscyclus is gestart, blijven de rentekosten voor nieuwe voor langlopende geldleningen een aandachtspunt. Het rentepercentage van nieuwe leningen is momenteel ruim 3%. Onze huidige leningenportefeuille heeft een gemiddelde rentepercentage < 1%.

De omvang van deze risico's zijn nog moeilijk te bepalen. Bij ontwikkelingen waarin deze risico's van belang zijn, worden de financiële gevolgen zoveel als mogelijk meegenomen.

Conclusie

Het benodigde weerstandsvermogen voor de opvang van de risico's is € 6,3 miljoen.

Per 31 december 2025 is de verwachte omvang van het weerstandsvermogen: € 36 miljoen.

In de berekening van de risico's is rekening gehouden met de kans dat een risico zich voordoet. En omdat niet alle risico's zich tegelijk voordoen is de uitkomst van die berekening vermenigvuldigd met 90%. Daarmee hebben we het totale risicobedrag naar beneden bijgesteld.

De raad heeft de ratio voor het weerstandsvermogen vastgesteld op 1,0. Met deze ratio is de gewenste weerstandscapaciteit € 6,3 miljoen.

De werkelijke ratio is:

	Beschikbare weerstandscapaciteit		€ 39 miljoen	
Ratio weerstandsvermogen		=		
=	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 6,3 miljoen	= 6,2

De ruimte tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 39 miljoen) en de gewenste weerstandscapaciteit (€ 6,3 miljoen) is € 32,7 miljoen.

Door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement en de Universiteit Twente is een waarderingstabel opgesteld, die aangeeft hoe de ratio beoordeeld kan worden. Daaruit blijkt dat een ratio van meer dan 2,0 als uitstekend wordt gezien. Zie onderstaande tabel:

Ratio	Betekenis
> 2	Uitstekend
1,4 – 2	Ruim voldoende
1 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Continuïteit

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van 6,2 en het beeld van onze meerjarenbegroting zijn wij van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

Kengetallen

Door de commissie DEPLA is een aantal kengetallen ontwikkeld, die de raad kunnen helpen in het verkrijgen van inzicht in de gemeentefinanciën. Hieronder noemen wij de kengetallen en de definitie daarvan.

- netto schuldquote inclusief de quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Definitie: De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. In het verlengde hiervan kennen we ook de zogenoemde "Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen". Bij deze specifieke quote wordt er gekeken naar het effect van door de gemeente verstrekte leningen op de schuldenlast van de gemeente.

- solvabiliteitsratio

Definitie: De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage Eigen Vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

- kengetal grondexploitatie

Definitie: De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de boekwaarde van de gronden in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting of jaarrekening.

- structurele exploitatieruimte

Definitie: Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het

saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

- belastingcapaciteit

Definitie: De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Dit kengetal wordt berekend door de lokale lasten (OZB/afval/riool) voor een gemiddeld huishouden in de gemeente te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Het Coelo publiceert jaarlijks deze gegevens.

Daarbij wordt een ranglijst aangehouden van gemeenten met de laagste woonlasten in Nederland.

De ranglijst voor eigenaar-bewoner meerpersoonshuishouden geeft de volgende informatie:

Zwartewaterland	2025	2024
Plaats op de ranglijst	64	61
Woonlasten	€ 933	€ 884
Landelijk gemiddelde	€ 1.053	€ 994
Gemiddelde provincie Overijssel	€ 979	€ 934

In onderstaande tabel staan de kengetallen per 31 december 2024, de verwachte kengetallen per 31 december 2025 en de kengetallen die in de meerjarenbegroting 2026 - 2029 zijn genoemd.

De ratio's voor netto schuldquote, solvabiliteit, netto investeringsquote en onbenutte belastingcapaciteit zijn stabiel en in de buurt van het landelijke gemiddelde. Naar onze indruk zijn dit indicatoren die er op wijzen dat onze gemeente financieel gezond is.

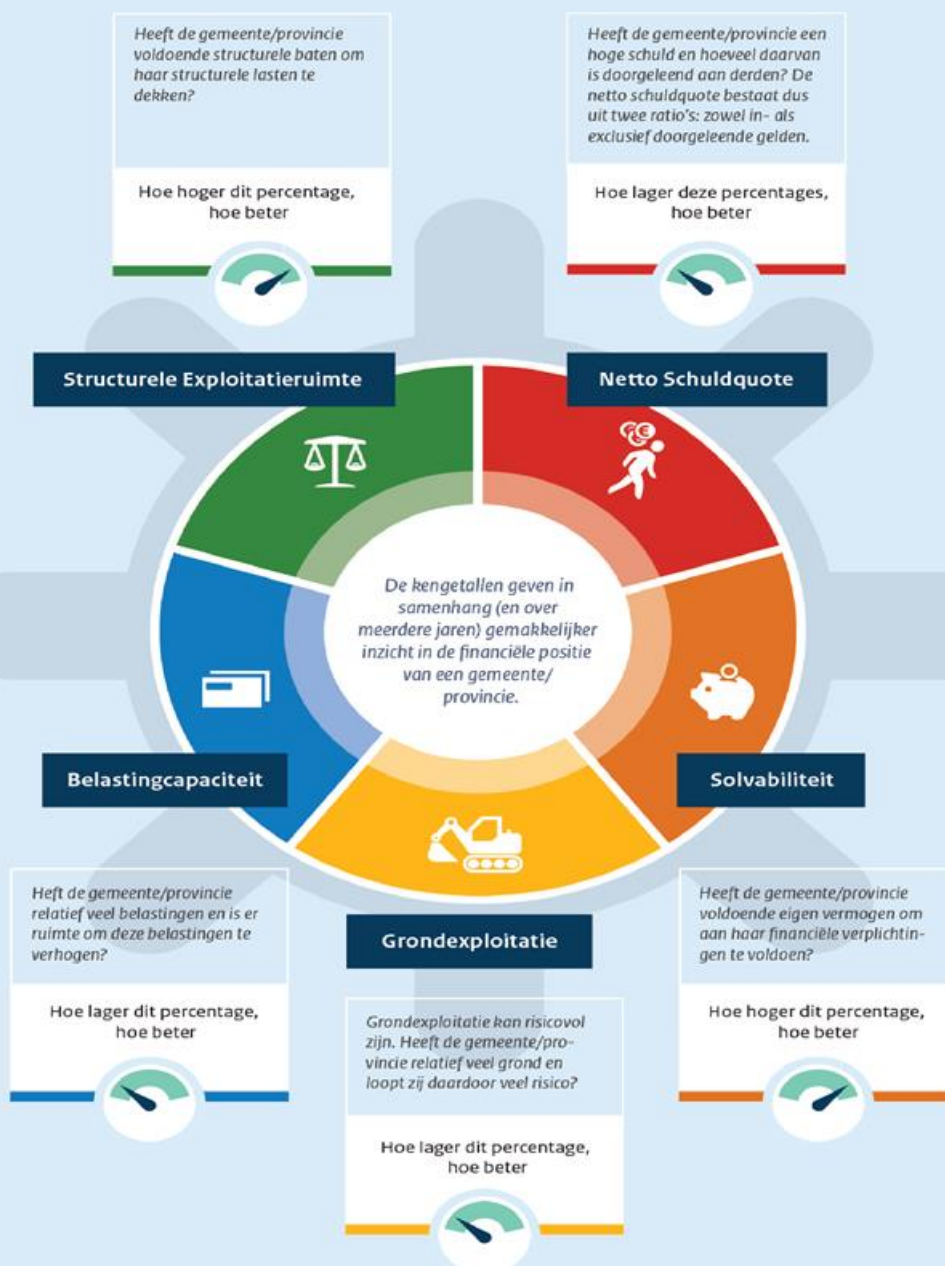
Kengetallen	Realisatie	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1a. Netto schuldquote	49%	47%	63%	63%	59%	56%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	44%	43%	58%	58%	54%	52%
2. Solvabiliteitsratio	44%	45%	41%	41%	41%	42%
3. Grondexploitatie	19%	4%	7%	5%	0%	-3%
4. Structurele exploitatieruimte	-0,3%	-0,1%	-1,3%	-0,2%	-0,6%	1,1%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	89%	89%	89%	92%	95%	98%

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Paragraaf Kapitaalgoederen

Inleiding

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen komt in de verschillende begrotingsprogramma's terug. In deze paragraaf wordt het gevoerde beleid met betrekking tot het beheer en onderhoud én vervanging van kapitaalgoederen aangegeven.

In de Paraplunota Kapitaalgoederen 2017 zijn op hoofdlijnen de beleidskaders van het beheer en onderhoud van alle kapitaalgoederen in de gemeente Zwartewaterland uiteengezet. In de afgelopen jaren zijn voor diverse specifieke categorieën kapitaalgoederen actuele beleids- en beheerplannen vastgesteld door het college- en de gemeenteraad. Op basis van die actuele plannen wordt het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen uitgevoerd en zijn de financiële consequenties doorvertaald in een investeringsprogramma voor (vervangings)investeringen en onderhoudsbudgetten voor het reguliere jaarlijkse onderhoud in de Programmabegroting 2026-2029.

Jaarlijks een "uitvoeringsprogramma werken & projecten" vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma is een instrument dat ons goed in staat stelt om het beheer en onderhoud te prioriteren en de beschikbare middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten.

Bij het beheer van de kapitaalgoederen wordt onderscheid gemaakt tussen 'onderhoud' en 'vervangen'. Onderhoud is nodig om de theoretische levensduur van kapitaalgoederen te halen.

Areaalgegevens (kerncijfers)

Het beheer en onderhoud van onze gemeente omvat het areaal zoals in het onderstaande overzicht is opgenomen:

Kapitaalgoed	Hoeveelheid	Eenheid
Wegen	Kilometer weg, waarvan:	267 km
	Binnen de bebouwde kom	149 km
	Buiten de bebouwde kom	118 km
	Oppervlakte wegen / verhardingen (m2), waarvan:	1.673.906 m2
	* Asfalt	529.134 m2
	* Beton	163.187 m2
	* Elementenverharding	951.520 m2
	* Overig	30.066 m2
	Kilometer vrij liggend fietspad	40 km
	Bruggen en steigers	93 stuks
	Tunnel	1 stuks
Riolering	Lichtmasten	4.956 stuks
	Laagspanningsleiding (m1)	6.586 m
	Aansluitingen	9.120 stuks
	Kilometer vrijval gemengde riolering in de kernen	117 km
	Kilometer vrijval gescheiden riolering in de kernen	48 km
	Kilometer huisaansluitingen in de kernen	77 km
	Drukriool in het buitengebied	148 km
	Rioolgemalen	68 stuks

	Pompunits voor drukriolering	400	stuks
	Kolken en bijbehorende aansluitingen	9.000	stuks
	Bijzondere voorzieningen zoals bergbezinkbassins, overstorten en stuwputten	384	stuks
	Kilometer persleiding	21	km
	Kilometer drainage	13	km
	Kilometer infiltratie / drainageriool	1	km
Water	Havens	5	stuks
	Kilometer watergang	130	km
	Kilometer Oeverbescherming	14,1	km
	Sluizen	2	stuks
Groen	Openbaar groen	179	hectare
	Begraafplaatsen	7	stuks
	Bomen	8.900	stuks
	Spelen	483	stuks
Gebouwen	Basisscholen	15	stuks
	Gebouwen	43	stuks
	Nevenvestigingen	2	stuks
	Voortgezet onderwijs	1	stuks

Wegen

Beleidskader

Het wegenbeheer vindt plaats op basis van tweejaarlijkse monitoring van de kwaliteit van de wegen. We hanteren voor het onderhoudsniveau aan de wegen het kwaliteitsniveau C (CROW). Voet- en fietspaden worden op het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau B.

Dit is ook vastgelegd in het beheerplan wegen 2021-2026. Naast de wegen in de kernen en hoofdstructuur hebben we ook specifiek aandacht voor wegen in het landelijk gebied en op industrieterreinen.

In 2026 wordt het wegen beheerplan geactualiseerd en wordt het kader voor beheer en onderhoud van wegen voor de komende jaren vastgesteld.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

In de Programmabegroting 2026 - 2029 is € 1.480.000 beschikbaar om het regulier onderhoudsprogramma wegen uit te voeren. Daarnaast is voor incidenteel onderhoud aan wegen € 200.000 beschikbaar. Het incidentele onderhoud wordt door de buitendienst uitgevoerd.

Per jaar wordt voor areaaluitbreiding voor het totaal van kapitaalgoederen een bedrag van € 48.000 geraamd. Afhankelijk van de werkelijke ontwikkeling die we zien in de budgetten wordt dit bedrag nader verdeeld naar, hoofdzakelijk, onderhoudsbudget voor wegen en/of groen.

Op basis van de vervangingsopgave van het totale areaal is jaarlijks € 1.875.000 krediet beschikbaar om de (vervangings)investeringen uit te voeren. De kapitaallasten van deze jaarlijkse investering zijn structureel geraamd in de Programmabegroting 2026-2029

Het jaarlijkse onderhoudsprogramma en vervangingsinvesteringen voor wegen leggen we vast in het Uitvoeringsprogramma Werken & Projecten.

Openbare verlichting

Beleidskader

In 2024 is het beleidsplan "zo verlichten wij Overijssel" vastgesteld.

In 2025 is het geactualiseerde beheerplan openbare verlichting voor de periode 2026-2030 vastgesteld.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

In de periode 2026-2030 is per jaar in totaal voor de vervangingsopgave van lichtmasten, armaturen en kasten een investeringsbedrag van € 235.000 per jaar beschikbaar. De vervangingsopgave kan daaruit gerealiseerd worden. Dit krediet is opgenomen in de meerjarenbegroting 2026-2029 en de kapitaallasten van deze investering zijn structureel in de begroting geraamd en gedekt.

Voor het reguliere onderhoud aan openbare verlichting is op grond van het actuele beheerplan een onderhoudsbudget van ca € 100.000 beschikbaar. In de afgelopen jaren is gebleken dat dit budget toereikend is om het regulier onderhoud uit te voeren.

Kunstwerken

Beleidskader

Het beheer van civiele kunstwerken vindt plaats op basis van vijfjaarlijkse visuele inspecties door een gespecialiseerd inspectiebureau en een jaarlijkse schouw door beheerders/toezichthouders van de gemeente. We hanteren voor het onderhoudsniveau aan kunstwerken het kwaliteitsniveau B (CROW). Het jaarlijkse onderhoudsprogramma voor civiele kunstwerken leggen we vast in het Uitvoeringsprogramma Werken & Projecten. In 2026 wordt het beheerplan kunstwerken vernieuwd voor de periode van 2027-2036.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2026-2025 is het beheerplan kunstwerken 2021-2026 als kader gehanteerd. De investeringen die op basis van dit beheerplan worden verwacht zijn respectievelijk:

2026 € 20.000
2027 € 273.000
2028 € 308.000

De kapitaallasten van deze vervangingsinvesteringen zijn structureel geraamd in de meerjarenbegroting.

De uitvoeringsplanning nemen we op in het jaarlijks op te stellen Uitvoeringsprogramma Werken & Projecten.

Bij de actualisatie van het beheerplan in 2026 zal blijken of bijstelling van de vervangingsinvesteringen in de komende jaren noodzakelijk is.

Riolering

Beleidskader

Het beheer en onderhoud van de riolering voeren we uit conform het door de raad vastgestelde Gemeentelijk rioleringsplan Zwartewaterland 2022-2026 (GRP) met bijbehorende lange termijn uitvoeringsplanning. In 2026 wordt het nieuwe Water en Rioleringsplan (WRP), de opvolger van het GRP voor de periode 2027-2031 opgesteld. In dit WRP wordt ook de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie betrokken. De uitvoeringsplanning nemen we op in het jaarlijks op te stellen Uitvoeringsprogramma Werken & Projecten.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

In totaliteit bedragen de kosten voor de beheer - en onderhoudsopgaven van de riolering vanaf 2026 ca. € 3,8 miljoen per jaar. Omdat riolering c.q. het GRP tegen kostendekkende tarieven wordt uitgevoerd worden de inkomsten uit rioolheffing vanaf 2026 eveneens geraamd op ca € 3,8 miljoen.

Voor uitgebreide toelichting wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in deze Programmabegroting.

Naast de jaarlijkse budgetten voor onderhoud en andere met het rioolsysteem samenhangende budgetten is voor de vervangingsopgave op basis van het GRP 2022-2026 € 1.875.000 investeringskrediet in de begroting opgenomen. De kapitaallasten van deze vervangingsinvesteringen zijn structureel geraamd in de begroting.

Water

Beleidskader

Landelijk is de doelstelling om voor 2050 waterrobuust en klimaatadaptief te zijn. Daarmee geven we uitvoering aan het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie.

Dit doen we op de volgende wijze:

- Binnen de regio werken we samen met gemeenten, waterschap en provincie aan de thema's Water en Klimaatadaptatie. Hiervoor is begin 2022 een regionaal bestuursakkoord Water & klimaat vastgesteld met uitvoeringsprogramma (RIVUS-samenwerkingsverband). Wij geven hier nu uitvoering aan.
- Het college een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie vastgesteld. Hier geven we nu uitvoering aan. De concrete opgave voor wateroverlast is belegd in het gemeentelijke rioleringsplan (GRP). Vanuit beleid en organisatie ligt een opgave om klimaatadaptatie te implementeren. Als derde wordt sterk ingezet op communicatie, stimuleren en voorlichting.

Groen

Beleidskader

Wij onderhouden het openbaar groen op kwaliteitsniveau B en zetten in om de belevingswaarde van het openbaar groen te vergroten. Wij zetten in op het vergroten van de biodiversiteit en de klimaatbestendigheid van het openbaar groen.

Het groenbeleid is vastgesteld in het groenbeleidsplan "groen leeft en verbindt" 2019-2029.

Het groenbeheerplan 2020-2024 geeft praktisch uitwerking van het groenbeleidsplan in concrete beheer- en onderhoudsmaatregelen. Gezien de datum van het groenbeheersplan vindt in 2026 actualisatie van het groenbeheerplan plaats.

Daarnaast heeft uw raad in juli 2025 het vervangingsplan groenvakken vastgesteld. Op basis van dit plan beogen we de opgelopen kwaliteitsachterstand in de groenvakken in te lopen, zodat op termijn weer wordt aangesloten bij kwaliteitsniveau B voor de groenvakken.

Voor de bomen en het bosplantsoen werken we toe naar structureel, periodiek, onderhoud. Hierbij geven wij uitvoering aan het bomenbeheerplan en het 1000-bomenplan. De jaarlijkse uitvoering van deze plannen worden verwerkt in het Uitvoeringsprogramma Werken & Projecten.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

Voor het totale groenonderhoud, waarvan een belangrijk deel is uitbesteed aan ROVA, is op jaarbasis ruim € 1,1 miljoen budget beschikbaar.

Daarnaast is in de begroting voor de uitvoering van het 1000-bomenplan in 2025 en 2026 voor de eerste fase per jaar € 150.000 investeringskrediet beschikbaar. Afspraak is dat voor het vervolg er ook een evaluatie van het verloop van de 1e fase van het 1000 bomenplan wordt gemaakt.

Ten behoeve van het vervangingsplan groenvakken is in de meerjarenbegroting in de periode 2027 t/m 2030 een investering van in totaal € 1,4 miljoen (€ 350.000 per jaar) opgenomen.

Tenslotte is er voor de vervangingsopgave van bomen die aan het einde van de levensduur komen op basis van het totale bomenareaal per jaar een investeringskrediet van € 170.000 beschikbaar. De kapitaallasten van de genoemde investeringen zijn structureel in de meerjarenbegroting geraamd.

Speelterreinen

Beleidskader

In 2019 is het beheerplan spelen vastgesteld. Wij onderhouden de speelterreinen op kwaliteitsniveau B. We ondersteunen initiatiefgroepen die zich willen inzetten voor de speellocaties in hun eigen buurt. Dit varieert van wensen ten aanzien van een speellocatie in de eigen straat tot en met het volledig opknappen van een speelveld. Hiervoor nemen we het in 2020 vastgestelde Buitenruimteplan als uitgangspunt. De insteek is om zoveel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden die de betrokken inwoners hebben qua inzet van menskracht, materiaal, materieel en onderhoud van de speeltoestellen. Het beheer en onderhoud van de speellocaties blijft uiteindelijk een verantwoordelijkheid van de gemeente.

Eind 2025 wordt het beheerplan bewegen, ontmoeten, spelen en sporten (BOSS) geactualiseerd.

Eventuele consequenties van die actualisatie zijn op het moment van schrijven van deze paragraaf nog niet bekend en vastgesteld door college- en/of gemeenteraad.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

Op basis van het beheerplan spelen is per jaar € 188.000 krediet beschikbaar voor de vervangingsopgave van speelplaatsen. De kapitaallasten van deze investeringen zijn structureel in de begroting geraamd.

Voor het regulier onderhoud is ca € 55.000 budget per jaar beschikbaar op basis van het beheerplan spelen.

Begraafplaatsen

Beleidskader

Wij onderhouden het openbaar groen op kwaliteitsniveau B en zetten in om de belevingswaarde van het openbaar groen en de begraafplaatsen te vergroten. In 2026 wordt onderzoek gedaan naar uitbreiding van de begraafplaatsen in Mastenbroek en Genemuiden.

Financiële consequenties beleidsdoel / vertaling in begroting

Om de kosten van begraven c.q. de begraafplaatsen te dekken worden gedekt uit begraafrechten/leges.

Voor de geraamde kosten en baten voor 2026 wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in deze Programmabegroting.

Gemeentelijke gebouwen

De afgelopen jaren zijn actuele MJOP's voor de gemeentelijke gebouwen opgesteld inclusief een plan voor de wettelijke duurzaamheidseisen die in de gemeentelijke gebouwen de komende jaren getroffen moeten worden.

De hiervoor benodigde onderhoudsbudgetten, maar ook de benodigde investeringskredieten voor vervangingsinvesteringen in installaties en gebouwinrichting, inclusief de verduurzamingsmaatregelen zijn op basis van die MJOP's in de meerjarenbegroting opgenomen.

Paragraaf Financiering

Inleiding

In de paragraaf Financiering wordt de financieringsfunctie van de gemeente Zwartewaterland uiteengezet voor de komende jaren. De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze financieringsparagraaf is, samen met de financiële verordening en het treasurystatuut, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De verwachting is dat de rente de komende tijd iets zal dalen maar het is afwachten wat de effecten zijn van de Amerikaanse importheffing op Europese goederen. Dit heeft geen effect op onze huidige leningenportefeuille maar wel op nieuw aan te trekken geldleningen.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de Wet fido).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet voor gemeenten is het maximale bedrag van de korte termijn schuld, berekend als een percentage van het begrotingstotaal. Het doel van de kasgeldlimiet is om renterisico's op korte financiering te beperken. De korte financiering (gemiddelde vlottende schuld), over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet heeft het volgende verloop:

- Kasgeldlimiet 2024 € 6,3 miljoen
- Kasgeldlimiet 2025 € 7,5 miljoen
- Kasgeldlimiet 2026 € 7,0 miljoen

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de lange termijn financiering. De renterisiconorm stelt dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Voor 2026 staat € 3,1 miljoen aan aflossingsverlichtingen op het programma en blijven we binnen de norm. De leningenportefeuille bestaat eind 2026 uit 6 leningen met een restant looptijd van 8 tot 18 jaar. Hierop vindt een jaarlijkse aflossing tot einde looptijd plaats. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor rentewijzigingen.

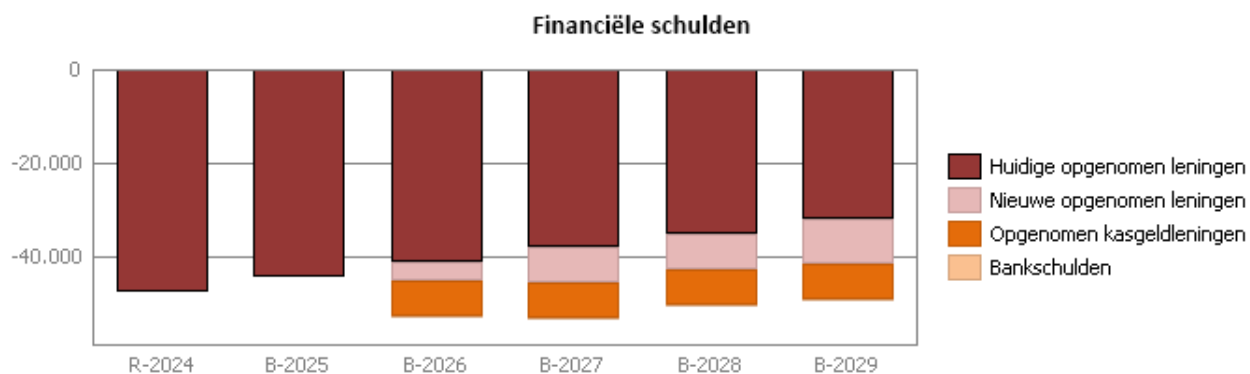
Hoewel de Europese Centrale Bank onlangs een renteverlagingscyclus is gestart, blijven de rentekosten voor nieuwe langlopende geldleningen een aandachtspunt voor gemeenten. Het stabiel houden van de schuldpositie is en blijft een ambitie voor de komende periode. In de komende jaren verwachten we dat we een nieuwe langlopende geldlening moeten afsluiten voor de financiering van voorgenomen investeringen in bijv. het IHP, verduurzaming gebouwen en de jaarlijkse opgaven vanuit het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen.

De gemiddelde rente op de huidige leningenportefeuille bedraagt 0,89%. Voor nieuwe langlopende leningen (30 jaar) bedraagt het huidige percentage rond de 3,2%.

De financieringsbehoefte bepaalt hoe hoog de financiële tegoeden en schulden meerjarig zullen zijn. Als er sprake is van een tegoed, bepalen de spelregels van schatkistbankieren wanneer financiële tegoeden uitgezet worden in 's Rijks schatkist. Als er sprake is van een schuld, dan wordt door de kasgeldlimiet bepaald welk deel kort en welk deel lang wordt gefinancierd.

In onderstaande tabel geven we de verwachting voor de komende jaren weer. We verwachten in de komende jaren nieuwe langlopende leningen af te moeten sluiten. Maar gezien de hoge mate van onzekerheid over de uitvoerbaarheid van plannen in verband met stikstofdeposito en netcongestie, de voortgang van investeringen, het beleid van het rijk en de omvang van de algemene uitkering nemen we de hierbij behorende rentelasten nog niet mee in onze begroting. De onzekerheden nemen we op in onze paragraaf weerstandsvermogen.

Financiering	Realisatie	Begroting				
	R-2024	B-2025	B-2026	B-2027	B-2028	B-2029
<u>Benodigde financiering</u>						
Benodigde financiering	2.336	854	-11.777	-15.540	-15.755	-17.688
<u>Financiële tegoeden</u>						
Liquide middelen	1.032	854	0	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	1.303	0	0	0	0	0
<u>Financiële schulden</u>						
Huidige opgenomen leningen	-47.353	-44.249	-41.144	-38.040	-34.936	-31.831
Nieuwe opgenomen leningen	0	0	-3.842	-7.585	-7.745	-9.630
Opgenomen kasgeldleningen	0	0	-7.685	-7.705	-7.760	-7.808
Bankschulden	0	0	-250	-250	-250	-250

Rente

Volgens de BBV voorschriften wordt de omslagrente berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal worden gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa.

Voor het jaar 2026 rekenen we afgerond 0,7% rente toe aan de taakvelden inclusief de grondexploitaties.

Schema rentetoerekening 2026		Begroting
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 653.900
b	De externe rentebaten (idem)	-/- € 79.200
Saldo rentelasten en rentebaten		€ 574.700
c1	De rente die aan de facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal) moet worden doorberekend	-/- € 0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/- € 0
c3	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+ € 0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 574.700
d1	Rente over eigen vermogen	+/+ € 0
d2	Rente over voorzieningen	+/+ € 0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 574.700
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- € 548.500
f	Renteresultaat op het taakveld Treasury	-€ 26.200

Boekwaarde vaste activa die integraal zijn gefinancierd	€ 78.968.100
totale rente	€ 574.700

Rente omslag begroot	0,73%
-----------------------------	--------------

Renteresultaat

De gemeente Zwartewaterland rekent geen rente toe aan het eigen vermogen en de voorzieningen. De rente die we aan de taakvelden doorbelasten, is gebaseerd op een bij de begroting (voor)gecalculeerd omslagrentepercentage. De basis hiervoor is de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die bij de taakvelden horen. Het bij de begroting gecalculeerde omslagrentepercentage mag op een veelvoud van een half procent worden afgerond.

Financiële positie (EMU-saldo)

Onze financiële positie wordt bepaald door solvabiliteitsratio, verhoudingsindex schuldpositie, weerstandsratio en EMU-saldo/referentiewaarde. De solvabiliteitsratio, de schuldpositie en weerstandsratio worden toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen.

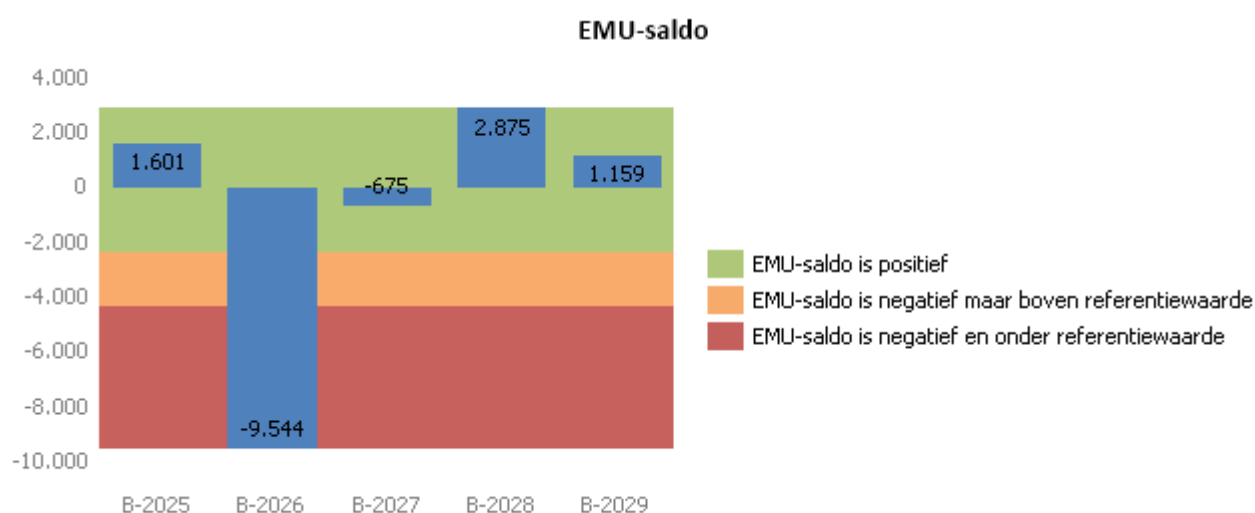
EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Het saldo bestaat niet alleen uit een begrotingstekort of – overschot van het Rijk; ook gemeenten, provincies, waterschappen en WGR-plus regio's dragen aan in het EMU-saldo en de EMU-schuld. Het EMU-saldo wijkt af van het begrip begrotingssaldo waar lokale overheden mee werken. Een belangrijk verschil is dat het begrotingssaldo van het Rijk op kasbasis wordt gemeten en van de lokale overheden op baten- en lastenbasis.

Berekening EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo			Begroting				
			2025	2026	2027	2028	2029
1	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-1.709	-1.528	-438	-709	718
2	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	9.347	5.310	1.740	916	1.636
3	(+)	Mutatie voorzieningen	-575	-177	-150	-143	120
4	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-13.233	2.530	-1.654	-4.643	-1.958
5	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			1.601	-9.544	-675	2.875	1.159

Conclusie

In het bestuurlijk overleg van 23 mei 2018 is overeenstemming bereikt tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW over het gezamenlijke aandeel van de decentrale overheden in het EMU-tekort. Daarbij hebben de decentrale overheden onderling een verdeling voorgesteld van hun afzonderlijke aandelen in het EMU-tekort (de individuele EMU-referentiewaarde).

Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De gezamenlijke tekortnorm voor de decentrale overheden voor 2020 bedraagt 0,4% en is verdeeld over gemeenten (0,27%), provincies (0,08) en waterschappen (0,05%).

Voor de gemeente Zwartewaterland is de referentiewaarde vastgesteld op € -3.904.000. Uit de tabel blijkt dat deze norm in 2026, dit is het gevolg van de voorgenomen en doorgeschoven investeringen in grondexploitaties, onderwijshuisvesting en civiel technische werken.

Mede omdat alle gemeenten flinke schommelingen kennen in de investeringen zijn er geen sancties afgesproken voor afwijkingen. Landelijk wordt gekeken naar het geheel van de gemeenten waarbij de schommelingen mogelijk tegen elkaar wegvallen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering dient op eigentijdse wijze dienstbaar te zijn aan de in de programma's opgenomen doelstellingen. Doelstelling van de (interne) bedrijfsvoering is de werkzaamheden voor onze klanten zo optimaal mogelijk te faciliteren. Onze wens is om soepel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. De overheid blijft immers sterk in beweging. Met de inrichting van onze ondersteunende processen, willen we de organisatie en het bestuur maximaal van dienst zijn bij al deze veranderingen. Integraliteit van besturen houdt in dat wij communicatie, juridische en financiële aspecten telkens meewegen bij onze beleidsvoorbereiding en -uitvoering.

De actuele thema's en de wijze waarop we hier vanuit de bedrijfsvoering invulling aan geven, lichten we toe in deze paragraaf.

Organisatieontwikkeling en HR-beleid

Veranderende context vraagt om wendbare organisatie en strategisch HR-beleid

Onze organisatie beweegt mee in een wereld die steeds sneller verandert. Die beweging brengt kansen én uitdagingen met zich mee, die direct invloed hebben op hoe we ons organiseren en hoe we met mensen werken. Enkele belangrijke ontwikkelingen die ons raken:

- *Een turbulente arbeidsmarkt*
Het blijft een uitdaging om talentvolle professionals aan te trekken én te behouden. De concurrentie is groot, en medewerkers zoeken meer dan alleen een baan: ze willen betekenis, ontwikkeling en een gezonde werkcultuur.
- *Stijgende verwachtingen vanuit de samenleving*
Burgers verwachten steeds meer van publieke organisaties. Transparantie, juridische zorgvuldigheid en verantwoord handelen zijn niet langer optioneel, maar vanzelfsprekend. Dit vraagt om scherpere processen en goed toegeruste medewerkers.
- *Een minder vriendelijke publieke bejegening*
Waar respect ooit vanzelfsprekend was, ervaren medewerkers nu vaker onbegrip of zelfs agressie. Dit vraagt om extra aandacht voor veiligheid, mentale veerkracht en ondersteuning.
- *Complexe maatschappelijke vraagstukken*
De opgaven waar we voor staan – van duurzaamheid tot inclusie – zijn niet in hokjes te vangen. Ze vragen om samenwerking over team- en organisatiegrenzen heen, en om nieuwe vormen van leiderschap en organisatie-inrichting.
- *Onvoorziene gebeurtenissen en crisissituaties*
Flexibiliteit en improvisatievermogen zijn cruciaal geworden. We moeten snel kunnen schakelen, zonder de verbinding met onze kernwaarden te verliezen.
- *Blijvende nabijheid tot inwoners*
Juist in deze dynamiek willen we het contact met de samenleving behouden. Luisteren, begrijpen en reageren op wat er leeft – dat blijft onze basis.

Strategische versterking van HR

Om goed in te spelen op deze ontwikkelingen, is het HR-team versterkt en strategisch gepositioneerd. We investeren in de ontwikkeling van onze HR-professionals en werken met een meerjarige HR-agenda, waarin jaarlijks prioriteiten worden gekozen. Denk aan:

- Talentontwikkeling en opleidingsbeleid
- Leiderschapsontwikkeling
- Arbeidsmarktcommunicatie
- Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid

- Moderne inrichting van de werkomgeving

Organisatiebrede sturing en samenwerking

Ook op organisatieniveau is een beweging gaande. De structuur blijft in de basis gelijk, maar de manier van sturen verandert. Het managementteam richt zich steeds meer op organisatiebrede samenwerking en minder op afzonderlijke eenheden. Dit wordt ondersteund met verbeterde dashboards en managementinformatie, zodat we beter kunnen sturen op samenhang, impact en resultaat. Tegelijkertijd is permanente aandacht voor de hulpstructuur, om er voor te zorgen dat elke medewerker wordt gezien en gewaardeerd.

Informatiemanagement

Het is belangrijk dat gemeenten hun dienstverlening blijven verbeteren, vooral nu steeds meer zaken digitaal worden geregeld. Zeker voor kleinere gemeenten is het ingewikkeld om bij te blijven op alle ontwikkelingen van de informatievoorziening. Zoals bijvoorbeeld de nieuwe regels op het gebied van informatiebeveiliging. Als kleine gemeente zoeken we waar mogelijk de samenwerking met onze buurgemeenten.

Het is ook essentieel dat de overheid beslissingen baseert op betrouwbare gegevens en transparant is naar burgers toe. Dit draagt bij aan het vertrouwen in de overheid. We ontwikkelen een nieuw werkgebied (data management) waarbinnen data stewards zorgen dat nieuwe data de juiste kwaliteit meekrijgt, dat de kwaliteit van bestaande data wordt verbeterd en dat hoge kwaliteit data wordt gebruikt voor data analyse.

ICT wordt een steeds belangrijker onderdeel van het werk van alle medewerkers. Het is daarom belangrijk om een cultuur te creëren waarin medewerkers hun digitale vaardigheden kunnen verbeteren. We zorgen voor actieve training voor zowel medewerkers als managers. Medewerkers worden getraind om de benodigde digitale vaardigheden voor hun taken te verwerven (digitale volwassenheid), terwijl managers worden getraind om de vereiste inzichten als digitaal leider te verkrijgen (digitaal leiderschap).

Gemeenten en andere overheden kunnen Artificial Intelligence (AI) inzetten voor maatschappelijke vraagstukken, maar worden geconfronteerd met uitdagingen op gebieden zoals transparantie, privacy en ethiek. Taalmodellen (computerprogramma's die taal begrijpen) kunnen helpen bij tekstproductie en bijvoorbeeld meertalige dienstverlening, maar er zijn nog tekortkomingen zoals onvoldoende bescherming van gegevens en risico's op foute informatie. We ontwikkelen beleid voor het gebruik van AI en taalmodellen, waarbij transparantie en menselijke verantwoordelijkheid centraal staan.

Applicatielandschappen worden steeds complexer en zowel datagedreven werken als het gebruik van AI doen een verzwaaard beroep op de rekenkracht van systemen. We investeren in software en personeel om de veranderingen in informatiehuishouding, informatiebeveiliging en algoritmen blijvend te kunnen beheren.

Tot slot zetten we de inspanningen voor een goede basis in de informatievoorziening voort, creëren een beheerste informatiehuishouding zodat goed op alle komende ontwikkelingen kan worden ingespeeld.

Informatiebeveiliging en privacy

De wereld verandert snel en dit heeft invloed op verschillende aspecten binnen organisaties. Voor ons betekent dit dat kansen en bedreigingen voortdurend moeten worden omgezet naar plannen die inspelen op de veranderende behoeften van burgers en de samenleving, maar ook op de steeds groter wordende beveiligingsrisico's. Ons team informatiebeveiliging en privacybescherming volgt de landelijke ontwikkelingen nauwgezet, implementeert richtlijnen en treft risico gestuurd maatregelen.

De nieuwste ontwikkelingen zijn:

De Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden treedt in 2025 in werking en biedt publieke en private partijen, waaronder gemeenten, meer bevoegdheden om persoonsgegevens te delen binnen samenwerkingsverbanden, om zo criminaliteit en fraude te bestrijden.

De nieuwe Cyberbeveiligingswet legt de verantwoordelijkheid bij gemeenten om hun digitale weerbaarheid te verbeteren en cyberrisico's te beheersen. Bestuurders moeten training volgen, ernstige digitale incidenten melden en voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming blijft de juridische basis vormen voor de bescherming van persoonsgegevens in Nederland. Gemeenten moeten voldoen aan deze wetgeving bij het verzamelen, gebruiken en opslaan van persoonsgegevens en de rechten van betrokkenen waarborgen.

Wereldwijd is er in 2025 een toenemende integratie van AI-technologieën en kaders voor gegevensbescherming, wat gemeenten dwingt proactief te handelen om de privacy van inwoners te waarborgen.

Inkoop en aanbesteding

In 2026 gaan we verder met het professionaliseren van ons inkoop- en contractmanagement. De afgelopen jaren hebben we hier al belangrijke stappen in gezet, maar er is nog winst te behalen. We willen de inkoopfunctie centraler en duidelijker organiseren, zodat de rollen en verantwoordelijkheden beter zijn belegd en we met een kleiner, gespecialiseerd team meer grip krijgen op de aanbestedingen.

Ook zorgen we dat ons inkoopbeleid up-to-date blijft en dat we dit beleid in de praktijk goed naleven. Daarbij hoort een meerjarige aanbestedingskalender, gebaseerd op het contractregister en spendanalyses, zodat we vooruit kunnen plannen en beter zicht krijgen op lopende en komende aanbestedingen.

Het contractbeheer krijgt eveneens extra aandacht. We willen alle contracten centraal registreren en actief monitoren, zodat we tijdig kunnen inspelen op afloopdata en risico's. De samenwerking met SSC Ons blijft hierin belangrijk: we maken duidelijke afspraken over hun rol en ondersteuning, zodat we elkaar goed aanvullen.

Daarnaast investeren we in kennis en professionalisering van onze inkopers. Door training en een goede onboarding zorgen we dat expertise structureel aanwezig blijft binnen de organisatie. Tot slot werken we aan meer sturing en verantwoording: adviezen en signalen van de VIC en de accountant nemen we systematisch op in een verbetercyclus, zodat we blijven leren en ontwikkelen.

Zo bouwen we in 2026 verder aan een professioneel, efficiënt en toekomstbestendig inkoopproces.

Facilitaire voorzieningen bestuur en medewerkers

Voor de inwoners, medewerkers en gebruikers van het gemeentehuis is hard gewerkt aan een visie voor een Vitaal Gemeentehuis waarbij het gebouw faciliterend is aan de activiteiten in het gebouw. Hierbij is ook aandacht voor de verduurzaming van het gebouw.

Hybride werken is de norm. Vrijwel alle beroepsgroepen zijn inmiddels gewend aan (meer) thuiswerken en we verwachten dat dit ook in de toekomst een gangbare werkvorm blijft. Wij hebben inmiddels al vele van onze vergaderruimtes ingericht als hybride ruimtes en willen dat nog uitbreiden zodat wij als organisatie nog meer voorbereid zijn op de toekomst.

Daarnaast gaan we investeren in goede arbo verantwoorde werkplekken. Denk hierbij aan hoog-laag bureaus en nieuwe bureaustoelen, maar ook het inrichten van stiltewerkplekken.

Tevens is er aandacht voor de veiligheid van de medewerkers. Dragen we zorg voor goede beveiligingsinstallaties en toegangscontroles. Er zijn goede Ri&e's en een bedrijfsnoodplan opgesteld en er wordt gewerkt aan een integraal continuïteitsplan, dit ook in relatie met afdeling veiligheid, provincie en ONS.

Gemeentelijke processen en interne beheersing

De inrichting van onze gemeentelijke processen en de goede uitvoering daarvan zijn belangrijk voor de dienstverlening en de bedrijfsvoering. De processen moeten leiden tot de juiste besluiten en voldoen aan de eisen van getrouwheid en rechtmatigheid. Een goed opgezette interne controle is een belangrijke pijler in het beheer van de processen. Enerzijds voor het controleren en signaleren van tekortkomingen in de uitvoering van de taken. Anderzijds voor het bijsturen en het afleggen van verantwoording over de uitgevoerde taken.

Interne controle is een verzamelnaam voor activiteiten die horen bij het beheersen van de beleids- en bedrijfsprocessen. Deze interne beheersing (IB) bestaat uit de uitvoering van de processtappen en de zichtbare interne controle op deze uitvoering (IC). Zo wordt vastgesteld of:

- In opzet sprake is van een goede procesbeschrijving (AO);
- De processen worden uitgevoerd zoals in opzet is beschreven;
- De interne controlemaatregelen conform de vereisten worden uitgevoerd; en
- De uitkomst van het werkproces getrouw of rechtmatig is weergegeven.

Binnen een proces onderkennen wij een drietal lijnen. In schema zijn dit de volgende:

Het uitgangspunt is dat de interne beheersing door de proceseigenaar (in de eerste lijn) is geborgd en dat dit binnen het proces met ondersteuning van business control (in de tweede lijn) wordt gecheckt en ondersteunt. De derde lijn (VIC) toetst de mate waarin de organisatie 'in control' is en geeft een onafhankelijk en objectief oordeel over de AO/IB.

Het primaire doel van interne controle is om een beeld te krijgen van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Interne controle is een middel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering (continu) te monitoren, verbeteringen te signaleren en tijdig in processen bij te kunnen sturen. Bij de interne controle wordt zichtbaar vastgesteld dat processen worden beheerst, zoals dat bij de inrichting van de administratieve organisatie was beoogd. Ook wordt met de uitkomsten van interne controle aangetoond dat (wel óf niet) aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan. De conclusies van de verbijzonderde interne controle dienen als onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording, die door het college wordt afgegeven.

Rechtmatigheidsverantwoording

In 2026 biedt het college de raad een rechtmatigheidsverantwoording aan. Deze verantwoording hoort bij de jaarrekening over het jaar 2025. In de rechtmatigheidsverantwoording verklaart het college dat de verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties (wel of niet of gedeeltelijk) in overeenstemming zijn met:

- door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen
- bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

In de rechtmatigheidsverantwoording zijn drie criteria van belang:

- het begrotingscriterium (zijn de lasten binnen het totaal van de vastgestelde programmabudgetten gebleven?)
- het voorwaarden criterium (zijn de eisen en voorwaarden die worden gesteld aan financiële (beheers)handelingen toegepast?)
- het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium (is er geen sprake van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen?)

Met ingang van 2025 is de verantwoordingsgrens 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. Dat was 3% inclusief toevoegingen aan de reserves.

Voorheen was de materialiteit voor fouten 1% en voor onzekerheden 3%. Vanaf 2025 moeten de fouten en onzekerheden bij elkaar opgeteld worden en betrokken worden in de oordeelsvorming.

In de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag geeft het college een toelichting op de uitkomsten van het rechtmatigheidsonderzoek.

Paragraaf Verbonden Partijen

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten van de samenwerkingsverbanden waarin onze gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft: de verbonden partijen.

We geven inzicht in de wijze waarop deze organisaties bijdragen aan de realisatie van het in de programma's opgenomen beleid en de (financiële) risico's die dit met zich meebrengt.

De nota Verbonden Partijen vormt het gemeentelijk beleidskader voor de sturing en beheersing van de verbonden partijen. Deze is opgesteld na afstemming in regionaal verband met omliggende gemeenten. Belangrijke punten in de nota zijn:

- een afwegingskader voor het wel of niet aangaan of aanhouden van verbonden partijen
- het toedelen van taken en rollen aan het bestuur en de ambtelijke organisatie
- procedures waarmee de raad aan haar kaderstellende, controlerende en volks vertegenwoordigende rol met betrekking tot de uitvoering van werkzaamheden door verbonden partijen invulling geeft.

Opbouw

In de paragraaf verbonden partijen onderscheiden we 2 categorieën:

- Gemeenschappelijke regelingen
- Aandeelhouderschappen

Gemeenschappelijke regelingen

Een gemeenschappelijke regeling is een publiekrechtelijke overeenkomst tussen bepaalde bestuursorganen van verschillende gemeenten waarbij bepaald wordt dat bepaalde taken en bevoegdheden centraal uitgevoerd worden. Het gaat om de volgende gemeenschappelijke regelingen:

Gemeenschappelijke regelingen	
1. Veiligheidsregio IJsselland	
2. GGD IJsselland	
3. Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland	
4. Omgevingsdienst IJsselland	
5. Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel-Vechtstreek	
6. Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS	

1. Veiligheidsregio IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de burgemeester.			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ). Veiligheidsregio IJsselland richt zich op het voorkomen en bestrijden (van de gevolgen) van branden, ongevallen, rampen en crises. Dit gebeurt in het gebied van de elf, via een gemeenschappelijke regeling, aangesloten gemeenten.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 633	€ 0	€ 0

	Eigen Vermogen	€ 5.403	€ 5.702	€3.960
	Vreemd Vermogen	€ 37.475	€ 40.449	€ 38.138
	Gemeentelijke bijdrage	€ 1.806	€ 1.977	€ 2.064
Risico's inclusief genomen beheersmaatregelen VRIJ	Het maximale weerstandsvermogen en daarmee de maximale hoogte van de algemene reserve van de veiligheidsregio is vastgesteld op € 1 miljoen. Dit betekent dat er een behoorlijke buffer is bij de veiligheidsregio zelf om onvoorziene uitgaven op te vangen. Aangezien de algemene reserve momenteel € 1 miljoen bedraagt worden eventuele positieve resultaten de komende jaren via de verdeelsleutel terugbetaald aan de deelnemende gemeenten in de GR.			
Ontwikkelingen	In de Programmabegroting 2026 is door de veiligheidsregio een bezuinigingstaakstelling opgenomen van ongeveer € 900.000, omdat er door het rijk een korting van 10% van de BDUR uitkering is toegepast en dat komt neer op een bezuiniging van € 900.000. De bezuinigingstaakstelling is door de veiligheidsregio echter ingevuld met incidentele maatregelen terwijl de bezuiniging structureel van karakter is. Uw raad heeft daarom, net als 7 andere gemeenteraden uit de veiligheidsregio een zienswijze ingediend bij de Programmabegroting 2026. De zienswijzen roepen allemaal de veiligheidsregio op om voor de programmabegroting 2027 tijdig te starten met een proces om structurele bezuinigingsmaatregelen uit te werken en daar de gemeenten zodanig bij te betrekken dat er ook tijd is om zorgvuldig keuzes en risico's die daarmee samenhangen af te wegen, zodat voor 2027 en verdere jaren betere sturing op de begroting van de veiligheidsregio door gemeenten mogelijk wordt.			

2. GGD IJsselland te Zwolle

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Emmen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle.
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder. Iedere gemeente heeft 1 stem.
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	Missie GGD IJsselland: voor een gezonde samenleving GGD IJsselland werkt aan publieke gezondheid voor elf gemeenten en wil het gezicht zijn van de publieke gezondheid in de samenleving. We zetten onze expertise in en delen deze in de samenwerking met andere partijen. Alle inwoners in onze regio zijn op een eigen manier bezig met gezondheid. Dáár sluiten wij bij aan met als uitgangspunt zoveel mogelijk regie bij de inwoner. We spelen snel en flexibel in op vragen en ontwikkelingen in de samenleving en gaan daarbij actief op zoek naar kansen. In de Wet publieke gezondheid (Wpg) ligt vast dat gemeenten een GGD in stand moeten houden. Tevens is in deze wet vastgelegd welke taken de gemeenten in het kader van publieke gezondheid, veelal door de GGD, moeten laten uitvoeren. De GGD voert ook taken uit die belegd zijn in andere wetten, zoals het uitoefenen van het toezicht op de kinderopvang. Daarnaast heeft de GGD taken op basis van de Wet op de lijkbezorging, de Wet op de jeugdzorg, Wet maatschappelijk ondersteuning en de Wet veiligheidsregio's (voorbereiden op rampen). In het algemeen bestuur zijn afspraken gemaakt over de basistaken en diensten die GGD IJsselland levert en waarvoor gemeenten een gemeentelijke

	bijdrage leveren. GGD IJsselland voert ook werkzaamheden uit voor gemeenten op basis van een dienstverleningsovereenkomst (DVO) of een (structurele) subsidierelatie. De belangrijkste diensten hierin zijn de taken op het terrein van de Maatschappelijke zorg en taken die door een structurele landelijke subsidieregeling worden gefinancierd.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 975	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen	€ 3.135	€ 3.081	€ 3.801
	Vreemd Vermogen	€ 4.434	€ 3.742	€ 3.331
	Dienstverleningsovereenkomst Inwonersbijdrage excl. voorschot toezicht kinderopvang Voorschot toezicht kinderopvang Totaal incl. toezicht kinderopvang		26.812 964 27.776	
	Totale bijdrage		€ 1.347	
Risico's	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Voor 2026 is de beschikbare weerstandscapaciteit € 1.087.000 op basis van algemene reserve op peildatum 31-1-2025. Dit is exclusief het restant gereserveerde middelen voor onvoorziene kosten COVID-19. De benodigde weerstandscapaciteit is het bedrag dat we nodig hebben om alle risico's op te kunnen vangen. Op basis van het risicoprofiel 2025 is dat € 880.000. Gelet op de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit is de ratio van het weerstandsvermogen voor 2025 1,23. Dat is voldoende en daarom geen aanleiding om de benodigde weerstandscapaciteit aan te passen. De risico's, waarop deze inschatting is gebaseerd, staan hieronder in 5.2.3, waarbij de netto verwachte impact gebaseerd is op de kwantificering van risico's (peildatum: april 2025). In het risicoprofiel voor 2026 wordt geen rekening gehouden met de overgang van RSJ IJsselland naar onze organisatie. Komende maanden werken we kansen en risico's nader uit, waarna een actueel risicoprofiel RSJ als onderdeel van een meerjarenbegroting RSJ wordt opgenomen in de GGD-begroting. Wanneer besluitvorming hierover heeft plaatsgevonden, worden wijzigingen verwerkt bij de eerst volgende begrotingswijziging 2026. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de deelnemende gemeenten klein.			
Ontwikkelingen	Verder investeren in gezondheid, de verschuiving van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag, het versterken van de gezonde leefomgeving en een goede preventieve infrastructuur met een robuuste crisisorganisatie essentiële onderdelen zijn. Daarnaast wordt gewerkt aan de landelijke opgaven zoals het versterken van de pandemische paraatheid.			

3. Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland te Zwolle RSJ

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder.
Bijdragen aan gemeentelijke	De RSJ is door de 11 gemeenten gemachtigd om uitvoerende taken te verrichten en geen beleidsrijke taken. Bij de RSJ zijn de volgende activiteiten

doelstellingen	belegd: de inkoop van Jeugdhulp, het contractmanagement en contractbeheer, de monitoring van de jeugdhulp en de uitvoering van de regionale thema's. Gemeenten hebben RSJ gevraagd te onderzoeken hoe het kan bijdragen aan hun bezuinigingsopgave. De begroting biedt beperkte ruimte voor structurele kostenreductie. Veel kosten zijn autonoom en moeilijk beïnvloedbaar. Verdere personele krimp is niet wenselijk vanwege verhoogde werkdruk, risico op verloop en hogere kosten door externe inhuur.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
	Vreemd Vermogen	€ 518	€ 0	€ 0
	Gemeentelijke bijdrage	€ 78	€ 104	€ 99
Risico's	Als gemeente Zwartewaterland zijn wij voor 3,79% verantwoordelijk voor het resterende financiële risico, dit is vrij beperkt.			
Ontwikkelingen	In 2025 wordt de huidige regiovisie geëvalueerd met als doel om een nieuwe regiovisie vaststellen in 2026, samen met partners			

4. Omgevingsdienst IJsselland te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle, Provincie Overijssel en Veiligheidsregio IJsselland.			
Bestuurlijk belang	Deelname in algemeen bestuur door de wethouder			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland (hierna: OD) kenmerkt. Onafhankelijke experts van de OD wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte vat de OD samen in onze missie: Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven. De OD vormt een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen. De Omgevingsdienst IJsselland wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	191		
	Eigen Vermogen	316	316	316
	Vreemd Vermogen	1.650	1.232	1.126
	Gemeente bijdrage	1.215	885	962
	Percentage v/h totaal		5%	5%
Risico's	In 2018 heeft de OD de nota 'Weerstandsvermogen' vastgesteld. Hierin wordt vooral in gegaan op de capaciteit van het weerstandsvermogen, het risicomanagement en de risico inventarisatie. De risico's zijn samengevat in de risico-inventarisatie en worden via de risicoklasse financieel gekwantificeerd. Deze financiële vertaling vormt de basis voor de hoogte van de algemene			

	reserve. De risico-inventarisatie zoals deze nu is vastgesteld, resulteert in een benodigd weerstandsvermogen van € 313.250 en bedraagt hiermee ongeveer 3% van de begroting. Uitgaande van het aandeel van onze gemeente in deze organisatie van 5% betekent dit voor gemeente Zwartewaterland een risico van € 16.000.
Ontwikkelingen	2026 wordt een uitdagend jaar voor gemeenten vanwege beperkte financiële middelen daardoor staat de gemeentelijk bijdrage van deelnemers onder druk. Toch blijft het waarborgen van een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving essentieel. Omgevingsdienst IJsselland speelt hierin een cruciale rol en streeft naar een toekomstbestendige, robuuste organisatie Ondanks efficiëntie is het huidige budget onvoldoende om het wettelijke minimumniveaus te halen en daarmee te voldoen aan landelijke robuustheidseisen voor omgevingsdiensten. Het algemeen bestuur heeft op 19 december 2024 ingestemd met een meerjarige ontwikkelroute richting robuustheid. Deze bestaat uit het blauwe en rode spoor. Het Blauwe spoor is verwerkt in begroting 2026 is er opgericht om het toezichtcapaciteit te vergroten. Over de het rode spoor worden nog gesprekken gevoerd met het Rijk. Dit spoor richt zich op het verbeteren van, strafrechtelijke handhaving en bodemtoezicht, innovatiebudget en opleidingsbudget. Landelijke eis is dat ODIJS robuuste is per 1 april 2026. ODIJsselland acht dit niet realistisch en kiest voor een gefaseerde aanpak met als doel om robuust te zijn in 2028.

5. Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel-Vechtstreek te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doelstelling	Samenwerking gericht op het voorkomen van en de opsporing van fraude met de door de gemeenten uit te voeren sociale zekerheidsregelingen. De sociale Recherche doet onderzoek naar fraude en schrijft een advies. Het is aan het college om te bepalen wat te doen met het advies.			
Betrokkenen	8 gemeenten: Dalfsen, Dronten, Hardenberg, Hattem, Kampen, Ommen Zwartewaterland en Zwolle.			
Bestuurlijk belang	De stemverhouding in het beslissingsbevoegd forum van portefeuillehouders is bepaald op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per gemeente, met een maximum van drie stemmen. Zwartewaterland heeft één van de vijftien stemmen.			
Financieel belang	De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden per 31 december.			
Financiële ratio's	Bedragen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Gemeentelijke bijdrage	€ 26.064	€ 38.104	€ 35.515
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.			
Beleidsvoornemens	Door deelname in de verbonden partij 'Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek' wordt in regionaal verband gewerkt aan de bestrijding van sociale zekerheidsfraude en handhaving. Nadruk lag en ligt nog steeds op zichtbaarheid en dienstbaarheid en het leveren van maatwerk richting regiogemeenten, hetgeen tot nu toe geslaagd is. Prioriteit ligt bij de			

	meest schade veroorzakende typen van fraude en inspanningen plegen waar dit naar verwachting het meest oplevert (samenlevingsfraude levert het meest op voor de gemeenten). De decentralisatie van de zorg heeft ertoe geleid dat de gemeenten meer taken en verantwoordelijkheden omtrent de zorg hebben gekregen. Voor een aantal gemeenten gaan wij deze taak uitvoeren. Ook in 2025 wordt de regionale samenwerking voortgezet.
--	---

6. Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS te Zwolle				
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Betrokkenen	De gemeenten Dalfsen, Kampen, Westerveld, Zwartewaterland, Zwolle en Provincie Overijssel			
Openbaar Belang	Efficiëntere uitvoering van diensten op het gebied van personeels- en salarisadministratie, ICT en inkoop.			
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	Het Shared Service Centrum (SSC) ONS levert aan de partners dienstverlening op het gebied van ICT, Inkoop&Contractmanagement en Personeels-&Salarisadministratie. De oprichters van het Shared Service Centrum (SSC), de gemeenten Kampen en Zwolle en de provincie Overijssel, hebben bij de oprichting van het SSC ONS de ambitie uitgesproken dat zij met behoud van eigen autonomie en identiteit willen focussen op hun kerntaken, dat wil zeggen de primaire dienstverlening en daarvoor bedrijfsvoeringstaken willen concentreren in het SSC ONS. Zwartewaterland is per 1 januari 2021 toegetreden als partner in SSC ONS.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1.000	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 1.698	€ 0	€ 0
	Eigen Vermogen (excl. resultaat)	€ 2.216	€ 1.365	€ 1.900
	Vreemd Vermogen	€ 14.555	€ 3.000	€ 13.600
	Gemeentelijke bijdrage (na wijzigingen)	€ 2.261	€ 2.344	€ 2.399
Risico's	SSC Ons voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. De inmiddels zeven deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's. SSC Ons mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast.			
Ontwikkelingen	SSC Ons streeft naar hoge kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, sterk partnerschap en het zijn van een professionele en aantrekkelijke organisatie. Ons blijft inspelen op het verder ontwikkelen van de 'moderne' werkplek en datagedreven werken. Onderzocht wordt of nieuwe partners kunnen toetreden of dat uitbreiding naar andere taakvelden mogelijk is. In 2024 is de gemeente Ommen toegetreden tot de GR. Er wordt blijvend geïnvesteerd in het verhogen van de digitale weerbaarheid tegen digitale dreigingen.			

Aandeelhouderschappen

De gemeente bezit aandelen vanuit het algemeen publiek belang en het belang in verband met het uit te keren dividend dat als algemeen dekkingsmiddel in de begroting is opgenomen. Het gaat om aandelen in de hierna genoemde organisaties:

Deelnemingen in Vennootschappen	
1. N.V. Vitens	4. N.V. Rova
2. N.V. BNG	5. N.V. Rendo
3. Wadinko N.V.	6. Enexis Holding N.V.

1. N.V. Vitens te Zwolle				
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	De aandelen van Vitens zijn voor 100 procent in handen van provincies en gemeenten.			
Financieel belang	Onze gemeente bezit 38.453 aandelen. Dat is 0,66% van het aantal uitstaande aandelen.			
Doelstelling	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en voorziet de provincies Friesland, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht en een aantal gemeenten in Noord-Holland en Drenthe van lekker en betrouwbaar drinkwater. Vitens wil op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren en een hierbij behorende excellente dienstverlening waarbij de klant voorop staat. De onderneming streeft naar zo laag mogelijke drinkwatertarieven, onder voorwaarde dat aan de continuïteitsdoelstellingen wordt voldaan.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 34,5	€ 72	€ 79,2
	Eigen Vermogen	€ 713,6	€ 705,7	€ 777,7
	Vreemd Vermogen	€ 1.393,9	€ 1.452	€ 1.677
	Dividenduitk (€ 1)	€ 0	€ 0	€ 0
Risico's	Vanwege de stabiele drinkwatermarkt waarop Vitens opereert is de verwachting dat de risico's voor de aandeelhouders beperkt zijn.			
Ontwikkelingen	Vitens heeft vanaf 2020 geen dividend meer uitgekeerd. Voor de komende jaren staat het bedrijf voor een grote investeringsopgave. Verouderde waterleidingen moeten worden vervangen, productiefaciliteiten gerenoveerd en nieuwe capaciteit bijgebouwd omdat de vraag naar drinkwater stijgt.			

2. N.V. BNG te Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Betrokkenen	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.
Financieel belang	Onze gemeente bezit 23.712 aandelen BNG. Dit is 0.04% van het aantal uitstaande aandelen.
Bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De bank verstrekt kredieten tegen lage tarieven aan of onder garantie van Nederlandse overheden.

Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 294	n.n.b.	n.n.b.
	Eigen Vermogen	€ 4,800	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd Vermogen	€ 122,7	n.n.b.	n.n.b.
	Dividenduitkering (x €1)	€ 59,5	n.n.b.	n.n.b.
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. BNG Bank behoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.			
Ontwikkelingen	Er hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de belangen van aandeelhouders in BNG Bank.			

3. Wadinko te Zwolle

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Wadinko is in 1992 ontstaan vanuit de Waterleidingmaatschappij Overijssel. De gemeente is één van de 25 aandeelhouders. De overige aandeelhouders zijn 23 gemeenten en de Provincie Overijssel.			
Financieel belang	De gemeente bezit 83 van de in totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,47%).			
Programma	Het doel van Wadinko is het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid in het werkgebied met risicodragend kapitaal, kennis, managementondersteuning en netwerken. Het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in Overijssel.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 294	n.n.b.	n.n.b.
	Eigen Vermogen	€ 0,53	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd Vermogen	€ 0,38	n.n.b.	n.n.b.
	Dividenduitkering (€ 1)	€ 51.000	n.n.b.	n.n.b.
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Er wordt veelal middels participaties deelgenomen in bedrijven. Door een zorgvuldig selectiebeleid en -beheer en een verantwoorde spreiding in de participatie-portefeuille, weet de directie de risico's beperkt te houden.			
Ontwikkelingen	Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Bedrijven die willen groeien of innoveren, zich willen verzelfstandigen of opvolgingsvraagstukken hebben, kunnen bij Wadinko terecht. Op dit moment participeert Wadinko in 30 participaties.			

4. N.V. Rova Gemeenten te Zwolle

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten			
Financieel belang	De gemeente bezit 302 aandelen A. Dit is 4.29% van het uitstaande aandelenkapitaal en 222 aandelen C. (openbare ruimte)			
Programma	De Rova heeft als doel het bevorderen van en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen. Daaronder zijn begrepen: beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden (gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden). De missie van ROVA is een schone en duurzame			

	leefomgeving voor de inwoners van aandeelhoudende gemeenten.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 4,8		
	Eigen Vermogen	€ 44		
	Vreemd Vermogen	€ 67		
	Dividenduitkering (€1)	€ 100.000		
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal. Achtergestelde lening De gemeente Zwartewaterland heeft een achtergestelde lening verstrekt van € 528.000, waarover jaarlijks 8% rente wordt uitgekeerd. In het geval van faillissement van de ROVA worden de gemeenten achtergesteld. De achtergestelde gemeenten komen in de volgorde van schuldeisers dus achter de concurrente (dat wil zeggen gewone) schuldeisers, en heeft slechts voorrang ten opzichte van de aandeelhouders.			
Ontwikkelingen	De komende jaren zal N.V. ROVA Holding dividend uitkeren. Maar dit is niet het hoogste doel van de holding. In de gemeentelijke begroting is de een structurele dividenduitkering opgenomen van een € 100.000. Mocht het dividend hoger zijn dan zal dat deel ten gunste de afvalstoffenheffing worden gebracht.			

5. N.V. Rendo te Meppel

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten			
Financieel belang	De gemeente bezit 19 aandelen. Dit is 1,82% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel: • Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas en warmte. • Het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributienetten met annexen voor energie. • Het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld. • Het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	€ 8,0	€ 10,7	n.n.b.
	Eigen Vermogen	€ 80	€ 85	n.n.b.
	Vreemd Vermogen	€ 96	€ 127	n.n.b.
	Dividenduitkering (x €1)	€ 99.000	n.n.b.	n.n.b.
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal.			
Ontwikkelingen	Op dit moment is onder andere sprake van invoering van Groen Gas en slimme opnamemeters. N.V. RENDO opereert in een gereguleerde markt, onder toezicht van de Autoriteit Consumenten & Markt (ACM). Elke drie jaar stelt de ACM de maximale tarieven vast. In die periode gaan de gereguleerde tarieven in 3 stappen omlaag als gevolg van lager ingeschatte kapitaalskosten (WACC). Daarnaast zijn RENDO en Glasvezel buitenaf een samenwerking aangegaan			

	voor de aanleg van glasvezel in het buitengebied van de Kop van Overijssel.
--	---

6. Enexis N.V. te 's Hertogenbosch

Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Betrokkenen	Diverse gemeenten en provincies			
Financieel belang	De gemeente bezit 96.993 aandelen. Dit is 0,06% van het uitstaande aandelenkapitaal.			
Programma	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.			
Financiële ratio's	Bedragen x € 1 mln.	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
	Resultaat	254	n.n.b.	n.n.b.
	Eigen Vermogen	5.238	n.n.b.	n.n.b.
	Vreemd Vermogen	4.052	n.n.b.	n.n.b.
	Dividenduitkering (x €1)	31	n.n.b.	n.n.b.
Risico's	Beperkt, tot deelname aandelenkapitaal			
Ontwikkelingen	Hoofddoelen: 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten. 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Ook het Rijk heeft voert overleg met de regionale netbeheerders en hun aandeelhouders over een eventuele participatie door het Rijk. Op basis van de huidige inzichten is de prognose dat Enexis voor de middellange termijn (huidige reguleringsperiode / tot 2027) aan de vastgesteld ratio's blijft voldoen.			

Achtergestelde leningen

Een achtergestelde lening is een krediet waarbij de schuldeiser in het geval van faillissement van de schuldenaar wordt achtergesteld ten opzichte van de concurrente (gewone) schuldeisers. De achtergestelde schuldeiser heeft voorrang op aandeelhouders, vennoten of inbrengers.

Specificatie achtergestelde leningen:

(bedragen in €)

Verbonden partij	Financieel belang
ROVA	528.108

Dividendbaten

(bedragen * € 1.000)

Dividend baten	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vitens	0	0	0	0	0	0
Enexis	49	125	64	21	21	21
Rendo	90	100	90	93	93	93
Wadinko	0	52	41	52	52	52
ROVA	124	110	100	100	100	100
BNG	43	59	54	51	51	51
Totaal	306	446	349	329	329	329

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Zwartewaterland heeft op grond van de Omgevingswet de taak tot het voeren van ruimtelijk beleid. Het grond- en vastgoedbeleid dient als een belangrijk sturingsinstrument om de ruimtelijke doelstellingen van de gemeente te verwezenlijken.

Het grond- en vastgoedbeleid wordt ingezet om de ambities en doelen van de gemeente op het gebied van wonen, economie, verkeer, duurzaamheid, het sociaal domein en in toenemende mate ook de energietransitie te realiseren.

In beginsel neemt de gemeenteraad per project een besluit over de wijze waarop de geformuleerde beleidsdoelen het beste kunnen worden gerealiseerd.

De basis waarop wij ons grondbeleid vormgeven is vastgelegd in de Nota Grond- en vastgoedbeleid 2023 - 2027.

Actuele ontwikkelingen

De vraag naar woningbouw en bedrijventerreinen is nog steeds groot. De betaalbaarheid staat echter onder druk. De prijs voor grond en woningen lijkt te stabiliseren, hoewel we zolang structurele oplossingen uitblijven ook in 2025 en 2026 toch nog verder oplopende huizenprijzen zien. Het is echter de vraag in hoeverre dat door kan werken in de grondprijzen die ook de gemeente ontvangt, want de spiraal van prijsstijgingen van woningen zal ook ergens doorbroken (moeten) worden om de betaalbaarheid van woningen te realiseren. Gelukkig zien we dat inflatiecijfers weer wat lijken te normaliseren, maar nog steeds is het inflatiecijfer hoger dan het langjarig historisch gemiddelde.

Daarnaast vormt de problematiek rondom stikstof en net congestie een grote onzekere factor in de ontwikkelingen van onze grondexploitaties. De problematiek van net congestie betekent momenteel dat er geen nieuwe- en uitbreidingsaansluitingen voor elektrische energie van grootverbruikers (aansluiting groter dan 3 x 80 ampère, bijvoorbeeld bedrijven) plaatsvinden. In het onderdeel risico's in deze paragraaf en de paragraaf "risicomanagement en weerstandsvermogen" wordt zichtbaar dat de potentiële financiële risico's die zich in onze grondexploitaties voor kunnen doen als gevolg van net congestie heel groot kunnen worden. Daarom stellen wij ook voor om bij het weerstandsvermogen een buffer aan te houden om die risico's op te kunnen vangen. Wij stellen vast dat de structurele oplossingen die getroffen moeten worden voor een groot deel buiten onze directe invloedssfeer liggen en een landelijke aanpak en grote investeringen in het elektriciteitsnetwerk vragen. Al onze inspanningen zijn erop gericht om uw raad op de hoogte te houden van de actualiteit en de risico's bij investeringsbeslissingen zo beperkt mogelijk te houden.

Met het periodiek uitvoeren van onderzoeken naar woonbehoefte en behoefte aan bedrijventerreinlocaties zorgen we er de komende jaren voor dat onze grondexploitaties gebaseerd blijven op reële en actuele vraag en aanbodcijfers en dat de te verwachten planresultaten zowel voor opbrengsten als kosten, marktconform zijn.

Voor woningbouw zijn in Hasselt en Genemuiden momenteel voldoende mogelijkheden voorhanden. We blijven ons in zetten voor voldoende ontwikkelingsruimte Zwartsluis.

De methodiek van indeling gebiedsontwikkelingen

Conform de bepalingen uit de Nota Grond- en vastgoedbeleid zijn alle ruimtelijke projecten, gebaseerd op het planstadium waarin ze zich bevinden, onderverdeeld in uitvoeringsprojecten, ontwikkelingsprojecten en toekomstige ruimtelijke opgaven.

Uitvoeringsproject	Is een gebiedsontwikkeling waarvan het Definitieve Ontwerp (DO) en de grondexploitatie of een krediet zijn vastgesteld door de gemeenteraad.
--------------------	--

Ontwikkelingsproject	Betreft een project dat zich in de zogenaamde "Ontwerpfase" bevindt en formele grondexploitatie is vastgesteld.
Toekomstige ruimtelijke opgave	Dit is een project dat zich nog globaal in de fase van een haalbaarheidsonderzoek bevindt.

Uitvoeringsprojecten

Hasselt om de Weede

Voor de Kerklocatie is een bouwplan zg. 'de Parkwachter' ontwikkeld. Het betreft een appartementencomplex. Naar aanleiding van een Raad van State procedure is dit een vertraagd deelproject uit de fase 1A. Ondertussen is de Parkwachter gebouwd, opgeleverd en ingericht. Alle appartementen zijn verkocht én bewoond.

Voor fase 1B is een stedenbouwkundig plan en omgevingsplan ontwikkeld en vastgesteld. In 2023 is fase 1B bouwrijp gemaakt aansluitend is de kavel verkoop deels gestart. Naast particuliere kavels zijn er ook projectmatige velden uitgegeven. In het kader van de landelijke en provinciale ontwikkelingen van het stikstofbeleid worden er nu geen kavels uitgegeven. In februari 2026 hopen wij van de provincie meer duidelijkheid te krijgen en wordt de verkoop weer opgestart. De lopende velden en kavels worden afgerond. Dit betekent dat bijna het gehele westelijke deel gereed gemaakt wordt.

Voor de invulling van de boerderijlocatie is naast het omgevingsplan dat in 2022 al is vastgesteld ook een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Deze wordt in het najaar van 2025 aan de gemeenteraad voor vaststelling voorgelegd. Aansluitend wordt een verkoopstrategie bepaald en wordt de uitgifte gedaan als er meer duidelijkheid is over het provinciale stikstofbeleid.

Heel Hasselt om de Weede betreft één grondexploitatie die zeer lang loopt (gestart 2006/2007) waarvan de geprognosticeerde looptijd van het huidige exploitatiegebied nog doorloopt tot circa 2030.

De ontwikkeling en het verwachte resultaat van de grondexploitatie zie je door de jaren heen meebewegen op macro-economische ontwikkelingen in de woningmarkt en de bijbehorende gevolgen voor afzetsnelheid van kavels, kostenontwikkeling (inflatie, rente) en ontwikkelingen in grondprijzen (forse prijsstijgingen in de afgelopen jaren naar nu een periode van in ieder geval afvlakking/stabilisering van grondprijzen en vraagstukken over betaalbaarheid van woningen in algemeenheid en zeker voor doelgroepen (sociale huur, starters, levensloopbestendig bouwen, trend van meer eenpersoonshuishoudens). Hierdoor ontstaat een door de jaren heen een wisselend beeld van verwachte resultaten van deze grondexploitatie.

Ten opzichte van de actualisatie van vorig jaar zijn de verwachtingen op basis van deze actualisatie weer wat positiever, maar dat kan door diverse (externe) factoren ook vrij gemakkelijk ook weer anders uitpakken in de toekomst. Uiteraard zijn alle inspanningen er op gericht om binnen de doelstellingen en opgaven op het gebied van wonen en ruimtelijke kwaliteit bij de vraag uit de samenleving passend woningaanbod te leveren en daarbij ook een zo goed mogelijk financieel resultaat te bereiken.

Burgemeester Malcorpslaan 99 Hasselt (Trekschuit)

Op de vm. basisschoollocatie de Trekschuit aan de Burg. Malcorpslaan in Hasselt wordt door Koraal Vastgoed een woningbouwplan ontwikkeld. Op de locatie komen woningen voor senioren en/of starters en sociale huurappartementen voor cliënten van JP van den Bent Stichting. In deze huurappartementen kunnen de cliënten begeleid wonen. Na een aantal participatie momenten is het omgevingsplan gemaakt dat onherroepelijk is. In de zomer van 2025 is de omgevingsvergunning aangevraagd. Na het onherroepelijk worden van de nog af te geven omgevingsvergunning zal overgegaan worden tot de sloop van de vm. school en kan de bouw starten.

Zevenhont Oost

In 2025 is het grootste deel van het bedrijventerrein Zevenhont verkocht en overgedragen. Ook de waterretentie en de groenstrook is ingericht. In 2026 zullen de beide aansluitingen op de Sisalstraat hun definitieve vorm en inrichting krijgen.

Er zijn nog 3 kleine kavels op het terrein beschikbaar. Deze zullen waarschijnlijk in 2026 worden verkocht. Hiervoor is inmiddels een wachtlijst ingericht.

Project Binnenveld

Het bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan met bijbehorende ruimtelijke onderlegger van woningtypen, - aantallen en parkeren zijn medio 2024 vastgesteld en zonder bezwaren onherroepelijk geworden.

In het voorjaar van 2025 zijn onderzoeken gestart voor de vervolgfase; het bouwrijp maken van het gehele perceel. Onduidelijkheden in (toekomstige) wet- en regelgeving van stikstof, zijn voor deze ontwikkeling nabij Natura2000 gebieden, aanleiding geweest om extra onderzoeken uit te laten voeren.

De uitkomst van dit nader onderzoek is als volgt: de geplande tijdelijke werkzaamheden zullen voor de betreffende Natura 2000-gebieden (*Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht* en *De Wieden*) geen significant negatieve gevolgen hebben.

Het verder uitwerken van het bouwrijp maken kan weer worden opgestart. Na controle en goedkeuring kan de aanbestedingsprocedure starten. Naar verwachting zouden de werkzaamheden begin 2026 kunnen aanvangen.

Al langere tijd worden er gesprekken gevoerd met initiatieven voor de ontwikkeling van woningbouw binnen dit gebied, op basis van de ruimtelijke onderlegger. Het zorginitiatief en één van de twee CPO's.

In overleg met de beoogd initiatiefnemer op de zorgkavel is het ontwerpbestemmingsplan op enkele onderdelen aangepast zodat een gewenst bouwvolume op de kavel mogelijk is. Het betreft een gedeeltelijke verhoging en uitbreiding van het plan aan de zuidzijde.

Met de bewoners van de Prins Clausstraat is hierover overleg gepleegd. In het najaar van 2025 zal vervolg gegeven worden aan de verkoop van de gronden waarna in ieder geval de initiatiefnemer van het zorgkavel zijn traject kan starten voor de aanvraag omgevingsvergunning.

Het initiatief van het CPO staat nog aan de start van hun plannen en ideeën, maar zullen ook dit najaar verder vormgegeven worden.

Met het bedrijf Roger is in 2024 overeengekomen dat zij ondersteuning zullen bieden bij het aanbestedingsproces van de verkoop van de 3 seniorenappartementen en 2 startersappartementen en de rug-aan-rug woningen binnen het project.

De vrije kavels en beide CPO's zal een eigen marktstrategie voor bepaald worden. Naar verwachting zal dit in 2026 verder uitgewerkt worden.

Ontwikkelingsprojecten/Uitvoeringsprojecten door derden

Project Tag West

Op dit moment worden een groot deel van de kavels aan de Tagweg verkocht. Ook de eerste kavels aan de Elzenkamer zijn inmiddels verkocht. Verwacht wordt dat in 2026 de Elzenkamer verder wordt ingericht.

Daarnaast zal een aanvang worden gemaakt met het ontwerp en de realisatie van de drie nog te realiseren bruggen. Medio 2026 wordt ook gestart met het ontwerp van de parkkamer. In het najaar van 2026 zal het participatieproces met de omgeving starten voor de inrichting van de parkkamer. De definitieve inrichting is voorzien in 2027.

Project Overwaters

Als gevolg van de stikstofproblematiek voorzien wij, als gevolg van een gebrek aan beleid bij de hogere overheden, voor 2026 geen ontwikkelingen.

Project Zevenhont-midden

Project Zevenhont Midden is afgerond. De wegen en het waterrentiegebied zijn overgedragen.

Project Bodewes

De parallelweg is afgerond en overgedragen aan de gemeente.

Project Westeinde 13a en 15 Zwartsluis Roskam en Klaver

In 2026 wordt het appartementengebouw opgeleverd. Als het appartementengebouw en alle woningen zijn gerealiseerd, zal het openbaar gebied worden ingericht en overgedragen aan de gemeente.

Voormalig terrein Aalvanger in Hasselt

Op de vm. boerderijlocatie aan het Schrijversweg je in Hasselt, 'Boerderij Aalvanger' heeft de eigenaar van de grond projectontwikkeling Heutink een plan geschetst. Met in achtneming van de aandachtspunten op deze historische locatie is gewerkt aan de uitwerking van een gevarieerd woningbouwprogramma dat voorziet in grondgebonden woningen en appartementen. Dit ontwerp is als principe verzoek bij de gemeente neergelegd. Dit principe verzoek is neergelegd voor bespreking op de regionale omgevingstafel. Hieruit is voorafgaand aan het overleg naar voren gekomen dat het waterschap heeft moeten constateren dat er structureel sprake is van overstroming van een groot deel van het gebied en dat daar bebouwing niet mogelijk maakt. Ophogen is niet toegestaan, compenseren lijkt moeilijk. Deze constatering is gedeeld met de ontwikkelaar. De ontwikkelaar beraadt zich op mogelijke oplossingen.

Westererf Kamperzeedijk

De locatie Westererf is aangekocht door Koraal Vastgoed in Genemuiden. De bedoeling is om de voormalige aannemers-locatie te transformeren naar een woningbouwlocatie die onder andere voorziet in de behoefte van de bewoners aan de Kamperzeedijk. In 2024 heeft de gemeente en de ontwikkelaar een intentieovereenkomst ondertekend. In 2025 worden de plannen verder uitgewerkt waarbij opgemerkt wordt dat er aandacht is voor de wensen van de bewoners van de Kamperzeedijk.

Mulertstraat Hasselt

In de voormalige kleuterschool aan de Mulertstraat was jaren 'In balans' gevestigd. Na overname en aansluitend de verhuizing van In Balans is de locatie, zoals deze er bij lag, aan Wetland Wonen aangeboden. Wetland Wonen is voornemens om op deze plek een aantal sociale grondgebonden huurwoningen en een aantal gestapelde woningen te realiseren. Voor de planvorming wordt participatie toegepast. Ondertussen heeft Wetland, conform de afspraken, het pand gesloopt.

Toekomstige ruimtelijke opgaven

Gronden voor toekomstige ontwikkeling (voormalige NIEGG)

De commissie BBV heeft de verslaggevingsregels grondexploitatie in het BBV met ingang van 1 januari 2016 herzien. De categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden), bedoeld voor strategische grondposities is daarmee vervallen. De gronden zijn met ingang van de jaarrekening 2016 opgenomen onder de materiële vaste activa (MVA).

Per 1 januari 2023 heeft gemeente Zwartewaterland in Genemuiden nog grondposities op het Binnenveld. In Hasselt is nog een grondpositie op de locatie Diamanten Bolwerk die momenteel als stadscamping ingericht is.

Samenvatting resultaten projecten

Project	verwachte einddatum	Kosten	Opbrengsten	Verwacht resultaat op eindwaarde
<i>Uitvoeringsprojecten gemeente</i>				
Binnenveld	2030	9.090.008	11.112.150	1.008.000
Hasselt Om de Weede	2031	10.802.518	18.004.946	2.215.000
Zevenhont Oost	2027	9.546.523	23.100.210	6.024.000
Totaal		37.875.814	58.920.940	7.755.300

Risico's / voorzieningen

Risico's en weerstandsvermogen

In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze risico's in de grondexploitaties worden bepaald. Bij de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties worden drie scenario's (basisberekening grondexploitatie, midden scenario en worst case scenario) doorgerekend op basis van de specifieke risico's in de desbetreffende grondexploitatie. Tevens wordt op basis van risico-inschatting bepaald welk van de scenario's wordt gehanteerd voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. Daar waar de risico-inschatting leidt tot het aanhouden van weerstandsvermogen is dat onderstaand weergegeven:

Exploitatie (Bedragen in € 1.000)	Inschatting risico t.b.v. risicoreserve	Risicobedrag	Voorziening	Risicobedrag na Voorziening
Binnenveld	middenscenario plus	778.000	0	778.000
Om de Weede	middenscenario plus	39.000	0	39.000
Zevenhont	middenscenario plus	0	0	0
		817.000		817.000

Toelichting

Momenteel zijn 3 grondexploitaties in uitvoering. Dit betreft de grondexploitaties Hasselt om de Weede, Binnenveld (woningbouw) en Zevenhont Oost (uitbreiding industrieterrein).

Voor de grondexploitaties Kranerweerd geldt dat we een voorziening voor nog te maken kosten naar een actuele raming hebben opgenomen. Deze kosten kunnen betrouwbaar worden ingeschat en vormen derhalve geen risico waarvoor weerstandsvermogen in de reserve grondexploitatie zou moeten worden aangehouden.

Voor de 3 actieve grondexploitaties die nog in ontwikkeling zijn, hanteren wij het middenplus scenario als het relevante scenario waarvoor weerstandsvermogen aangehouden moet worden voor risico's in de grondexploitatie. In voorgaande jaren zijn per grondexploitatie steeds 3 risicoscenario's in beeld gebracht. Gezien de acute problematiek van netcongestie en na de uitspraken van de rechtbank in december 2024 aangaande stikstofuitstoot in de omgeving van natura2000 gebieden ook de problematiek van stikstof bij de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen en de potentieel grote financiële risico's die daarmee gemoeid zijn voor onze grondexploitaties hebben wij de afgelopen 2 jaren gemeend daar een extra risicoscenario aan toe te voegen dat we "middenscenario plus" hebben genoemd en dat we ook bij al onze grondexploitaties willen hanteren als risicoscenario om ons weerstandsvermogen op te baseren.

Bij de jaarrekening 2024 heeft uw raad het besluit genomen om een weerstandsratio van 1 aan te houden voor het weerstandsvermogen. Dat betekent dat het berekende risicobedrag van € 817.000 wordt aangehouden als weerstandsvermogen voor de grondexploitatie.

Paragraaf Wet open overheid

Inleiding

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

De Woo regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken, en daarmee vertrouwen van onze inwoners in de overheid te vergroten.

De drie pijlers waarop de Woo rust zijn: passieve openbaarmaking (voorheen het Wob-verzoek), de actieve openbaarmaking en het op orde brengen van de informatiehuishouding.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) verplicht overheden om transparanter te werken en overheidsinformatie actief openbaar te maken.

De Woo kent drie doelstellingen:

1. Actieve openbaarmaking. Hieronder valt het actief openbaar maken van informatie, opgedeeld in elf informatiecategorieën. Deze zijn verplicht gefaseerd openbaar te maken via een landelijke voorziening (Woo-index). Daarnaast bevat de Woo een inspanningsverplichting om meer openbaar te maken dan de verplichte categorieën.
2. Passieve openbaarmaking. De Woo volgt de Wob op en daarmee is de reactietermijn op Woo-verzoeken verkort en ook de regels en onderbouwing voor het 'weglakken' van informatie.
3. Duurzame informatiehuishouding. Overheidsorganisaties dragen de zorgplicht om maatregelen te treffen voor het duurzaam toegankelijk maken van digitale documenten en het daarmee verbeteren van hun informatiehuishouding.

Gemeente Zwartewaterland voldoet aan de eisen van passieve openbaarmaking zoals vastgelegd in de Wet open overheid (Woo). Zij heeft een onderzoeksbureau gevraagd te adviseren over de organisatie en implementatie van de actieve openbaarmaking.

In juni jl. is het betreffende adviesrapport met de gemeente gedeeld, bestaande uit de resultaten van een uitgevoerde impactanalyse die de huidige situatie en toekomstige verplichtingen van de gemeente Zwartewaterland in beeld heeft gebracht, de resultaten van een uitgevoerde bewustwordingsscan die inzicht heeft gegeven in de kennis en houding van medewerkers en leidinggevenden ten aanzien van de Woo en informatiebeheer en een implementatieplan met richtlijnen voor verdere invoering van de Woo.

Het publiceren van overheidsinformatie uit eigen beweging, is een nieuwe doelstelling van de Woo (veel meer dan de Wob verplicht de Woo tot het actief openbaar maken van documenten). De gemeente publiceert al informatie (bijvoorbeeld de jaarplannen of de vergaderstukken voor de gemeenteraad), maar sommige informatie onder de Woo is nieuw om te publiceren. Inmiddels moeten zeventien informatiecategorieën actief openbaar worden gemaakt.

In haar impactanalyse heeft het onderzoeksbureau in beeld gebracht hoe gemeente Zwartewaterland ervoor staat per informatiecategorie:

- Organisatiegegevens en bereikbaarheidsgegevens
Bereikbaarheidsgegevens zullen logischerwijs nauwelijks wijzigen, tenzij de organisatie een ander gebouw betreft of er een e-mailadres wijzigt. Organisatiegegevens zijn afkomstig uit de databank VNG Ledengegevens. Deze gegevens moeten door de gemeente in de databank van

de VNG actueel worden gehouden.

- Wetten en algemene verbindende voorschriften
Wetten zijn niet van toepassing op de gemeente. Algemeen verbindende voorschriften (AVV) wel. AVV's treden pas in werking als ze op de juiste manier zijn gepubliceerd. Een wet is bijvoorbeeld pas van kracht als deze wordt gepubliceerd in het Staatsblad. AVV's van de gemeente zijn van kracht als ze zijn gepubliceerd in het Gemeenteblad. Sinds de invoering van de Wet elektronische publicaties (Wep) in 2021 zijn gemeenten verplicht AVV's digitaal te publiceren in het Gemeenteblad op officiëlebevestigingen.nl.
- Woo-verzoeken en -besluiten
Tips die het bureau de gemeente meegeeft betreffen investeren in heldere uniforme instructies en procesafspraken rondom de afhandeling van Woo-verzoeken, wegnemen van de kwetsbaarheid c.q. borgen van de continuïteit door het proces door meer dan één medewerker te laten uitvoeren en een goed werkende zoekfunctionaliteit.
- Vergaderstukken decentrale overheden en ingekomen stukken
Hoewel alle relevante stukken worden gepubliceerd, is het publicatieproces nu nog arbeidsintensief en nog deels handmatig. Ook worden er veel verschillende systemen gebruikt. Er is behoefte aan automatisering en digitalisering, zoals digitale ondertekening en automatische overname vanuit iBabs of het toekomstige zaakstelsel.
- Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges
De openbare besluitenlijst wordt na de collegevergadering gepubliceerd op de website. De voorlopige agenda wordt nu nog niet gepubliceerd.
- Adviezen van adviescolleges
Binnen de gemeente Zwartewaterland zijn twee adviescommissies actief, de adviesraad Sociaal Domein en de adviescommissie Omgeving (erfgoed en welstand). De door hen uitgebrachte adviezen worden nog niet op de gemeentelijke website gepubliceerd.
- Jaarplannen en jaarverslagen
De gemeente Zwartewaterland publiceert de kadernota, begroting, najaarsnota, zomernota en jaarverantwoording via een planning & control portaal.
- Convenanten
Bij de informatiecategorie 'convenanten' gaat het om een schriftelijke set van afspraken tussen één of meerdere partijen. Het doel van de afspraken is het voorbereiden of realiseren van beleid of het uitvoeren van een overheidsstaak.
Binnen de gemeente Zwartewaterland is er geen centrale plek waar convenanten of overeenkomsten gecontroleerd worden. Vakafdelingen beschikken zelf over eigen juristen die betrokken zijn bij de beoordeling van juridische vraagstukken. Het is verstandig om een groep of laag in de organisatie aan te wijzen die signaleert dat er een convenant is opgesteld en deze mogelijk onder de Woo gepubliceerd moet worden.
- Onderzoeksrapporten
Onderzoeksrapporten worden nog niet gepubliceerd. Wel blijkt in de praktijk dat een opgesteld onderzoeksrapport bijna altijd langs het college gaat, ter kennisneming of voor vaststelling. Daarmee is het onderzoek zelf niet openbaar op de website, maar is het wel benoemd op de agenda. Wanneer het onderzoek ook langs de raad gaat, wordt het onderzoek wel openbaar (tenzij er een geheimhoudingsplicht is).
- Klachtoordelen
Klachten kunnen bij de gemeente Zwartewaterland worden ingediend via de website, per post of telefonisch. In alle gevallen wordt (automatisch) een zaak aangemaakt. Wanneer er een formele klachtenprocedure wordt gestart, wordt de behandeling hiervan opgepakt door een juridisch adviseur (tevens Woo-coördinator en secretaris van de bezwaarschriftencommissie).

Formele klachtoordelen worden gepubliceerd conform een uitspraak van het college. Deze worden opgenomen in het jaarlijkse jaarverslag, dat door het college wordt vastgesteld en openbaar beschikbaar wordt gesteld.

- Beschikkingen
Beschikkingen worden afgehandeld en gepubliceerd op DROP. Alles wat op DROP wordt gepubliceerd, is te lezen op officielebekendmakingen.nl. Dit gebeurt omdat dit verplicht is op basis van andere wetgeving (op basis van de Omgevingswet, de Wet elektronische publicaties etc.).

Gemeente Zwartewaterland gaat aan de hand van het meegeleverde implementatieplan met de adviezen uit het onderzoeksrapport aan de slag. De implementatie van de Woo heeft duidelijke raakvlakken met bredere ontwikkelingen in de digitale informatievoorziening van de gemeente Zwartewaterland, zoals het nieuwe zaakstelsel en de gemeentelijke website.

Financiën

Balansprognose

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stellen we voor de programmabegroting een meerjarige geprognosticeerde balans op, die aansluit op de laatst vastgestelde jaarrekening. Deze meerjarige balansprognose laat met name het verloop zien van de investeringen, de aangetrokken geldleningen en de mutaties in de reserves en voorzieningen. We houden dus rekening met de geplande investeringen en de verwachte financieringsbehoefte voor de komende jaren. Verder maken we een ruwe schatting van de overlopende passiva en de vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar.

Meerjarenbalans

Bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Activa						
<u>Vaste activa</u>						
Immateriële vaste activa	464	447	429	412	396	383
Materiële vaste activa	79.160	88.525	93.852	95.610	96.543	98.191
Financiële vaste activa	3.959	3.938	3.920	3.904	3.890	3.878
Totaal vaste activa	83.584	92.910	98.202	99.926	100.829	102.453
<u>Vlottende activa</u>						
Voorraden	16.640	3.407	5.937	4.282	-361	-2.319
Uitzettingen	13.596	12.292	12.292	12.292	12.292	12.292
Liquide middelen	1.032	854	0	0	0	0
Overlopende activa	4.729	4.729	4.729	4.729	4.729	4.729
Totaal vlottende activa	35.997	21.283	22.958	21.304	16.661	14.703
Totaal activa	119.581	114.193	121.160	121.230	117.489	117.156
Passiva						
<u>Vaste passiva</u>						
Reserves	50.209	50.129	49.691	48.985	48.871	48.162
Resultaat boekjaar	2.586	957	-133	135	-461	966
Voorzieningen	4.130	3.555	3.378	3.228	3.085	3.205
Vaste schuld	47.353	44.249	44.986	45.625	42.681	41.462
Totaal vaste passiva	104.278	98.890	97.923	97.973	94.177	93.795
<u>Vlottende passiva</u>						
Vlottende schuld	5.156	5.156	13.090	13.110	13.165	13.213
Overlopende passiva	10.147	10.147	10.147	10.147	10.147	10.147
Totaal vlottende passiva	15.302	15.302	23.237	23.257	23.312	23.360
Totaal passiva	119.581	114.193	121.160	121.230	117.489	117.155

Waarderingsgrondslagen

De programmabegroting is opgesteld conform de voorschriften van het BBV. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa kunnen worden ingedeeld in activa met een meerjarig economisch nut en activa in de openbare ruimte met uitsluitend een meerjarig maatschappelijk nut. Activa met een economisch nut zijn activa die kunnen bijdragen aan het genereren van middelen en/of die verhandelbaar zijn.

Materiële vaste activa met een meerjarig economisch nut

De materiële vaste activa met een meerjarig economisch nut zijn opgenomen tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kostprijs verminderd met de reeds verstreken afschrijvingstermijnen. De verkrijgingsprijs of historische kostprijs wordt volgens de uitgangspunten van het BBV bruto geactiveerd. Dat betekent, dat verkregen subsidies, bijdragen of onttrekkingen uit reserves in mindering worden gebracht op de bruto-investering. Activa met een meerjarig economisch nut komen niet in aanmerking voor extra afschrijving.

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijk nut

De materiële vaste activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden geactiveerd. Waardering vindt plaats tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kostprijs verminderd met de reeds verstreken afschrijvingstermijnen. Het verdient de voorkeur activa met een maatschappelijk nut niet te activeren. Indien deze activa wel worden geactiveerd, mogen de reserves erop in mindering worden gebracht en mag er op deze activa extra worden afgeschreven. Activering vindt plaats tegen de netto verkrijgingsprijs of historische kostprijs.

Wijze van afschrijven

De wijze van afschrijven is vastgelegd in artikel 10 van de financiële verordening (verordening artikel 212 van de gemeentewet en is bekrachtigd in de 'Nota waarden, activeren en afschrijven Gemeente Zwartewaterland 2012'. De afschrijving wordt berekend op basis van de verwachte gebruiksduur en start in het jaar na ingebruikname van het actief.

Conform de nota waarden, activeren en afschrijven worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

<i>Omschrijving</i>	<i>aantal jaar</i>
<i>3.1 Gronden en terreinen (economisch nut)</i>	
3.1.1 Gronden en terreinen	0
<i>3.2 Woonruimten (economisch nut)</i>	
3.2.1 Woonruimten	40
<i>3.3 Gebouwen (economisch nut)</i>	
3.3.1 Gebouwen (waaronder onderwijsgebouwen)	40
3.3.2 Nieuwbouw semi-permanent	15
3.3.3 Bouwkundige aanpassingen / renovaties	25
3.3.4 Inrichtingskosten (onder meer onderwijsaccommodaties)	10
3.3.5 Sportvoorzieningen (nieuwbouw)	40
<i>3.4 Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken (economisch nut)</i>	
3.4.1 Riolering – vrijval riolering	40
3.4.2 Riolering – gemalen bouwkundig gedeelte	40
3.4.3 Riolering – gemalen mechanisch / elektrisch gedeelte	15
3.4.4 Riolering – persleidingen	40
3.4.5 Riolering – mechanische riolering, bouwkundig	40

3.4.6 Riolering – mechanische riolering, mechanisch / elektrisch gedeelte	15
3.4.7 Riolering – milieumaatregelen	40
3.4.8 Riolering – meetinstrumenten	5
3.4.9 Begraafplaatsen: aanleg (inclusief uitbreiding)	50
3.4.10 Begraafplaatsen: aanleg urnenmuur	15
3.4.11 Begraafplaatsen: herinrichting	15
3.4.12 Sportaccommodaties: renovatie van velden incl. bijbehorende investeringen	10
 <i>3.5 Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (maatschappelijk nut)</i>	
3.5.1 Wegen: aanleg wegen, fietspaden, reconstructie, renovatie	25
3.5.2 Verkeersmeubilair:abri's en plattegrondkasten	5
3.5.3 Watergangen: beschoeiingen en watergangen	15
3.5.4 Bruggen (beton/staal)	40
3.5.5 Bruggen (hout)	20
3.5.6 Kunstwerken	40
 <i>3.6 Vervoersmiddelen (economisch nut)</i>	
3.6.1 Voertuigen	7
3.6.2 Vrachtwagens	8
3.6.3 Hoogwerkers	7
3.6.4 Tractoren	8
3.6.5 Aanhangwagens	10
3.6.6 Zoutstrooiers	10
3.6.7 Sneeuwplougen	15
3.6.8 Schaftwagen	10
 <i>3.7 Machines, apparaten en installaties (economisch nut)</i>	
3.7.1 Gereedschap / investeringen gemeentewerken:	
- werktuigen	5
- trilplaten	10
3.7.2 Investeringsbegraafplaatsen (o.a. grafdelver)	10
3.7.3 Brandbeveiligingsinstallatie	15
3.7.4 CV- en warmwaterinstallatie	10
3.7.5 Elektronische beveiligingsinstallatie	10
3.7.6 Liftinstallatie	20
3.7.7 Luchtbehandelingsinstallatie (airco)	10
3.7.8 Automatisering (hardware)	5
3.7.9 Huishoudelijke apparatuur	6
3.7.10 Overige elektrische installaties	10
3.7.11 Parkeerautomaten en meters	10
 <i>3.8 Machines, apparaten en installaties (maatschappelijk nut)</i>	
3.8.1 Openbare verlichting:	
- masten	40
- armaturen	20
3.8.2 Verkeerslichtinstallaties	15
 <i>3.9 Overige materiële vaste activa (economisch nut)</i>	
3.9.1 Software	5
3.9.2 Gebruiksrechten (licenties) voor onbepaalde duur	5
3.9.3 Inventaris / meubilair	10
3.9.4 Speeltoestellen/-voorzieningen	15

Flottende activa en passiva

De vorderingen en schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen nominale waarde, met uitzondering van de voorzieningen wachtgelden personeel en voorzieningen inzake grondexploitaties. Deze worden gevormd tegen de netto contante waarde.

Waarborgsommen

Conform het BBV zijn waarborgsommen opgenomen onder langlopende schulden.

EMU saldo

Onze financiële positie wordt bepaald door solvabiliteitsratio, verhoudingsindex schuldpositie, weerstandsratio en EMU-saldo/referentiewaarde. De solvabiliteitsratio, de schuldpositie en weerstandsratio worden toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen.

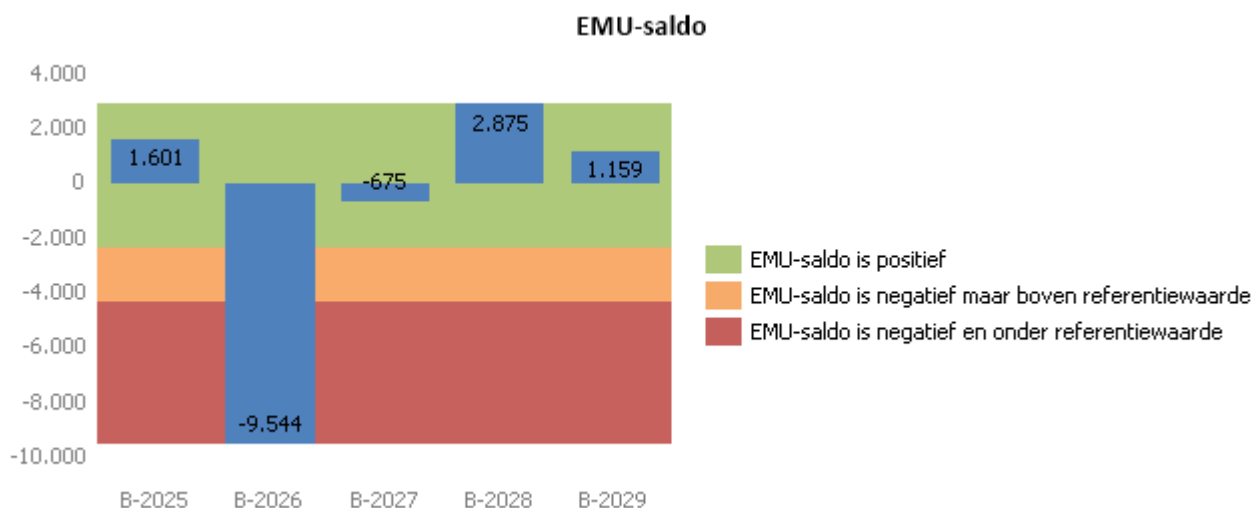
EMU-saldo

Binnen de Europese Unie zijn het EMU-saldo en de EMU-schuld de belangrijkste indicatoren voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Het saldo bestaat niet alleen uit een begrotingstekort of –overschot van het Rijk; ook gemeenten, provincies, waterschappen en WGR-plus regio's dragen aan in het EMU-saldo en de EMU-schuld. Het EMU-saldo wijkt af van het begrip begrotingssaldo waar lokale overheden mee werken. Een belangrijk verschil is dat het begrotingssaldo van het Rijk op kasbasis wordt gemeten en van de lokale overheden op baten- en lastenbasis.

Berekening EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

EMU-saldo			Begroting				
			2025	2026	2027	2028	2029
1	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	-1.709	-1.528	-438	-709	718
2	(-)	Mutatie (im)materiële vaste activa	9.347	5.310	1.740	916	1.636
3	(+)	Mutatie voorzieningen	-575	-177	-150	-143	120
4	(-)	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-13.233	2.530	-1.654	-4.643	-1.958
5	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			1.601	-9.544	-675	2.875	1.159

Conclusie

In het bestuurlijk overleg van 23 mei 2018 is overeenstemming bereikt tussen het Rijk en de koepelorganisaties van de decentrale overheden VNG, IPO en UvW over het gezamenlijke aandeel van de decentrale overheden in het EMU-tekort. Daarbij hebben de decentrale overheden onderling een verdeling voorgesteld van hun afzonderlijke aandelen in het EMU-tekort (de individuele EMU-referentiewaarde).

Een individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De gezamenlijke tekortnorm voor de decentrale overheden voor 2020 bedraagt 0,4% en is verdeeld over gemeenten (0,27%), provincies (0,08) en waterschappen (0,05%).

Voor de gemeente Zwartewaterland is de referentiewaarde vastgesteld op € -3.904.000. Uit de tabel blijkt dat deze norm in 2026, dit is het gevolg van de voorgenomen en doorgeschoven investeringen in grondexploitaties, onderwijshuisvesting en civiel technische werken.

Mede omdat alle gemeenten flinke schommelingen kennen in de investeringen zijn er geen sancties afgesproken voor afwijkingen. Landelijk wordt gekeken naar het geheel van de gemeenten waarbij de schommelingen mogelijk tegen elkaar wegvallen.

Reserves

Inleiding

In overeenstemming met het BBV nemen we in de begroting het verloop van de reserves op. De reserves bestaan uit algemene reserves en bestemmingsreserves. De algemene reserves zijn alle reserves, niet zijnde bestemmingsreserves, die bedoeld zijn als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Bestemmingsreserves zijn reserves waar de gemeenteraad een bepaalde bestemming aan heeft gegeven. Het is aan de raad om de voorwaarden rondom de besteding van een bestemmingsreserve te bepalen. In het algemeen geldt dat de stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vooraf door de raad worden goedgekeurd.

Overzicht reserves

Conform artikel 20 van het BBV wordt hieronder het verloop van de reserves opgenomen:

bedragen x €1.000

Reserves	2024	Begroting ultimo 2025	Begroting ultimo 2026	Begroting ultimo 2027	Begroting ultimo 2028	Begroting ultimo 2029
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo te bestemmen		2.586	957	-133	135	-461
Totaal Rekeningsaldo	-	2.586	-133	-133	135	-461
Algemene Reserve						
Vrije algemene reserve	30.293	29.727	28.841	28.841	28.841	28.841
Gebonden algemene reserve	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800
Vrije reserve grondexploitatie	2.244	2.032	1.947	1.839	1.731	1.622
Gebonden reserve grondexploitatie	817	817	817	817	817	817
Totaal Algemene Reserves	35.154	34.376	33.405	33.297	33.189	33.080
Bestemmingsreserves						
Resultaatbestemming	300	93	93	93	93	93
Erfgoedbeleid	39	39	39	39	39	39
Sociaal Domein	1.863	1.512	1.412	1.312	1.312	1.312
Vluchtelingen	6.478	9.105	9.105	9.105	9.105	9.105
Onderhoud gemeentelijke gebouwen MJOP	365	320	276	231	187	142
Afstoten gemeentelijke gebouwen	959	1.059	1.059	1.059	1.059	1.059
Leefbaarheidsplannen	904	904	904	904	904	904
Leefbaarheidsplannen 2.0	169	619	394	169	169	169
Kapitaallasten	1.215	1.160	1.105	1.049	994	939
Zwembaden	500	-	-	-	-	-
750 jaar Genemuiden	87	-	-	-	-	-
Combinatiefuncties	20	20	20	20	20	20
Degeneratievergoedingen	70	100	100	100	100	100
Hybride werken	88	88	88	88	88	88
Klimaatadaptatie	540	210	210	170	130	90
Energie en duurzaamheid	126	-	-	-	-	-
Omgevingsvergunningen	461	-	-	-	-	-
Omgevingswet	548	-131	-131	-131	-131	-131
Vitaal platteland	73	-	-	-	-	-
Verkeer	198	16	16	16	16	16
Visie buitengebied	51	51	51	51	51	51

Totaal Bestemmingsreserves	15.055	15.166	14.741	14.276	14.136	13.996
Totaal	50.209	52.128	48.014	47.440	47.460	46.616

Incidentele en structurele reservemutaties

Overzicht structurele en incidentele reservemutaties (bedragen x € 1.000)

Algemene reserve	Inc./Str.	2026		2027		2028		2029	
		toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng
Algemene reserve	Inc. Str.		-886						
Reserve grondexploitatie	Inc. Str.								
		0	-85	0	-108	0	-108	0	-108
Bestemmingsreserves	Inc./Str.	2026		2027		2028		2029	
		toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng	toevoegi ng	onttrekki ng
Sociaal Domein	Inc. Str.		-100		-100				
Onderhoud gemeentelijke gebouwen MJOP	Inc. Str.	568	-613	568	-613	568	-613	568	-613
Leefbaarheidsplannen 2.0	Inc. Str.	100	-325		-225				
Kapitaallasten	Inc. Str.		-55		-55		-55		-55
Klimaatadaptatie	Inc. Str.				-40		-40		-40

Voorzieningen

Inleiding

Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen, omdat zij gevormd worden om toekomstige verplichtingen na te komen. Het verschil tussen een reserve en een voorziening is volgens het BBV vooral, dat de raad bij reserves de bestemming wel kan wijzigen en bij voorzieningen niet.

Voorzieningen zijn dus niet vrij te besteden of te bestemmen. Het instellen van een niet verplichte voorziening en het doen van stortingen en onttrekkingen is een bevoegdheid van de raad. Het instellen van een verplichte voorziening en het doen van stortingen en onttrekkingen is een bevoegdheid van het college.

Overzicht voorzieningen

Conform artikel 20 van het BBV wordt hieronder het verloop van de voorzieningen opgenomen:

bedragen x €1.000						
Voorzieningen	Realisatie ultimo 2024	Begroting ultimo 2025	Begroting ultimo 2026	Begroting ultimo 2027	Begroting ultimo 2028	Begroting ultimo 2029
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's						
Afgesloten complex Besto-terrein	63	0	0	0	0	0
APPÀ nabestaandenpensioen	1.128	1.167	1.287	1.407	1.527	1.647
Kranerweerd	190	-0	-0	-0	-0	-0
Verlofsparen	393	352	352	352	352	352
Ruimtelijke kwaliteit	59	49	39	29	19	19
Totaal Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	1.833	1.568	1.678	1.788	1.898	2.018
Voorzieningen door derden bekleemde middelen						
Afvalverwijdering	333	273	213	153	100	100
Rioleringen	1.965	1.715	1.488	1.288	1.088	1.088
Totaal voorzieningen door derden bekleemde middelen	2.297	1.987	1.700	1.440	1.187	1.187
Totaal	4.130	3.555	3.378	3.228	3.085	3.205

Baten en lasten per programma

Inleiding

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven te worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

De baten en lasten worden per begrotingsprogramma weergegeven. Naast de baten en lasten die behoren bij de gewone uitoefening van de gemeentelijke taken, kan er een aantal incidentele baten en lasten zijn. Met het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. De (incidentele) baten en lasten voor de komende jaren worden in de programmabegroting weergegeven.

Wij voeren een gedegen financieel beleid. Dit betekent dat we de uitgaven en inkomsten zo reëel mogelijk in de begroting opnemen. Wij zijn ons ervan bewust dat er een spanningsveld bestaat tussen het ambitieniveau en de beschikbaarheid van middelen.

Thema (€ x1.000)	Rekening		Begroting			
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
01 Eff.samenw. bestuur&omgevin						
Lasten	1.555	1.540	1.560	1.556	1.567	1.572
Baten	0	0	0	0	0	0
02 Positieve gezondheid/partic						
Lasten	33.464	35.896	32.863	32.261	32.349	32.460
Baten	13.543	10.599	6.567	5.877	6.014	6.014
03 Betaalbaar bouwen						
Lasten	5.462	3.264	3.283	3.284	3.295	3.308
Baten	5.889	2.833	2.833	2.833	2.833	2.833
04 Vitale econ./kernen/landsch						
Lasten	8.743	9.400	9.359	9.269	9.056	9.072
Baten	6.816	7.938	7.798	7.798	7.798	7.798
05 Bereikbaar & verkeersveilig						
Lasten	275	557	500	474	477	480
Baten	54	30	30	30	30	30
06 Duurzaam&toekomstbestendig						
Lasten	3.236	5.550	3.729	3.803	3.847	3.891
Baten	1.222	2.167	807	807	807	807
07 Onderh.op orde&veilige wijk						
Lasten	14.783	14.751	15.700	16.067	16.265	16.407
Baten	1.858	1.246	1.261	1.263	1.263	1.263
08 Transparant & toegankelijk						
Lasten	1.260	1.611	1.489	1.511	1.525	1.540
Baten	480	470	464	464	464	464

09 Werken volgens Omgevingswet						
Lasten	2.920	3.277	2.208	2.282	2.170	2.190
Baten	921	1.063	1.083	1.083	1.083	1.083
10 Financieel Vitaal						
Lasten	3.076	456	512	597	779	773
Baten	339	244	244	244	244	244
12 Overhead						
Lasten	11.996	12.317	11.961	11.760	12.055	12.254
Baten	845	405	405	405	405	405
13 Vennootschapsbelasting						
Lasten	458	216	89	122	122	122
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	55.259	61.841	61.764	62.183	62.568	63.129
11 Dekkingsmiddelen						
Lasten	794	573	351	423	546	549
Baten	57.291	59.935	60.586	62.405	62.405	64.396
Totaal dekkingsmiddelen	-56.498	-59.362	-60.235	-61.745	-61.859	-63.846
Resultaat voor bestemming	-1.238	2.479	1.528	438	709	-718
Reserves						
02 Positieve gezondheid/partic						
Lasten	750	857	57	57	57	57
Baten	671	2.381	182	157	57	57
03 Betaalbaar bouwen						
Lasten	1.559	0	0	0	0	0
Baten	32	0	0	0	0	0
04 Vitale econ./kernen/landsch						
Lasten	210	560	110	10	10	10
Baten	636	764	377	267	42	42
05 Bereikbaar & verkeersveilig						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	12	112	12	12	12	12
06 Duurzaam&toekomstbestendig						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	80	475	0	40	40	40
07 Onderh.op orde&veilige wijk						
Lasten	792	460	460	460	460	460
Baten	1.194	618	516	516	516	516
08 Transparant & toegankelijk						

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	90	0	0	0	0
09 Werken volgens Omgevingswet						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	523	1.139	0	0	0	0
10 Financieel Vitaal						
Lasten	2.282	1.000	0	0	0	0
Baten	181	0	501	0	0	0
11 Dekkingsmiddelen						
Lasten	0	886	0	0	0	0
Baten	70	0	0	0	0	0
12 Overhead						
Lasten	41	41	41	41	41	41
Baten	565	812	401	41	41	41
13 Vennootschapsbelasting						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	434	202	75	108	108	108
Saldo	1.235	-2.790	-1.396	-573	-248	-248
Resultaat na bestemming	-3	-311	133	-135	461	-966

Structureel en reëel evenwicht

Op basis van onderstaand overzicht wordt aangetoond of de meerjarenraming, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval is, is de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat.

Structureel evenwicht

Als in het betreffende begrotingsjaar structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Incidentele lasten mogen gedekt worden door zowel structurele als door incidentele baten.

Reëel evenwicht

Reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar moeten zijn. Bij de toets of het realiteitsgehalte van de ramingen voldoende is spelen diverse onderwerpen een rol:

- Uitgangspunten in de begroting (o.a. realiteit van: ombuigingen, verwerking loon- en prijsstijgingen en algemene uitkering)
- Weerstandsvermogen en risico's
- Ontwikkeling van de grondexploitaties
- Onderhoud van kapitaalgoederen (wegen, groen, gebouwen en riolering)

Berekening

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te corrigeren met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten).

De provincie spreekt als financieel toezichthouder een oordeel uit over het al dan niet structureel en reëel sluitend zijn van de begroting. Bij de beoordeling hiervan kan de provincie het saldo corrigeren voor algemene taakstellingen, de verwachte maar nog niet verwerkte ontwikkeling van de algemene uitkering en te positieve of te negatieve uitgangspunten zoals de gecalculeerde rentestand of de verwachte onder uitputting kapitaallasten. Dit is een inschatting van de provincie. De verwachting is dat de provincie het jaar 2025 als reëel en structureel in evenwicht beoordeeld, want dit jaar is positief. Er is dan sprake van repressief toezicht.

Overzicht structureel en reëel evenwicht

Prognose baten en lasten	Realisatie	Begroting				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Baten en lasten						
<u>Baten en lasten</u>						
Lasten	85.439	89.560	83.071	83.409	84.054	84.618
Baten	89.260	87.852	81.542	82.971	83.345	85.336
Saldo van baten en lasten	3.821	-1.709	-1.528	-438	-709	718
Toevoegingen aan reserves	5.634	3.904	668	568	568	568
Onttrekkingen aan reserves	4.399	6.570	2.064	1.141	816	816
Mutatie reserves	-1.235	2.666	1.396	573	248	248
Resultaat	2.586	957	-133	135	-461	966
<u>Incidentele baten en lasten</u>						
Incidentele lasten	5.340	348	300	0	0	0
Incidentele baten	2.574	0	0	0	0	0
Incidenteel saldo van baten en lasten	-2.766	-348	-300	0	0	0
Incidentele toevoegingen aan de reserves	1.272	7.221	100	0	0	0
Incidentele onttrekkingen aan de reserves	6.899	8.586	1.311	325	0	0
Incidentele mutatie reserves	5.627	1.365	1.211	325	0	0
Incidenteel resultaat	2.861	1.017	911	325	0	0
Structureel resultaat	-275	-60	-1.044	-190	-461	966

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen in € (+ = last, -/- is bate)

Programma	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Financieel Vitaal					
	Bijdrage van reserve dekking begrotingstekort	-500.000			
Overhead	Organisatieontwikkeling	360.000			
	Bijdrage van de reserve ter dekking organisatieontwikkeling	-360.000			
	Wet open overheid	93.600			
Dekkingsmiddelen					
Transparante en toegankelijke diensverlening	Vervanging iPads raad	20.000			
	Vervangen iPads burgerradsleden		5.000		
Positieve gezondheid, participatie en preventie	Verbouw Kadera (vrouwenopvang)	50.000			
	Versterken sociale basis	30.000			
	Voortzetten schoolmaatschappelijk werk	100.000	100.000		
	Bijdrage van reserve schoolmaatschappelijk werk	45.000	45.000		
Vitale economie, beleefbare kernen en landschap	0,5 fte formatie team vastgoed	45.000	45.000		
Onderhoud op orde, veilige wijken en buurten	Opstellen soorten managementplan	150.000	150.000		
Totaal		33.600	345.000	0	0

De incidentele baten en lasten zijn opgenomen in de programma's. In onderstaand overzicht geven wij deze - overeenkomstig de voorschriften in artikel 19 sub c van het Besluit Begroting en Verantwoording - per programma aan. In de doorwerking van het meerjarenperspectief hebben wij rekening gehouden met de vrijval van deze incidentele baten en lasten.

Baten en lasten die niet uit de gewone uitoefening van gemeentelijke taken voortvloeien, worden aangemerkt als buitengewone baten en lasten. Tenzij deze baten en lasten van ondergeschikte betekenis zijn voor de beoordeling van het resultaat, worden zij naar aard en omvang toegelicht. Door een indicatie van de incidentele baten en lasten te geven, geven we informatie die relevant is voor het beoordelen van de financiële positie en de meerjarenraming. Voor een uitleg van het begrip incidenteel kan worden gedacht aan baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Organisatieontwikkeling

Voor de organisatieontwikkeling is, aan de hand van een analyse die in de raad is gepresenteerd op 14 december 2023, een ontwikkelagenda voor de organisatie opgesteld. Incidenteel is een tijdelijke uitbreiding van formatie voor Dienstverlening en Informatievoorziening begroot. Daarnaast is budget opgenomen voor de ontwikkeling van personeel en teams (onder andere voor casus- en initiatievenregie, digitale vaardigheden, persoonlijk opleidingsbudget, opgavegericht werken, projectmatig werken, competenties voortvloeiend uit de waarden als samenwerkingsgericht, dienstverlenend).

Wet open overheid

Vanuit de algemene uitkering ontvangen wij via een taakmutatie geld voor de implementatie en structurele uitvoering van de Wet open overheid. Een deel van dit bedrag (voor de implementatie) is incidenteel geld voor de jaren 2025 en 2026.

Verbouw Kadera

De locatie voor regionale vrouwenopvang is verouderd en gebouwaanpassingen zijn noodzakelijk. Het regionaal overleg heeft ingestemd met de plannen. Voor Zwartewaterland geldt hierin een bijdrage van € 50.000.

Versterken sociale basis

Dit betreft budget voor maatregelen gericht op de positieve ontwikkeling van inwoners, met name het opgroeiende kind.

Voortzetten schoolmaatschappelijk werk

Op alle basisscholen en het VO Agnietencollege is het schoolmaatschappelijk werk inmiddels een standaard onderdeel van het ZAT (Zorg Advies Team). Sinds het schooljaar 2021/2022 is de capaciteit van het schoolmaatschappelijk werk uitgebreid naar 28 uur in het basisonderwijs en 8 uur op het voortgezet onderwijs. De ervaringen met de uitbreiding van het schoolmaatschappelijk werk zijn uiterst positief. We willen dit dan ook graag voortzetten. De tijdelijke regeling voor de NPO middelen vervalt in 2024-2025 waardoor we dit als gemeente voor de jaren 2025 tot en met 2027 willen financieren. Daarna zal een evaluatie plaatsvinden waarop besloten kan worden de middelen eventueel structureel beschikbaar te stellen.

Formatie uitbreiding team Vastgoed

In de nota grond- en vastgoedbeleid, die door uw raad is vastgesteld, is uitgegaan van ruim 2 extra formatieplaatsen vacatureruimte voor grondzaken in het team vastgoed. Door verschuivingen in de P-begroting blijkt dat in werkelijkheid 1,5 fte te zijn. De formatie wordt met deze mutatie in de begroting op het juiste niveau geraamd. In 2027 heroverwegen we deze inzet.

Opstellen soortenmanagementplan

Een soortenmanagementplan (SMP) is een strategisch en integraal plan dat gericht is op het behoud en de bescherming van dier- en plantensoorten binnen een specifiek gebied. Het plan biedt een gestructureerde aanpak om de ecologische balans te behouden, terwijl rekening wordt gehouden met ruimtelijke ontwikkelingen en menselijke activiteiten.

In veel gevallen is een soortenmanagementplan wettelijk verplicht, vooral bij grootschalige bouw- en infrastructuurprojecten die invloed kunnen hebben op de beschermde soorten en hun habitats. Hierbij wordt rekening gehouden met de regelgeving in de Omgevingswet.

Baten en lasten per taakveld

Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
01	Bestuur	1.684.960	0	1.684.960
010	Mutaties reserves	668.333	-2.063.952	-1.395.619
011	Resultaat rek. baten en lasten	0	0	0
02	Burgerzaken	1.290.778	-461.465	829.313
03	Beheer ov. gebouwen en gronden	493.563	-316.388	177.175
04	Overhead	11.961.004	-405.053	11.555.951
05	Treasury	116.332	-423.198	-306.866
061	OZB Woningen	205.106	-2.746.949	-2.541.843
062	OZB niet-woningen	211.657	-3.969.149	-3.757.492
064	Belastingen overig	89.195	-80.148	9.047
07	Alg.uitkering + uitk.gem.fonds	-260.000	-47.107.000	-47.367.000
08	Overige baten en lasten	363.177	0	363.177
09	Vennootschapsbelasting (VpB)	88.847	0	88.847
11	Crisisbeheersing en brandweer	2.061.637	-5.000	2.056.637
12	Openbare orde en veiligheid	919.787	-3.046	916.741
21	Verkeer en vervoer	4.665.319	-52.575	4.612.744
22	Parkeren	104.011	0	104.011
23	Recreatieve havens	88.050	-121.527	-33.477
24	Econom. havens en waterwegen	402.039	-174.397	227.642
31	Economische ontwikkeling	523.956	-68.253	455.703
32	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.499.007	-7.413.038	85.969
33	Bedrijfsloket en bedr.regeling	275.381	-40.433	234.948
34	Economische promotie	224.870	-134.560	90.310
41	Openbaar basisonderwijs	54.849	0	54.849
42	Onderwijshuisvesting	1.455.758	0	1.455.758
43	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	1.654.995	-586.051	1.068.944
51	Sportbeleid en activering	1.403.410	-175.728	1.227.682
52	Sportaccommodaties	692.485	-206.462	486.023
53	Cult.-pres./productie/paticip.	185.571	-49.000	136.571
54	Musea	132.282	0	132.282
55	Cultureel erfgoed	62.829	0	62.829
56	Media	553.293	0	553.293
57	Openbaar groen en opl recr.	2.031.083	0	2.031.083

61	Samenkracht en burgerparticip.	2.466.992	-430.915	2.036.077
621	WMO Toeg. eerstelijnsvoorz.	1.123.272	0	1.123.272
622	Jeugd Toeg. eerstelijnsvoorz.	575.941	0	575.941
63	Inkomensregelingen	5.350.578	-4.389.013	961.565
64	WSW en beschut werk	1.121.290	0	1.121.290
65	Arbeidsparticipatie	1.019.867	0	1.019.867
66	Maatwerkvoorz. (WMO)	0	-9.000	-9.000
660	WMO Hulpmiddelen & diensten	1.657.818	-33.480	1.624.338
6711	WMO Huishoudelijke hulp	1.640.743	-123.000	1.517.743
6712	WMO Begeleiding	1.400.000	0	1.400.000
6713	WMO Dagbesteding	447.000	0	447.000
6714	WMO overige maatwerkarg.	82.000	0	82.000
672	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0
6752	Jeugdhulp ambulant regionaal	7.435.001	-79.000	7.356.001
6762	Jeugdhulp met verblijf reg.	344.007	0	344.007
6763	Jeugdhulp met verblijf land.	0	0	0
6791	WMO PGB	141.663	0	141.663
6792	Jeugd PGB	156.185	0	156.185
681	Ge-escaleerde zorg 18+	56	0	56
6811	WMO Beschermd wonen	885.000	-829.000	56.000
6812	WMO maatschap. en vrouwen opv.	110.000	0	110.000
681B	WMO maatschap. en vrouwen opv.	0	0	0
6821	Jeugdbescherming	462.000	0	462.000
6822	Jeugdreclassering	95.185	0	95.185
692	Jeugd Coördinatie en beleid	19.883	0	19.883
71	Volksgezondheid	1.956.200	-224.257	1.731.943
72	Riolering	3.172.563	-3.821.960	-649.397
73	Afval	2.048.782	-2.555.593	-506.811
74	Milieubeheer	1.683.108	-314.000	1.369.108
75	Begraafplaatsen en crematoria	446.274	-533.286	-87.012
81	Ruimtelijke ordening	901.830	-5.000	896.830
82	Grondexpl. (niet bedrijven)	2.898.553	-2.830.848	67.705
83	Wonen en bouwen	2.727.752	-1.358.692	1.369.059
	Totaal	84.273.107	-84.140.416	132.690

Investerings

In onderstaande overzichten zijn de voorgenomen (vervangings)investeringen opgenomen.

Vervangingsinvesteringen (bedragen * € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Tractieplan buitendienst	200	200	200	200
GRP (gemeentelijk rioleringsplan)	1.875	1.875	1.875	1.875
Vervangingsinvesteringen wegen	1.875	1.875	1.875	1.875
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	20	273	308	0
Beheerplan Spelen	188	188	188	188
Verlichtingsplan 2022-2035	235	235	235	235
Vervanging oeverconstructies	286	242	150	143
MJOP gebouwen (Kadernota 2025)	256	400	66	717
Fietspad langs Stadsweg (Kadernota 2025)	250			
1.000 bomen plan (Kadernota 2024)	150			
Vervanging bomen (bestaand bomenareaal, Kadernota 2024)	170	170	170	170

Nieuwe investeringen (bedragen * € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Integraal Huisvestings Plan onderwijs (IHP) fase 1 en 2 (incl. actualisatie en prijsstijging Kadernota 2025)	4.114			
Vervanging kantoorinrichting (Kadernota 2025)	25	25	25	25
MJOP verduurzaming gebouwen (Kadernota 2025)	792	530	0	0
Parkeerhub Havendijk (Kadernota 2025)	500			
MJOP sportaccommodaties (Kadernota 2025)	11	312	230	705
Vervangingsplan groenvakken (raadsbesluit juli 2025)		350	350	350